

ออกแบบโรงละคร และหุ่นกระบอก ชุดพระอภัยมณี
เพื่อประกอบการเรียนการสอนวรรณคดีไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
THAI ENTERTAINMENT THEATRE AND THAI PUPPETS SHOW
"PHRA APAI-MANEE" FOR TEACHING AND LEARNING THAI LITERATURE ; THAI
LANGUAGE SUBJECT ON PRIMARY EDUCATION LEVEL 4

นางสาวจันทร์เพ็ญ อาชาวิลาวณย์
Miss. JANPEN ARCHAWILAWAN

A024914

เลขหมู่
เลขทะเบียน	024914
วัน เดือน ปี	๑๓.๑.๕๓

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม สาขาศิลปอุตสาหกรรม
คณะครุศาสตรอุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

พ.ศ. 2543

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

**THAI ENTERTAINMENT THEATRE AND THAI PUPPETS SHOW
“PHRA APAI-MANEE” FOR TEACHING AND LEARNING THAI LITERATURE ;
THAI LANGUAGE SUBJECT ON PRIMARY EDUCATION LEVEL 4**

**A THESIS SUBMITTED PARTIAL FULFILMENT OF THE REQUIEMT
FOR THE DEGREE OF BACHELOR OF SCIENCE IS INDUSTRIAL EDUCATION
DEPARTMENT OF ARCHITECTURAL EDUCATION
FACULTY OF INDUSTRIAL EDUCATION
KING MONGKUT'S INSTITUTE OF TECHNOLOGY LADKRABANG**

2000

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะกรรมการอุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง
ใบรับรองวิทยานิพนธ์

หัวข้อวิทยานิพนธ์ : โรงละคร และหุ่นกระบอก ชุดพระอภัยมณี เพื่อประกอบการเรียน
การสอนวรรณคดีไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

THAI ENTERTAINMENT THEATRE AND THAI PUPPETS SHOW “PHRA APAI-
MANEE” FOR TEACHING AND LEARNING THAI LITERATURA ; THAI
LANGAAGE SUBJECT ON PRIMARY EDUCTION LEVEL 4

ชื่อนักศึกษา นางสาวจันทร์เพ็ญ อาชาวิลาวัณย์
รหัส 41030601
ปริญญา ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต
สาขา ศิลปอุตสาหกรรม ภาควิชาครุศาสตร์ศิลปอุตสาหกรรม
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ธเนศ ภิรมย์การ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	ลายมือชื่อ
1. อาจารย์ธเนศ ภิรมย์การ ประธานกรรมการ	
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อุดมศักดิ์ สาริบุตร กรรมการ	
3. อาจารย์ดารณี เพ็งสะและ กรรมการ	
4. รองศาสตราจารย์นพคุณ สุขสถาน กรรมการ	
5. อาจารย์เอกชัย เลิศชำซอง กรรมการและเลขานุการ	

วัน / เดือน / ปี วันพุธที่ 26 เมษายน พ.ศ. 2543 เวลา 09.00 น
สถานที่สอบ ห้องสอบวิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม ค 401

วันที่ 26 เดือน เมษายน พ.ศ. 2543

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อโครงการ	ออกแบบโรงละคร และหุ่นกระบอก ชุดพระอภัยมณี เพื่อประกอบการเรียนการสอนวรรณคดีไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่4
นักศึกษา	นางสาวจันทร์เพ็ญ อาชาวิลาวัณย์
อาจารย์ที่ปรึกษาโครงการ	อาจารย์ธเนศ ภิรมย์การ
ระดับการศึกษา	ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต สาขาวิชาครุศาสตร์ศิลปอุตสาหกรรม
ภาควิชา	ครุศาสตร์ศิลปอุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
พ.ศ.	2543

บทคัดย่อ

หลักสูตรประถมศึกษาของไทยมีส่วนที่ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะพื้นฐานทางภาษา โดยเฉพาะภาษาประจำชาติ ภาษาไทยนับว่ามีความสำคัญและแสดงถึงความเป็นเอกราชของชาติไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติไทย การเรียนการสอนภาษาไทยจึงควรที่จะปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่า มีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ถูกต้อง สามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้ การสอนอ่านออกเสียงโดยใช้วรรณคดีไทยเป็นสื่อ เป็นแนวทางอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้กิจกรรมการอ่านน่าสนใจ รวมถึงศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้จะแสดงให้เห็นความเจริญทางจิตใจของมนุษย์ ยังเป็นเครื่องมือที่สื่อให้ทราบและตระหนักถึงประสบการณ์แห่งชีวิต ด้วยแต่จำลองประสบการณ์ของชีวิต อันจะเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้อย่างรู้เท่าทันโลกและตามทันโลก แต่เป็นที่น่าเสียดายว่า เครื่องมรดกฉบับหนึ่งของไทย อย่างเช่น โขน หุ่นละครเล็ก และหุ่นกระบอก ซึ่งนับวันจะหาได้ยาก ด้วยสาเหตุนี้เองที่เป็นแรงบันดาลใจให้ผู้ทำวิจัยได้ทำการออกแบบโรงละคร และหุ่นกระบอก ชุดพระอภัยมณี เพื่อประกอบการเรียนการสอนวรรณคดีไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนได้ศึกษาศิลปวัฒนธรรมที่หาชมได้ยาก และสามารถผลิตได้ในระบบอุตสาหกรรม บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย

วิธีดำเนินการวิจัย โดยสำรวจข้อมูล เสนอหัวข้อโครงการข้อมูล ทำการวิเคราะห์ และสรุปข้อมูล แบบร่าง การเขียนแบบเพื่อการผลิต นำเสนอผลงานและมาถึงข้อมูลฉบับสมบูรณ์ในการทำการวิจัยกลุ่มเป้าหมาย คือ ครูผู้สอน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผลการวิจัยปรากฏว่าได้ โรงละคร แบบถอดประกอบได้ วัสดุที่ใช้เป็นเหล็กท่อดำกลมกลวง โครงสร้างเป็นสี่เหลี่ยมสามารถเปลี่ยนฉากได้ 3 ฉาก ประกอบด้วย ฉากเกาะแก้วพิสดาร ฉากพระราชวัง และฉากทะเล ส่วนหุ่นกระบอกออกแบบให้ใช้เป็นสื่อมาในลักษณะรูปแบบของการ์ตูน วัสดุที่เลือกใช้ผ้าสักหลาด สำหรับทำหัว ผ้าฝ้ายเกษตร และผ้าคาดทำชุด และใช้ท่อพีวีซี และไม้อัดทำแกนกลางของตัวหุ่นประกอบด้วย พระฤาษี นางเงือก ตูศสาคร ผีดิบ และม้านิลมังกร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แต่ยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และช่วยส่งเสริมทางด้านกิจกรรมทางการสอนซึ่งเริ่มจาก
ประสบการณ์จริง ไปสู่สิ่งที่ผู้เรียนได้สังเกตเห็นสิ่งต่าง ๆ ทำให้นักเรียนจดจำเรื่องราวที่สอนได้ดี
ให้นักเรียน ได้ศึกษาศิลปวัฒนธรรม และวางแผนสิ่งที่มีค่าซึ่งควรค่าแก่การเก็บรักษาไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Thesis Title : Thai entertainment theatre and Thai puppets show “Phra Apaimanee” for teaching and learning Thai Literatures ; Thai Language subject on primary education Level 4.

Student Miss Janpen Archawilawan

Thesis Advisor Mr. Thanate Piromgan

Level Of Study Bachelor Of Science In industrial Education
B.S.I.Ed. (Industrial Design)

Department Industrial Design Education

Year 2000

ABSTRACT

Principle of Thai Primary Education is support a standard skill's children; especially Thai language which is important and specify to the independent of Thailand. It's like an equipment for a communication. It's a legacy in Thai culture; Learning and teaching about Thai should be settle a student has a knowledge, skill and a good attitude, able to use the language for creative.

Teaching read by Thai Literatures is the way to support the read activity interesting and combine of cultural; besides at specify in growth of mind. It is an equipment to fell a life experience which like a model of life experience; for use to maintain life but it's deplore because an equipment of Thai entertainment example a Thai drama, pantomimes, Thai puppets show all about these difficult to learning in present time; from this reason the purpose of this research be design Thai entertainment theatre and Thai puppet show. The story of “Phra Apaimanee” for teaching and learning Thai Literatures; Thai language subject “Phra Apaimanee” on Primary education Level 4 for study Thai culture and able to produce in mass production indicate in Thai cultural.

For the research's methodology, the research surveyed, analyse and conclusion by design, working drawing and presentation all of data in target groups; teachers and students of the primary education Level 4.

The design of Thai entertainment theatre and Thai puppets show composed of Thai entertainment theatre, that is knockdown steel structure can change scene by 3 form; Koh-Kheaw-Pisadarn, the Palace and the sea about the puppets show character in cartoon style; Hermit, Mermaid, Sud-sa-korn (a boy), Evil spirit and Nil-mung-gon (a horse) made from plywood is spindles decorate on fabric theirs show of Thai culture by form and shapes which is

supplement in the activity by the experience that student learning, help for teaching the Lesson and study Thai culture; conserve for future time.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ถ้าไม่ได้รับความอนุเคราะห์จากบุคคลต่าง ๆ เหล่านี้คงจะไม่สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เพราะว่ามีอุปสรรคมากมายไม่ว่าจะเป็นการเสนอหัวข้อและการทำงานในด้านต่าง ๆ ขอบขอบคุณอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ธเนศ ภิรมย์การ ซึ่งให้ความกรุณาช่วยให้คำปรึกษาและแนะแนวทางในการทำงานมาโดยตลอด อาจารย์นิรัช สุตสังข์ ซึ่งชี้แนะแนวทาง ขั้นตอนการทำงานได้เป็นอย่างดี อาจารย์ประจำสาขาศิลปอุตสาหกรรมทุก ๆ ท่านที่ได้ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจแก่ผู้ทำการวิจัยมาโดยตลอด ขอขอบทุกท่านให้ความช่วยเหลือตลอดมา นอกเหนือจากอาจารย์ประจำสาขาทุกท่านแล้ว ผู้วิจัยขอขอบคุณอาจารย์สนั่น จากวิทยาลัยช่างศิลป์ สังกัดกรมศิลปากร และอาจารย์จักรพันธ์ โปษยกฤต ที่ให้ความอนุเคราะห์ในด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับหุ่นกระบอก และที่ขาดเสียมิได้ผู้วิจัยขอขอบคุณเพื่อน ๆ ทุกคนที่คอยเป็นกำลังใจและให้ความช่วยเหลือตลอดมา และได้รับรู้จักเพื่อนใหม่ซึ่งศึกษาอยู่ที่วิทยาลัยช่างศิลป์ สังกัดกรมศิลปากรซึ่งให้ความช่วยเหลือเป็นอย่างดี ขอขอบคุณสถาบันศึกษาแห่งนี้ที่ทำให้พวกเราได้รู้จักกันและได้ทำงานร่วมกันมาโดยตลอด

ในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้ล้วนเป็นประสบการณ์ให้แก่ผู้วิจัย และเพื่อน ๆ ทุกคนที่ได้ทำการวิจัยนั้นได้เจออะเจอบอุปสรรคมากมายไม่ว่าจะเป็นในด้านของการเสนอหัวข้อ ด้านข้อมูล และในการของการดำเนินงานวิจัยก็ตาม สิ่งเหล่านี้จะทำให้ทุกท่านได้รู้จักวิธีการแก้ปัญหาและพร้อมที่จะพัฒนาตนเองให้ก้าวไปสูงความสำเร็จในการทำงาน ต่อไป

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณคณาจารย์ทุกท่าน และบุคคลสำคัญที่ให้ความกรุณาในด้านต่าง ๆ และเพื่อน ๆ ทุกคน

นางสาวจันทร์เพ็ญ อาชาวิลาวัณย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	I
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	III
กิตติกรรมประกาศ.....	V
สารบัญ.....	VI
สารบัญตาราง.....	VII
สารบัญภาพ.....	IX

บทที่ 1

บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์โครงการ.....	3
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	3
วิธีดำเนินการวิจัย.....	3
ขอบเขตการออกแบบ.....	4
ขอบเขตในการศึกษา.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	5
ความหมายของการประถมศึกษา.....	5
หลักสูตรประถมและรายวิชาภาษาไทย.....	6
ความเป็นมาของการใช้สื่อระดับประถมศึกษา.....	22
การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเภทและรูปแบบของสื่อ.....	23
การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเภทสื่อเล่าเรื่องและสื่อเล่านิทาน.....	28
การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย.....	36
พัฒนาการของเด็กวัยประถมศึกษา (อายุ 6-12 ปี).....	40
การศึกษาจิตวิทยาเด็กและขนาดสัดส่วนของเด็ก.....	46
ประวัติความเป็นมาและความหมายของหุ่นกระบอก.....	48
องค์ประกอบในการทำหุ่นกระบอก.....	50

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุที่นำมาผลิต.....	66
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	75

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย.....	74
วิธีสำรวจและรวบรวมข้อมูล.....	74
แหล่งที่มาของข้อมูล.....	74
ขั้นตอนการเก็บข้อมูล.....	75
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	76

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล.....	77
โรงละคร.....	77
ฉาก.....	77
หุ่นกระบอก.....	77
เนื้อเรื่อง.....	78
เสื้อผ้า.....	78
เรื่องพฤติกรรมและพัฒนาการ.....	79
การนำเสนอรูปแบบการออกแบบอุตสาหกรรม (แบบถ่ายย่อ).....	80

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	96
สรุปผลการวิจัย.....	96
ข้อเสนอแนะ.....	96
ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ.....	97
บรรณานุกรม.....	98

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบเสนอขออนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์ ประวัติผู้วิจัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา VII และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1	อัตราเวลาเรียนของมวตประสบการณ์ทั้ง 5กลุ่ม ในแต่ละระดับชั้น.....8
2.2	ข้อมูลเรื่องขนาด และสัดส่วนของเด็กอายุ 7-11 ปี.....47
2.3	เกณฑ์ความคลาดเคลื่อนของมิติสำหรับเหล็กกลวงแบบกลม.....66
2.4	ชื่อขนาด มิติ และมวลต่อเมตรของเหล็กกลวงแบบกลม.....67
2.5	สมบัติทางกลของเหล็กกลวงแบบกลม.....68
2.6	แสดงคุณลักษณะของดัดอิสระ.....79
2.7	แสดงรายละเอียดของตะปูควง นอต ที่ใช้ในงานไม้ งานเหล็ก เครื่องจักร.....70

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อ VIII และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงองค์ประกอบระบบการเรียนการสอนแบบสื่อสารสองทาง.....	24
2.2 แสดงองค์ประกอบของการจัดขบวนการเรียนการสอน.....	24
2.3 แสดงรูปกรวยประสบการณ์.....	26
2.4 Factors influencing media selection จาก เอ เจ รอมมิสซอฟสกี (AJ Rlmszowski) 1988.....	28
2.5 ภาพโครงสร้างหุ่นกระบอก.....	31
2.6 ภาพตัวอย่างการใช้มือจับก้านไม้ไฟเพื่อเชิดหุ่นกระบอก.....	32
2.7 โต้ะกิจกรรมห้องศูนย์การเรียนรู้พลิกด้านข้างตั้งบนโต๊ะอีกตัวหนึ่ง.....	32
2.8 ใช้ผ้าตกแต่งทั้งด้านหน้าและด้านข้าง 2 ด้าน.....	33
2.10 วิธีสร้างโรงหุ่นเชิดมือ.....	33
2.11 ฉากที่ใช้กันศูนย์กิจกรรมมุมหนังสือในห้องศูนย์การเรียนรู้แบบกิจกรรมเสรี และตั้งฉากด้านข้างอีกด้านละ 1 ฉาก เพื่อไม่ให้เห็นตัวผู้เชิด.....	34
2.12 ศีรษะ และเครื่องประดับศีรษะหุ่นตัวพระ.....	52
2.13 ศีรษะ และเครื่องประดับศีรษะหุ่นตัวนาง.....	53
2.14 หุ่นกระบอกที่ยังไม่สมบูรณ์ ปัจจุบันใช้ท่อพลาสติกแทนกระบอกไม้ไฟ สะท้อนให้เห็นยุคสมัยที่เปลี่ยนไป.....	54
2.15 เสื้อหุ่นตัวนาง และตัวพระ.....	55
2.16 โรงหุ่นคุณนางสาวหว่า ประเสริฐกุล ซึ่งมีกระบอกบังมือที่ได้รับมรดกจากบิดา.....	58
2.17 ฉากรูปพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ฝีมือจักรพันธ์ โปษยกฤต.....	59
2.18 แสดงภาพคนเชิด.....	60
2.19 แสดงภาพทำตั้งวงรำ.....	61
2.20 วงแหวนชนิดต่าง ๆ.....	70
2.21 ลักษณะต่าง ๆ ของแป้นเกลียว.....	71
2.22 สลักเกลียวและแป้นเกลียว.....	71

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ (ต่อ)

ภาพที่	หน้า
4.1 ภาพ DATA CHART.....	88
4.2 ภาพ DATA CHART.....	88
4.3 ภาพ DETAIL ฉาก.....	89
4.4 ภาพ DETAIL ฉาก.....	89
4.5 ภาพ DETAIL โรงละคร.....	90
4.6 ภาพ แสดงการประกอบ โรงละคร.....	90
4.7 ภาพ ERGONOMIC.....	91
4.8 ภาพ PERSPECTIVE.....	91
4.9 ภาพ MODEL โรงละคร.....	92
4.10 ภาพ MODEL โรงละครใส่ฉาก.....	92
4.10 ภาพ MODEL หุ่นกระบอกพระฤาษี.....	93
4.11 ภาพ MODEL หุ่นกระบอกนางเงือก.....	93
4.12 ภาพ MODEL หุ่นกระบอกสุดศาสตร.....	94
4.13 ภาพ MODEL หุ่นกระบอกม้านิลมังกร.....	94
4.14 ภาพ MODEL หุ่นกระบอกผีดิบ.....	95
4.15 ภาพ MODEL หุ่นกระบอกทั้งหมด.....	95

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหา และต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญ

ประถมศึกษา เป็นการศึกษาเบื้องต้นที่จะใช้ประโยชน์จากสิ่งที่เรียนให้เหมาะสม หรือสอดคล้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน ประถมศึกษา คือ การฝึกอบรมขั้นพื้นฐาน เพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน การศึกษาขั้นต้น Primary Education การศึกษาเบื้องต้น Elementary Education

ความหมายของประถมศึกษาแบ่งได้อย่างน้อย 3 หัวข้อคือ

การประถมศึกษา คือ การศึกษาเบื้องต้นหรือพื้นฐาน การศึกษาในระดับประถมนั้นเป็นการศึกษาเบื้องต้น หรือเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของชีวิต และเป็นเบื้องต้นหรือพื้นฐานของการเรียนที่สูงกว่าขึ้นไป (ปรีชา นิพนธ์วิทยา, 2524)

การประถมศึกษา คือ การศึกษาสำหรับทุกคน คือ ภาคการศึกษาสำหรับทวยราษฎร์ ได้แก่ ความรู้ทั้งสายสามัญและวิสามัญศึกษา รู้จักที่จะรักษาตัวทั้งชีวิต รู้จักทำมาหากินเลี้ยงชีพตามกฎหมาย ลำเนาของตน (กองการศึกษา, 2516)

การประถมศึกษา คือ การศึกษาภาคบังคับ นับแต่การประกาศใช้ “พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464 ความหมายประถมศึกษามุ่งไปที่การศึกษาภาคบังคับ โดยให้เด็กทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปีบริบูรณ์ เข้าเรียนในโรงเรียนจนมีอายุ 14 ปีบริบูรณ์ ต้องเป็นโรงเรียนที่สอนตามหลักสูตร การประถมศึกษา หรือหลักสูตรอื่นที่เทียบเท่า” (กองการศึกษา, 2516)

การกำหนดเนื้อหาหลักสูตร เป็นรูปหมวดวิชา 6 หมวดวิชา คือ ภาษา สังคมศึกษา ศิลปะ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และพลานามัย เมื่อพิจารณาถึงความจำเป็นในยุคปัจจุบันจะเห็นว่ายังไม่เพียงพอ เด็กชั้นประถมศึกษาจะรู้อะไรเกี่ยวกับเศรษฐกิจ กฎหมาย ตรีทวิทยา สังคมศาสตร์ สถิติ นิเวศวิทยา วรรณคดี ฯลฯ การเรียนจึงไม่ควรกำหนดว่าควรเรียนเท่านั้น รู้แค่นี้ ซึ่งจะทำให้เข้าใจชีวิตของยุคปัจจุบันได้รวดเร็วเพียงใด ส่วนดีของหลักสูตร คือ การส่งเสริมให้เด็กมีทักษะพื้นฐานทางภาษาเช่น

ภาษาไทย มีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การเรียนการสอนภาษาไทยมุ่งให้ผู้เรียน มีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล จึงต้องปลูกฝังเด็กให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2. สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้และถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผล
3. สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้
4. มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่น ๆ
5. สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล
6. มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทย และวรรณคดีทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติ และการสร้างเสริมความมั่งคั่งงามในชีวิต

การอ่านเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอเช่นเดียวกับทักษะทางภาษาด้านอื่น ๆ การสอนอ่านออกเสียงโดยใช้วรรณคดีไทยเป็นสื่อ เป็นแนวทางอย่างหนึ่งที่จะช่วยให้กิจกรรมการอ่านน่าสนใจ ดังที่ทราบแล้วว่า วรรณคดีไทยที่มีคุณค่าทางวรรณศิลป์อย่างสูงนั้นมีจำนวนมาก หากจะสร้างแบบฝึกหัดการอ่านออกเสียง ครูควรคัดเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ในการสอนเหมาะสมกับวัยและความสนใจของผู้เรียน (จิรรัตน์ สาครินทร์, 2534)

ศิลปวัฒนธรรม นอกจากจะแสดงให้เห็นความเจริญทางจิตใจของมนุษย์ ยังเป็นเครื่องมือที่สื่อให้บุคคลอื่น ได้ทราบและตระหนักถึงประสบการณ์แห่งชีวิต ตลอดจนถึงความรู้สึกรู้สึกนึกคิดและสภาวะอารมณ์ของผู้ที่ผลิตผลงานเหล่านั้นอีกด้วย ในบางครั้งศิลปะเป็นสิ่งสะท้อนสภาพการณ์ที่เกิดขึ้นหรือแวดล้อมตัวบุคคลผู้ผลิตผลงานศิลปะอยู่ในเวลานั้นด้วย มนุษย์ต้องการเรียนรู้จากกันและกัน ต้องการรับทราบประสบการณ์ ความรู้สึกรู้สึก สภาวะตนเองโดยตรง จึงต้องใช้ชีวิตทางอ้อม เพื่อให้ได้ทราบ ตระหนักเข้าใจ และหยั่งรู้ เช่น โดยการอ่านวรรณคดี ชมละคร การละเล่นสิ่งบันเทิงต่าง ๆ หรือแม้แต่ภาพเขียนอันวิจิตร ผลงานทางศิลปะเหล่านี้ล้วนแต่จำลองประสบการณ์หรือสถานการณ์บางอย่างของชีวิต แล้วนำเสนอในรูปแบบของบันเทิงการและความสำเร็จอารมณ์ ในขณะที่ผู้ชมเพลิดเพลินกับผลงานทางศิลปะ ก็เกิดการสื่อสารประสบการณ์ของชีวิต อันจักเป็นประโยชน์แก่การที่จะดำรงชีพอยู่ในโลกนี้อย่างรู้เท่าทันโลกและตามทันโลก

การเล่นหุ่นในสังคมชาวไทยมีมาช้านาน หลักฐานทางประวัติศาสตร์ อักษรศาสตร์ และโบราณคดีหลายประการแสดงให้เห็นว่า ในสมัยที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทย เมื่อประมาณปีพุทธศักราช 2171 ถึง 2246 ได้มีการเล่นหุ่นเป็นเครื่องมือหรือสพบันเทิงในประเทศไทยแล้ว หลักฐานที่ปรากฏชนชาติไทยมีการเล่นหุ่นเป็นเครื่องบันเทิงอื่น ๆ ที่สำคัญ ได้แก่ โขน และละคร ตามความบันเทิงอย่างใหม่ ที่ได้เกิดขึ้นพร้อมกับความเจริญทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ลั่งไหลสู่ประเทศไทยจากต่างประเทศทางตะวันตก ความนิยมหุ่นกระบอกที่เคยมีก็จึงจางลง ดังเช่นเห็นในปัจจุบัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้วยเหตุนี้ ตามหลักสูตรของประถมศึกษาการเรียนการสอนภาษาไทยมุ่งให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทางภาษาทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ในการเรียนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต้องฝึกฟังบทความ บทร้อยแก้ว ร้อยกรอง นิทาน เพลง บทร้องเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก และการละเล่นต่าง ๆ จึงมุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ศึกษาศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลาย ได้ยาก และควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

ดังนั้นผู้เสนอ จึงได้ให้นักเรียนได้เห็น ศิลปะในการเชิดหุ่น โดยใช้หมวดของวิชาภาษาไทย เพื่อศึกษาวรรณคดีไทย ชุดพระอภัยมณี

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

เพื่อออกแบบโรงละคร และหุ่นกระบอก ชุดพระอภัยมณี เพื่อประกอบการสอนวรรณคดีไทย วิชาภาษาไทย ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ในตอนสุดสัปดาห์ตามหาพระบิดาและเจ้าเมืองฝัคิบ

1.3 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

โรงละคร	หมายถึง	โรงละครสำหรับแสดงหุ่นกระบอก สำหรับประกอบการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4
หุ่นกระบอก	”	หุ่นกระบอกสำหรับเชิดแสดงอยู่หน้าโรงละครเป็นอุปกรณ์สื่อ ช่วยสอนวิชาภาษาไทย
ชุดพระอภัยมณี	”	นิทานพื้นบ้านซึ่งมีอยู่ในบทเรียนของวิชาภาษาไทย ซึ่งประกอบด้วย ตัวละครที่สร้างเป็นหุ่นกระบอกดังนี้ พระฤาษี, สุดสาคร, นางเงือก, ฝัคิบ และม้านิลมังกร
วรรณคดีไทย	”	วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี เป็นนิทานพื้นบ้านที่ใช้ประกอบการเรียนการสอนในวิชาภาษาไทย
วิชาภาษาไทย	”	เนื้อหาวิชาควรมีทักษะด้านการอ่าน ฟัง พูด เขียน เป็นการฝึกด้านทักษะโดยเฉพาะ

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

1. เสนอหัวข้อโครงการ
2. ศึกษาข้อมูล
 - ข้อมูลด้านเอกสาร
 - ข้อมูลด้านภาคสนาม
3. รวบรวมข้อมูล
4. วิเคราะห์ข้อมูล
5. สรุปข้อมูล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. ออกแบบ
7. หุ่นจำลอง
8. วัดผลการประเมินผลการวิจัย

1.5 ขอบเขตการออกแบบ

1. ออกแบบโรงละคร และฉาก
2. ออกแบบหุ่นกระบอกชุดพระอภัยมณี ตอนสุดสาครตามหาพระบิดาและเข้าเมืองผีดิบ
 - พระฤาษี
 - นางเงือก
 - สุดสาคร
 - ม้านิลมังกร
 - ผีดิบ

1.6 ขอบเขตในการศึกษา

1. ศึกษาข้อมูลในด้านหลักสูตรการเรียนการสอนระดับประถมศึกษา
2. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสัดส่วนของหุ่นกระบอกและโรงละคร
3. ศึกษาการเชิดหุ่นกระบอก
4. ศึกษาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
5. ศึกษาวัสดุที่ทำหุ่นกระบอก และโรงละคร

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนวรรณคดีในวิชาภาษาไทย มุ่งเน้นให้นักเรียนสนใจ ฟัง บทร้อยกรอง ร้อยแก้วอย่างเข้าใจ
2. เป็นสื่อประกอบการสอนที่สามารถให้นักเรียนได้รับความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในส่วนของงานวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเรื่องโรงละครและหุ่นกระบอก ชุดพระ-
อภัยมณี เพื่อประกอบการเรียนการสอนวรรณคดีไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โดยผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมและศึกษาข้อมูล ดังเนื้อหาต่อไปนี้

- 2.1 ความหมายของการประถมศึกษา
- 2.2 หลักสูตรประถมและรายวิชาภาษาไทย
- 2.3 ความเป็นมาของการใช้สื่อระดับประถมศึกษา
- 2.4 การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
- 2.5 พัฒนาการของเด็กวัยประถมศึกษา (อายุ 6-12 ปี)
- 2.6 การศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาดี และขนาดสัดส่วนของเด็ก
- 2.7 ความเป็นมาของการเล่นหุ่นในประเทศไทย
- 2.8 องค์ประกอบในการทำหุ่นกระบอก
- 2.11 องค์ประกอบของแสดงหุ่นกระบอก
- 2.12 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวัสดุที่นำมาผลิต
- 2.13 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของการประถมศึกษา

บันไดอ็อกซฟอร์ด กล่าวว่า การประถมศึกษา คือ การฝึกฝนเบื้องต้น ที่จะใช้ประโยชน์
จากสิ่งที่เรียนให้เหมาะหรือสอดคล้องกับการดำรงชีวิตประจำวัน หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการอบรม
ขั้นพื้นฐานเพื่อใช้ประโยชน์แก่ชีวิตประจำวันทั่ว ๆ ไป อังกฤษใช้คำว่า Primary Education คือ การ
ศึกษาขั้นต้น อเมริกันใช้คำว่า Elementary Education คือ การศึกษาเบื้องต้น (บันไดอ็อกซฟอร์ด,
2522) ในขณะที่ (สุทิน เนียมพลับ, 2522) ก็กล่าวว่า มีความคิดเห็นเช่นเดียวกับข้อความข้างต้น

ความหมายของประถมศึกษานั้น มีอย่างน้อย 3 หัวข้อคือ

2.1.1 การประถมศึกษาคือการศึกษเบื้องต้นหรือพื้นฐาน

การศึกษาในฐานะเป็นพื้นฐานหรือเป็นเบื้องต้นของชีวิตนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้อยู่ในวง
การศึกษาสนใจอยู่เสมอและปรารถนาที่จะให้เกิดเช่นนั้นอยู่ตลอดเวลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความรู้ที่ได้จากการศึกษาชั้นประถม ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง” (ประถมศึกษา-ไม่มีรางวัลสำหรับผู้แพ้, 2515)

2.1.2 การประถมศึกษาคือ การศึกษาสำหรับทุกคน

“ภาคการศึกษาสำหรับทวยราษฎร์” ได้แก่ ความรู้ทั้งสายสามัญศึกษาและวิสามัญศึกษา เพียงใด ซึ่งการที่จะให้ราษฎรมีความรู้เป็นพื้นฐานไว้ทุกคน พอให้รู้คิดชอบชั่วดี รู้วิชากลาง ๆ ไว้สำหรับให้พอแก่ที่ที่จะต้องใช้อยู่ทุกคน “อ้างใน กองการประถมศึกษา, 2516)

ในโครงการศึกษาฉบับที่ 2 พ.ศ. 2445 ก็ได้กล่าวถึงการประถมศึกษาไว้ว่า “วิชาความรู้เพียงใดที่รัฐบาลหวังจะให้ราษฎรทั่วไปรู้ไว้เป็นพื้นสำหรับตัวทุกคน กำหนดไว้เป็นเขตประถมศึกษาไว้เพียงนี้เขตหนึ่ง” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2507) การประถมศึกษาจึงหมายถึง การศึกษาที่จัดให้กับทุกคนได้เรียนรู้เรื่องทั่ว ๆ ไป เพียงพอแก่การอยู่ในสังคมได้

2.1.3 การประถมศึกษาคือ การศึกษาภาคบังคับ

นับแต่การประกาศใช้ “พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464” ความหมายของการประถมศึกษาที่มุ่งไปที่การศึกษาภาคบังคับ โดยถือว่า “ให้เด็กทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 7 ปีบริบูรณ์ เข้าเรียนในโรงเรียนจนมีอายุ 14 ปีบริบูรณ์ และต้องเป็น โรงเรียนที่สอนตามหลักสูตรการประถมศึกษา หรือหลักสูตรอื่นที่เทียบเท่า” (กองการประถมศึกษา, 2516)

สรุปได้ว่า ความหมายของการประถมศึกษาครอบคลุมเรื่องใหญ่ ๆ 3 เรื่องคือ เป็นการศึกษาเบื้องต้น หรือพื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตและศึกษาต่อ เป็นศึกษาที่จัดให้กับทุกคนในเรื่องที่ทุกคนควรรู้ และเป็นการศึกษาภาคบังคับสำหรับทุกคนในสังคม

2.2 หลักสูตรประถมศึกษา และรายวิชาภาษาไทย (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ . 2335 : 1-13)

หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานให้คงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ ประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้ และสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2.2.1 หลักการของหลักสูตรประถมศึกษา

หลักสูตรศึกษามีหลักการสำคัญ ดังนี้

2.2.1.1 เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อปวงชน

2.2.1.2 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ที่ได้จากการเรียน ไปประโยชน์

ในการดำรงชีวิต

2.2.1.3 เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้สร้างเอกภาพของชาติ โดยมีเป้าหมายหลักร่วมกัน

แต่ให้ท้องถิ่นมีโอกาสพัฒนาหลักสูตรบางด้านให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาพื้นฐานที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตให้พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้กับสังคม ตามบทบาทและหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดี ตามระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจ ทำงานเป็น และครองชีวิตอย่างสงบสุข

ในการจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ จะต้องมุ่งปลูกฝังให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

2.2.2.1 มีทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ คงสภาพอ่านออกเขียนได้และคิดคำนวณได้

2.2.2.2 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง ธรรมชาติแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลง

แปลงของสังคม

2.2.2.3 สามารถปฏิบัติตนในการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเองและครอบครัว

2.2.2.4 สามารถวิเคราะห์สาเหตุและเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเองและครอบครัว ได้อย่างมีเหตุผลด้วยทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

2.2.2.5 มีความภูมิใจในความเป็นคนไทย มีนิสัยไม่เห็นแก่ตัว ไม่เอาเปรียบผู้อื่น

และอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข

2.2.2.6 มีนิสัยรักการอ่านและใฝ่หาความรู้อยู่เสมอ

2.2.2.7 มีความรู้และทักษะพื้นฐานในการทำงานมีนิสัยรักการทำงาน และ

สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้

2.2.2.8 มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพและการเปลี่ยนแปลงของสังคมใน

บ้านและชุมชน สามารถปฏิบัติตนตามบทบาทและหน้าที่ในฐานะสมาชิกที่ดีของบ้านและชุมชน ตลอดจนอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อม ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมในชุมชนรอบ ๆ บ้าน

2.2.3 โครงสร้างของหลักสูตร

มวลประสบการณ์ที่จัดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้มี 5 กลุ่ม คือ

2.2.3.1 กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ประกอบด้วยภาษาไทยและคณิตศาสตร์

2.2.3.2 กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิต

และสังคม โดยเน้นทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อความดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี

2.2.3.3 กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาและ

สร้างนิสัย ค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรม เพื่อนำไปสู่การมีบุคลิกภาพที่ดี

2.2.3.4 กลุ่มการทำงานและพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสบการณ์ทั่วไปในการทำงาน

และความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

2.2.3.5 กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ว่าด้วยกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษ ในชั้น ป. 5-6 โรงเรียนอาจเลือกจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะ ในกลุ่มประสบการณ์ทั้ง 4 หรือเลือกจัดกิจกรรมอื่น ๆ ตามความสนใจของผู้เรียน เช่น ภาษาอังกฤษเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน ทั้งนี้อาจเลือกจัดหลาย ๆ กิจกรรมก็ได้

2.2.4 เวลาเรียน

ตลอดหลักสูตรประถมศึกษา ใช้เวลาเรียนประมาณ 6 ปี แต่แต่ละปีการศึกษาควรมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 40 สัปดาห์ ในหนึ่งสัปดาห์ต้องมีเวลาเรียนไม่น้อยกว่า 25 ชั่วโมง หรือ 75 คาบ ซึ่งกำหนดให้คาบละ 20 นาที ทั้งนี้เมื่อรวมแล้วต้องไม่ต่ำกว่า 200 วัน และไม่ต่ำกว่า 1,000 ชั่วโมง และสำหรับ ป.5-6 นั้น ให้เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมตามความสนใจของผู้เรียนในกลุ่มประสบการณ์พิเศษอีกไม่ต่ำกว่า 200 ชั่วโมง

ตารางที่ 2.1 อัตราเวลาเรียนของมวลประสบการณ์ทั้ง 5 กลุ่ม ในแต่ละระดับชั้น กำหนดไว้โดยประมาณ ดังนี้

มวลประสบการณ์	อัตราเวลาเรียนโดยประมาณ					
	ป. 1-2		ป. 3-4		ป. 5-6	
	ร้อยละ	คาบ/ปี	ร้อยละ	คาบ/ปี	ร้อยละ	คาบ/ปี
1. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้	50	1,500	35	1,050	25	750
2. กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	15	450	20	600	25	750
3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย	25	750	25	750	20	600
4. กลุ่มการทำงานและอาชีพ	10	300	20	600	30	900
รวม	100	3,000	100	3,000	100	3,000
5. กลุ่มประสบการณ์พิเศษ	-	-	-	-	-	-

หมายเหตุ เวลาเรียนคาบละ 20 นาที คิดเป็นชั่วโมงละ 3 คาบ

2.2.5 แนวทางการดำเนินการของหลักสูตร

เพื่อให้การจัดการศึกษาตามหลักสูตรนี้ ประสบความสำเร็จตามจุดหมายข้างต้นจึงกำหนดแนวดำเนินการไว้ดังนี้

2.2.5.1 จัดการเรียนการสอนให้ยืดหยุ่นตามเหตุการณ์และสภาพท้องถิ่น โดยให้ท้องถิ่นพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามความเหมาะสม

2.2.5.2 จัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ให้สอดคล้องกับความสนใจและสภาพชีวิตจริงของผู้เรียนและให้โอกาสทำเทียมกันในการพัฒนาตนเองตามความสามารถ

2.2.5.3 จัดการเรียนการสอนให้มีความสัมพันธ์ เชื่อมโยงหรือบูรณาการ ทั้งภายใน

ในกลุ่มประสบการณ์ และระหว่างกลุ่มประสบการณ์ให้มากที่สุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.5.4 จัดการเรียนการสอนโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล และสร้างสรรค์ และกระบวนการกลุ่ม

2.2.5.5 จัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียน ได้ปฏิบัติจริงให้มากที่สุด และเน้นให้เกิดความคิดรวบยอดในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

2.2.5.6 จัดให้มีการศึกษา ติดตามและแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

2.2.5.7 ให้สอดแทรกการอบรมด้านจริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

2.2.5.8 ในการเสริมสร้างค่านิยมที่ระบุไว้ในจุดหมาย ต้องปลูกฝังค่านิยมที่เป็นพื้นฐาน เช่น ขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน มีวินัย รับผิดชอบ ฯลฯ ควบคู่ไปด้วย

2.2.5.9 จัดสภาพแวดล้อมและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงของผู้เรียน

2.2.6 การวัดผล การประเมินผล และการติดตามผล

การวัดผลและการประเมินผล ตลอดจนการติดตามผลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และการจัดให้ผู้เรียนได้เรียน หรือเลื่อนชั้นระหว่างปี หรือปลายปี ตามความสามารถของผู้เรียน ให้เป็นหน้าที่ของผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนทดสอบเป็นระยะ และหรือทดสอบเมื่อจบแต่ละบทเรียน ตามลักษณะการจัดประสบการณ์และเนื้อหาวิชา ทั้งนี้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียน

อนึ่ง สำหรับกลุ่มประสบการณ์พิเศษ จะไม่นำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินผลการเรียน แต่เป็นการวัดผลและประเมินผลเพื่อดูความก้าวหน้าจากการทำกิจกรรม

2.2.7 จุดประสงค์ของหลักสูตรภาษาไทย

จุดประสงค์ภาษาไทยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การเรียนการสอนภาษาไทยมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตามควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล จึงต้องปลูกฝังให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

2.2.7.1 มีทักษะในการฟังพูด อ่าน และเขียน โดยมีความรู้ความเข้าใจหลักเกณฑ์อันเป็นพื้นฐานของการเรียนภาษา

2.2.7.2 สามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสาร ทั้งการรับรู้และถ่ายทอดความรู้สึกรู้สึกนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล

2.2.7.3 สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตลอดจนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ได้

2.2.7.4 มีนิสัยรักการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่านและใช้เวลาว่างในการแสวงหา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความรู้เพิ่มเติมจากหนังสือ สื่อมวลชน และแหล่งความรู้อื่น ๆ

2.2.7.5 สามารถใช้ประสบการณ์จากการเรียนภาษาไทยมาช่วยในการคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาและวินิจฉัยเหตุการณ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

2.2.7.6 มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทย และวรรณคดีทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติ และการสร้างเสริมความมั่งคั่งงามในชีวิต

2.2.8 โครงสร้างหลักสูตรภาษาไทย

2.2.8.1 ทักษะการฟัง

คำอธิบาย

- 1) เสนอรูปแบบที่ถูกต้องของการแสดงมารยาทที่ดีในการฟัง
- 2) อภิปรายถึงผลของการมีมารยาทที่ดีในการฟัง แล้วสรุปเป็นข้อปฏิบัติ
- 3) ฟังแสดงมารยาทที่ดีในการฟังในโอกาสต่าง ๆ โดยเน้นการฟังอย่างตั้งใจ ตามคำแนะนำของครู
- 4) ฟังฟังเรื่องราว ข่าว เหตุการณ์ คำโฆษณา คำอธิบาย การอภิปราย การรายงานปริศนา คำทาย คำพูดเปรียบเทียบ ภาษิต คำพังเพย และอภิปรายซักถามใจความสำคัญของเรื่องคิดเปรียบเทียบ ขยายความ แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น จัดหมวดหมู่และความสัมพันธ์
- 5) ฟังฟังบทความ บทร้อยแก้ว และร้อยกรอง นิทาน เพลง บทร้องเกี่ยวกับการเล่นของเด็ก และการละเล่นต่าง ๆ สิ่งบันเทิงจากสื่อมวลชน แล้วอภิปรายซักถามเกี่ยวกับความเข้าใจ ความรู้สึกและข้อคิด ข้อเตือนใจที่ได้จากเรื่องราวและบทประพันธ์ที่ฟัง
- 6) เพื่อให้เข้าใจเรื่องที่ฟัง สามารถจับใจความสำคัญ คิดวิเคราะห์เกี่ยวกับเรื่องที่ฟังมีความชื่นชมต่อภาษาไทย และใช้ทักษะการฟังในการเพิ่มพูนความรู้ ความคิด มีนิสัยและมารยาทที่ดีในการฟัง หาความรู้และความบันเทิงจากการฟังได้

2.2.8.2 ทักษะการพูด

คำอธิบาย

- 1) เสนอรูปแบบที่ถูกต้องของการแสดงมารยาทที่ดีและบุคลิกภาพที่ดีในการพูด
- 2) อภิปรายถึงผลของการมีมารยาทที่ดีในการพูด แล้วสรุปเป็นข้อปฏิบัติ
- 3) ฟังแสดงมารยาทและบุคลิกที่ดีในการพูดในโอกาสต่าง ๆ โดยเน้นการใช้คำพูดให้ถูกต้องเหมาะสมกับกาลเทศะและบุคคล ตามคำแนะนำของครู
- 4) ฟังพูดออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขรวิธีเกี่ยวกับคำที่ใช้ในชีวิตประจำวัน คำควบกล้ำ คำที่มี ร ล และฝึกใช้คำในการพูดตามหลักเกณฑ์ทางภาษา
- 5) ฟังอภิปรายซักถาม แสดงความคิดเห็นเชิงวิจารณ์ และสรุปความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อความที่พูด
- 6) ฟังใช้ทักษะการพูดในการเล่านิทาน เล่าเรื่องราวแฝงคุณธรรม แสดงบทบาท

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สมมุติ เล่นเลียนแบบ แสดงละคร เล่นปริศนาคำทาย คอ์คำคล้องจอง ร้องเพลง ท่องบทร้อยกรองที่ไพเราะ การเล่นของเด็กที่มีบทร้อย การละเล่นต่าง ๆ โดยเน้นความสนุกสนานเพลิดเพลินจากการร่วมกิจกรรมทางภาษา

7) เพื่อให้มีความสามารถในการคิดลำดับเหตุการณ์ วิพากษ์วิจารณ์ สรุปความมีทักษะในการพูดสนทนา เล่าเรื่อง รายงาน อภิปรายและบรรยายความรู้สึก พูดสื่อความหมายได้ชัดเจนถูกต้อง คล่องแคล่ว มีความชื่นชมต่อภาษาไทย มีมารยาทและบุคลิกภาพที่ดีและใช้ทักษะการพูดเพื่อความบันเทิงต่าง ๆ

2.2.8.3 ทักษะการอ่าน

คำอธิบาย

1) เสนอรูปแบบที่ถูกต้องในการปฏิบัติตนในการอ่าน
 2) อภิปรายถึงผลของการปฏิบัติตนที่ถูกต้องในการอ่าน แล้วสรุปเป็นข้อปฏิบัติ
 3) ฝึกปฏิบัติจนเป็นนิสัย รวมทั้งการใช้พจนานุกรมและห้องสมุดในการเพิ่มพูนความรู้

4) ฝึกอ่านออกเสียง คำ วลี ประโยค ตามหลักเกณฑ์การอ่านเพิ่มเติมจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 เกี่ยวกับคำพ้อง อักษรย่อ คำราชาศัพท์ ภาษิต คำพังเพย คำขวัญภาษา เครื่องหมาย และสัญลักษณ์ที่นำมาใช้ในการอ่านแผนผัง แผนที่และกราฟ การอ่านบทร้อยกรองเป็นทำนองเสนาะ โดยเน้นการอ่านได้คล่องแคล่ว รวดเร็ว ถูกต้องตามอักขรวิธี มีวรรคตอน ใช้น้ำเสียงได้เหมาะสมกับเรื่อง ทั้งนี้ให้ใช้คำพื้นฐานประมาณ 1,200 คำในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประมาณ 1,550 คำในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และคำศัพท์ที่จำเป็นต้องใช้ในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

5) ฝึกอ่านออกเสียง และอ่านในใจเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตในครอบครัว สังคม ชุมชน บุคคลตัวอย่างของท้องถิ่นหรือของชาติ นิทาน นิยายสำหรับเด็ก บทร้อยกรอง เรื่องจากวรรณคดี สารคดีสั้น ๆ บทความ ประกาศ โฆษณา คำชี้แจง คำแนะนำ แผนที่ แผนภูมิและกราฟที่ประกอบบทความหรือเรื่องราวที่นำมาอ่าน โดยเน้นการอ่านได้รวดเร็วตามเวลาที่กำหนด แล้วอภิปรายซักถามเกี่ยวกับรายละเอียด ความคิดเห็นและใจความสำคัญของเรื่องที่อ่าน

6) เพื่อให้มีความรู้เกี่ยวกับหลักเกณฑ์การอ่าน และสามารถใช้อ่านคำใหม่ ๆ ได้ มีทักษะในการอ่านในใจและอ่านออกเสียงได้ถูกต้องคล่องแคล่วรวดเร็ว สามารถจับใจความสำคัญ คิดเชิงวิจารณ์ และวิเคราะห์ใจความสำคัญ ปฏิบัติตนจนเป็นนิสัยที่ดีในการอ่าน การใช้พจนานุกรม การเลือก การใช้ การเก็บรักษาหนังสือ และการใช้ห้องสมุด ในการแสวงหาความรู้และความเพลิดเพลินในยามว่าง และรักการอ่าน

2.2.8.4 ทักษะการเขียน

คำอธิบาย

1) ฝึกคัดลายมือ เขียนสะกดคำ ประสมอักษร เขียนคำ วลี ประโยค และข้อความ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่กำหนดให้โดยใช้คำพื้นฐานประมาณ 1,200 คำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และประมาณ 1,550 คำ ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และคำศัพท์ที่จำเป็นต้องใช้ในกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ

2) ฝึกเขียนคำ วลี ประโยค และข้อความให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทางภาษาเกี่ยวกับการเขียนคำตามมาตราตัวสะกดต่าง ๆ คำควบกล้ำ อักษรนำ คำที่มีตัวการ์นต์ คำพ้อง คำที่มี ฤ ฎ คำประและไม้ประวิสรรชนีย์ การเขียนประโยคบอกเล่า ประโยคปฏิเสธ ประโยคคำถาม ประโยคขอร้อง ประโยคคำสั่ง ประโยคแสดงความต้องการ ประโยคที่มีส่วนขยาย การเรียบเรียงประโยคให้เป็นข้อความที่สื่อความหมายได้ชัดเจน การเขียนเครื่องหมาย อักษรย่อ การเว้นวรรคตอน ย่อหน้า และการใช้คำราชาศัพท์

3) อภิปรายซักถามเกี่ยวกับโครงเรื่อง ลำดับเหตุการณ์ ใจความสำคัญของเรื่องที่เขียน และคิดขยายความหลาย ๆ ด้าน และฝึกเขียนตามคำบอก เขียนเล่าเรื่อง รายงาน ตอบคำถาม บันทึกความรู้จากการอ่านและการฟัง บันทึกเหตุการณ์ประจำวัน เขียนคำอธิบาย บรรยายภาพ เขียนจดหมาย ข้อความ เขียนกรอกแบบราชการต่าง ๆ เขียนข้อความในโทรเลข คำขวัญ คติพจน์ เขียนเรื่องจากจินตนาการ เขียนคำสัมผัสคล้องจอง และบทร้องกรองง่าย ๆ

4) ฝึกปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามข้อปฏิบัติและหลักเกณฑ์ของการเขียน และใช้การเขียนเพิ่มพูนความรู้

5) เพื่อให้มีทักษะในการเขียน เขียนได้ถูกต้อง รวดเร็ว เป็นระเบียบสวยงามและสื่อความได้ เขียนอย่างมีรูปแบบได้ สามารถคิดลำดับเหตุการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่เขียน เขียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี และเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้ มีนิสัยที่ดีในการเขียน รักการเขียน และนำการเขียนไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

2.2.9 วรรณคดี เรื่อง พระอภัยมณี ตอนสุดสาครตามหาพระบิดาและเข้าเมืองผีดิบ เรียนในวิชาภาษาไทยระดับประถมศึกษาปีที่ 4 (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 25 : 188 - 201)

เรื่องพระอภัยมณีเป็นนิทานคำกลอน พระศรีสุนทรโวหาร (ภู่) หรือที่เรียกกันทั่วไปว่าสุนทรภู่ เป็นผู้แต่ง พระอภัยมณีเป็นนิทานคำกลอนที่มีเนื้อเรื่องสนุก กลอนไพเราะ และสอดแทรกคุณธรรมที่เป็นคติสอนใจ มีเรื่องย่อ ดังนี้

ท้าวสุทัศน์เจ้าเมืองรัตนาและนางประทุมเกสรพระมเหสี มีโอรสสององค์ชื่อ พระอภัยมณีและศรีสุวรรณ เมื่อโอรสทั้งสองเจริญเติบโตได้ลาพระบิดาและพระมารดาไปเรียนวิชาเพื่อปกครองบ้านเมือง พระอภัยมณีเลือกเรียนวิชาเป่าปี่ ศรีสุวรรณเลือกเรียนวิชากระบี่กระบอง เมืองโอรสทั้งสองเรียนวิชาจบก็กลับบ้านเมืองท้าวสุทัศน์โกรธมากที่โอรสเรียนวิชาที่ไม่เกี่ยวกับการปกครองบ้านเมือง จึงตำหนิต่อหน้าเสนาอำมาตย์ พระอภัยมณีและศรีสุวรรณรู้สึกอับอายจึงพากันออกจากบ้านเมือง ระหว่างทางได้พบกับพราหมณ์สามคนชื่อ วิเชียร โมรา และसानนท์ ทุกคนได้แสดงวิชาที่ตนเรียนมา พระอภัยมณีได้เป่าปี่ให้ฟัง พราหมณ์ทั้งสามและศรีสุวรรณได้ฟังเพลงปี่ก็กลับไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขณะนั้นนางผีเสื้อสมุทรกำลังออกหากิน นางได้ยินเสียงปี่ก็เที่ยวตามหาเสียงนั้น จนได้พบ พระอภัยมณีก็เกิดความรักนางผีเสื้อสมุทรอุ้มพระอภัยมณีไปไว้ในถ้ำที่เกาะกลางสมุทรนางได้ แปลงกายเป็นหญิงสาว พระอภัยมณีอยู่กับนางผีเสื้อสมุทรจนมีโอรสองค์หนึ่งชื่อ ดินสมุทร

วันหนึ่งนางผีเสื้อสมุทรออกไปหากิน ดินสมุทรได้หนีออกไปเที่ยวนอกถ้ำและจับเงือก สองตัวเมียมาให้พระอภัยมณี พระอภัยมณีเล่าเรื่องของตนให้ฟัง เงือกทั้งสองจึงอาสาพาพระอภัย มณีและดินสมุทรหนี นางผีเสื้อสมุทรออกติดตามไปทันและจับเงือกทั้งสองฆ่าเสีย นางเงือกผู้เป็น ลูกสาวพาพระอภัยมณีหนีต่อไปจนถึงเกาะแก้วพิสดาร พระฤๅษีช่วยไว้จนทุกคนปลอดภัย พระอภัย มณีได้นางเงือกเป็นเมีย

ท้าวสิลราชผู้ครองเมืองผลึกพาพระบิดาซึ่งนางสุวรรณมาลีเที่ยวชมทะเลมาจนถึงเกาะแก้ว พิสดาร พระอภัยมณีและดินสมุทรขอโดยสารเรือกลับบ้านเมืองของตน พระอภัยมณีได้ไปร่ำลानาง เงือกและทราบว่านางเงือกตั้งครรภ์จึงได้มอบแหวนและปิ่นปักผมให้นางเงือกไว้ นางผีเสื้อสมุทรรู้ ข่าว่าพระอภัยมณีโดยสารมากับเรือสำเภาก็ออกติดตาม นางทำให้เกิดพายุปั่นป่วนจนเรือสำเภา แดก ท้าวสิลราชขมน้ำสิ้นพระชนม์ ดินสมุทรพานางสุวรรณมาลีว่ายน้ำไปถึงเกาะแห่งหนึ่งและพบ โจรสลัดจึงขอโดยสารเรือกลับบ้านเมือง ส่วนพระอภัยมณีว่ายน้ำหนีนางผีเสื้อสมุทร ไปถึงเกาะแก้ว พิสดาร และได้เป่าปี่จนทำให้นางผีเสื้อสมุทรขาดใจตาย

นางเงือกอาศัยอยู่บนเกาะแก้วพิสดาร ได้คลอดลูกชายชื่อสุดสาคร พระฤๅษีเลี้ยงสุดสาคร จนอายุได้สามขวบ วันหนึ่งสุดสาครเที่ยวเล่นไปพบม้านิลมังกร พระฤๅษีจึงเสกหว่ายให้สุดสาคร จับม้านิลมังกรไว้เป็นพาหนะเพื่อติดตามหาพระบิดา พระฤๅษีได้เล่าเรื่องของพระอภัยมณีให้สุด สาครฟัง สุดสาครจึงขอออกติดตามหาพระบิดา และได้ไปร่ำลानางเงือกผู้เป็นมารดาตั้งนิทานคำ กลอนต่อไปนี้

กุญารสุดสาครยอกรกราบ

ถื่อไม้เท้าก้าวมาศาลาลัย

มาเงื่อมเขาสาโคมเห็น โยมคั่น

นางเห็นลูกผูกผูกพาเจริญ

ความดีใจไหวว่าพระดาบส

จะเปลื้องปลดอคคนมเป็นสมภาร

มุณีน้อยค้อยนั่งจะตั้งแม่

จะออกคำอำลาให้อาวรณ์

แล้วว่าฉันบรรพพามาวันนี้

วันหนึ่งปู่ผู้เฒ่าเล่าลูกยา

พลอยสำเภาเขาไปจะได้สุข

มรคาศารพันจะซัดเคือง

น้ำตาอาบอุศด่าหิ่ฝันสะอื้นไห้

สู้แข็งใจจงพระยาอาชาเดิน

ถอนสะอื้นอ้างว้างจะห่างเหิน

สำรวมเดินคั่งมหาสิทธิอาจารย์

ช่างสร้างพรตงดงามทรมสงสาร

เจียวหรือฉาน โมทนาสดาวารฯ

แต่แลแลแล้วก็ขึ้นสะอื้นอ้อน

สะท้อนถอนฤทัยมิใคร่ลา

ให้กุศลชนนี้จงหนักหนา

ว่าบิดาคตกยาจากเมือง

หรือเป็นทุกข์ทนอยู่ไม่รู้เรื่อง

จะถึงเมืองเหมือนหมายหรือวายนม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลูกจะมาตาม ไปถามข่าว
 ถ้าเงินจุกทุกซ์ทับถึงอับจน
 ชนนี้ดีฉันฝากกับปู่แล้ว
 อย่าถือโทษ โปรดให้ลูก ไคลคลา
 นางเงือกน้ำกำสรดสลดจิต
 จะทานทัคขัดไว้มิให้จร
 นางคูหน้าอาลัยใจจะขาด
 ตะอื่นอันตันใจอาลัยลาน
 โอ้ทูนหัวตัวแม่นี้ไม่ห้าม
 แต่ปราณีที่ไม่แจ้งรู้แห่งทาง
 เคยกินนมชมขึ้นระรินรส
 ทั้งยอมเยาว์เบาความได้สามปี
 ค้อมลมแดดแผดเผาจะเศร้าสร้อย
 กันการแดนแสนไกลพอไม่เคย
 แสนสงสารมารดาอุศสำหรับถนอม
 เหมือนดอกไม้ไกลต้นจะหล่นโรย
 แม้นถ้าเลื้อยเมื่อยหนึบจะเจ็บป่วย
 ทั้งผีสาบกลางชลาลัยน่ากลัว
 สารพัดมัจฉาก็ดำหาญ
 ทั้งครุฑท้าวายุภัสสหนักหัสดิน
 เห็นเดินหนคนเดียวจะเฉียวฉาบ
 นำใจหายตายเป็นไม่เห็นกัน
 ถึงสิบลูบรูราณท่านเฉลย
 อย่างู้คู่คู่คุณนะลูกรัก
 สุดสาครวอนว่าอย่าแปรารภ
 ไม้เท้าของป้องกันของฉันมี
 อนึ่งเล่าเจ้าดาววิชาวาลัง
 อย่าหวาดหวั่นพรั่นใจที่ไพบริน
 ที่พ่ออยู่ปู้ชีวิตแล้ว
 จำสำคัญมันคงไม่วางเวียน
 ถึงยังเด็กเหล็กเพชร ไม่เข็ดขอน
 จะลำบากยากแค้นเพราะแทนคุณ

พอให้ท้าวเธอรู้จักเสียดักहन
 จะสู้ทนยากแค้นแทนบิดา
 จะผ่องแผ้วพักอยู่ในอุหา
 ตามศรัทธาที่ฉันคิดถึงบิดรฯ
 สุดจะคิดค้ำทรวงดวงสมร
 สุดสาครของแม่จะแดคดาด
 ดั่งฟ้าฟาดทรวงแยกให้แตกฉาน
 แสนสงสาร โศกาแล้วว่าพลง
 สุดแต่ความใจปองอย่าหมองหมาง
 จะอ้างว้างวิญญาณในวารี
 พ่อจะอคนมหมองละอองศรี
 เด็กเท่านั้นจะ ไปกระไรเลย
 ทั้งกลัวอ้อยพ่อจะได้ไหนสวย
 จะหลงเลยลดเดี่ยวอยู่เดียว โดย
 จะชูปยอมเมื่อคฝิวจะหิว โหย
 น้ำค้างโปรยปรายต้องจะหมองมัว
 ใครจะช่วยอนุกุลพ่อทูนหัว
 จะจับตัวฉีกเนื้อเป็นเหยื่อกิน
 ในกลางย่านขมมาชลาสินธุ์
 เทียว โขยบินบนอากาศไม่ขาดวัน
 พิฆาตคาบเข่นฆ่าให้อาตัญ
 แม้พรั่นพรั่นเพราะว่าเจ้ายังเยาว์นัก
 ไม่เหมือนเคยฝึกสอนด้วยอ่อนศักดิ์
 จงคิดหนักหน่วงใจคูให้ดีฯ
 ถึงพานพบผีสาบกลางวิถี
 ทั้งมีขี้เขี้ยวเพชรเกล็ดเป็นนิล
 ได้สอนตั้งเสร็จสมอารมณ์ถวิล
 ถึงของกินก็พอเสาะตามเกาะเกียน
 ประเทศแฉวทางทิศทิศเสถียร
 จะพากเพียรพยายาม ไปตามบุญ
 จะเจาะซอนเชิงดำเนาภูเขาขุน
 ก็ได้บุญเบื่องหน้าขอลาไปฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หลังฉบับ
คณะกรรมการตรวจชำระวรรณคดี

นางรู้ว่าอาจารย์บอกหลานน้อย
ถามช่วยด้วยแล้วเห็นไม่เป็นไร
พ่อไปปะพระบิดาแล้วอย่ากลับ
แม่นลูกยาผาสุกสนุกสบาย
ถ้าเที่ยวไปไม่พบตลบหลัง
เมื่ออยู่นี่มีเป็นไรดอกไม่กลัว
พ่อไปถึงจึงทูลมุลเหตุ
ว่าชาตินี้มีได้ปะกับพระองค์
แล้วเงือกน้ำอำนวยอวยสวัสดิ์
ให้พบปะพระบิดาดังอาลัย

ถามี่สุดสาครรับพรแม่
จึงสั่งขำรำว่าไม่ขำนาน
แล้วถานางอย่างแข็งขำเถียงเหลือว
ขึ้นทรงนั่งหลังพระขาม้ามังกร
เห็นศาลาอาลัยเพียงใจขาด
สะอื้นให้ใจคอให้ท้อแท้
ซูลีกรวอนว่าเทพารักษ์
ช่วยคุ้มครองป้องปัดคำจักภัย
แล้วแลถึงเพ่งพิศพิศพายัพ
อัสครดอนถึบสุธาธาร
คูลือลือปลิวคำยไปตามคลื่น
ขึงลมกล้าม้าโศดกระโคดลอย
คูกว้างขวางว่างไว้เงาะโล่งลือ
ล้วนละเมาะเกาะใหญ่แต่ไกลตา

ถึงเมืองลุ่มจมสมุทรมนุษย์มีวัย
เห็นมนุษย์สุดอยากปากขิบขิบ
เป็นถิ่นฐานบ้านเมืองเรื่องอร่าม
ตลาดน้ำเรือสัญจรเที่ยวคอนพาย
สุดสาครอ่อนแอครั้นแลเห็น
ทั้งแลเห็นเด่นรำน่าสำราญ
เข้าประตูกำแพงตะแคงคว่ำ
เป็นเงาเงาเข้ากลุ่มรุมราวี

ที่เศร้าสร้อยสร้างเลื่อมเพราะเลื่อมใส
ค่อยว่างใจจึงว่าแม่ก็แก่กาย
จงอยู่กับภูวนาทเหมือนมาดหมาย
ถึงแม่ตายเสียก็ไม่อาลัยตัว
มาเหมือนตั้งอย่าให้สูญนะทูนหัว
จะฝากตัวดาบสจนปลดปลง
ให้ทรงเดชทราบความตามประสงค์
ขอคำรกรงบาททุกชาติไป
อย่าเคืองขัดขุนข้องให้ห้องไส
อรินทร์ภัยคลาดแคล้วอย่าแผ้วพานฯ
จะห่างแหวนจิตคิดสังสาร
ตำเรีการก็จะมาหามารคร
ให้เปล่าเปลี่ยวเสียวทรวงสะท้อนอน
แล้วหยุดหย่อนขึ้นยังเหลือหวัดแล
จะนิราศแรมร้างไปห่างแห
คิดถึงแม่ถึงตายังอาลัย
ซึ่งตำนานเนินผาชาลาไหล
เทพไททิพโศดจงโปรดปราน
ขยับขยับม้าก้าวดูหัวหาญ
ควบทะยานเหยียบน้ำไม่ซำรอย
เหมือนเดินพื้นแผ่นดินคลั่งวังหอยหอย
พระหน่อน้อยนั่งชมขมณา
เห็นรวิรวรเรียรายทั้งซ้ายขวา
อุปมาเหมือนหนึ่งแหนแลถิบติบฯ
ประกอบด้วยชัชชนีพวกผีดิบ
เสียงซุบซิบเสแสร้งจำแลงกาย
ทั้งศึกรมเรือนเรือคูเหลือหลาย
บ้างร้องขายข้าวของที่ต้องการ
คิดว่าเป็นปิดพินที่ถิ่นฐาน
เขาเรียกขานขยับม้าเข้าธานี
อยู่ในน้ำเก่าแก่เห็นแต่ผี
กุมารตีด้วยไม้เท้าพระเจ้าตา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้拿去ใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้นฉบับอ้างอิงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถูกเนื้อตัวหัวขาดลงกลาดเกลื่อน
 บ้างอยากกินดินແລบแปลบปลาบมา
 ม้ามังกรถอนถีบกับสะบัด
 ลังหารผีร้ออยู่จนพลบ
 พวกผีดิบสิบ โทภูมัน โลดไล้
 แแต่หลอนหลอกออกอักษกัศสแกง
 กุมาราม้าทรงฝ่าหลงรบ
 ถึงเจ็ดวันมัน ไม่แตกไม่แยกย้าย
 ทั้งตัวสุดสาครก็อ่อนจิต
 พอเสียงดั่งหึ่งห่ามากกลางลม
 เห็น โยคีชีเมฆมาเสกเวท
 ขึ้นหยุดยั้งนั่งบนใบเสมา
 มาถึงนี่ผีพร้อมเข้าล้อมหลาน
 เข้าหักหาญราญรอนจนอ่อนแรง
 โยคีศรีผู้เฒ่าจึงเล่าเรื่อง
 เพราะพรากพระ โคดมจึงจมไป
 เมื่อแรก ล้มสมเพชพวกมนุษย์
 พลไพร่ ไม่น้อยสักร้อยล้าน
 แม้นเรือซัดพลัดเข้ามาเหล่านี้
 อยารอรั้งบังอาจจะพลาดแคลง
 ไปข้างหน้าถ้าพบมันรบอีก
 มันเข้าใกล้ ไม่ถือที่มีมือตี
 สงสารหน่อบพิตรอิศเรศ
 พอกลับหน้าคาบสสลดใจ
 มังกรกลายว่วน้ำเหมือนดินบก
 เหมือนตำเภาเขาเล่นเมื่อลมตี
 ครันรุ่งเช้าเข้าเกาะขึ้นเสาะหา
 กำัดแดดแดดหนักก็พักนอน
 ครันพื้นองค์ทรงนิลสินรพ
 สันโดยเคี้ยวเปลี่ยวกายคล้ายคล้ายไป

ยังพวกเพื่อนตึกคักมาหนักหนา
 กุมารกล้าก่อกกลับเข้ารับรบ
 เอาทางรัตราวกับนาคทั้งปากขบ
 เห็นเพลิงคบด้อมรอบขอบกำแพง
 จะเข้าใกล้กลัวมันด้นขนแสยง
 ด้วยมันแกลิ่งจะให้วนอยู่จนตาย
 เที้ยวตลบไล้ผีไม่หนีหาย
 จนม้าวายน้ำเวียนเวียนจะจม
 รำลึกคิดถึงเจ้าตาที่อาศรม
 ปีศาจจมหายวับ ไปลับตา
 จึงอาเพศพวกผีหนีคาถา
 ใหวเจ้าตาทูลถามดูตามแคลง
 คิดว่าบ้านดินประเทศเป็นเขตแขวง
 นี้กำแพงเมืองตั้งแต่ครั้งไร
 นี้คือเมืองท้าวปีกกาภาษาไสย
 เห็นแต่ใบเสมาอยู่ช้านาน
 ม้าม้วยมุดมรณาหนักหนาหลาน
 อคอาหารหิวตายจึงร้ายแรง
 เป็นเหยื่อผีพวกมันด้นขนแสยง
 ออกกำแพงไปเสียเจียวประเดี่ยวนั้น
 จงเลี้ยงหลีกเลย ไปในวิถี
 พระมุนีแนะอุบายแล้วหายไป
 ได้ทราบเหตุครุเชิงแกลงไซ
 ลงจากใบเสมาขึ้นพาชี
 พอเดือนตกดัดทางกลางวิถี
 เรือเรือยรีเร็วมาในสาคร
 ผลผลาปรางปริงริมถึงขร
 ม้ามังกรกินปลาประสาใจ
 มาไม่พบเกาะแก่งตำแหน่งไหน
 กำหนดได้เดือนเศษถึงเขตคนฯ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.2.10 วรรณคดี เรื่อง สังข์ทอง ตอน พระสังข์หนีนางพันธุรัต เรียนในวิชาภาษาไทย
ระดับประถมศึกษาปีที่ 4 (กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. 25 : 138 - 154)

บทละครเรื่องสังข์ทอง เดิมเป็นนิทาน และนำมาแต่งเป็นบทละครเพื่อใช้เล่นละครนอก ตั้งแต่ครั้งกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี ต่อมาพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย (รัชกาลที่ 2) ได้ทรงพระราชนิพนธ์บทละครเรื่อง สังข์ทอง ขึ้นใหม่เพื่อใช้เล่นละครนอกของหลวง

เรื่องย่อของบทละครเรื่อง สังข์ทอง มีว่า

ท้าวศวิมลครองเมืองศวิมล มีพระมเหสีสององค์ชื่อ นางจันทเทวี และนางจันทเทวี แต่ไม่มีโอรสไว้สืบราชสมบัติ ท้าวศวิมลและพระมเหสีจึงได้บำเพ็ญศีลเพื่อขอโอรส ต่อมานางจันทเทวีทรงครรภ์ โหรหลวงทำนายว่าจะมีโอรสที่มีบุญญาธิการมาก เมื่อนางจันทเทวีคลอดโอรสเป็นหอยสังข์ นางจันทเทวีคิดริษยาจึงสมคบกับโหรหลวงทำนายว่าเป็นกาลกนิศต่อบ้านเมือง ท้าวศวิมลจึงจับได้นางจันทเทวีและหอยสังข์ออกจากเมือง นางไปขออาศัยอยู่กับตายายที่ในป่า นางจันทเทวีได้รับความลำบาก ต้องตักน้ำ ดำข้าว เข้าป่าเก็บผัก หาฟืน เลี้ยงชีวิต พระสังข์เห็นพระมารดาได้รับความยากลำบาก จึงออกจากหอยสังข์มาหุงข้าวหุงปลา ดูแลบ้านช่อง นางจันทเทวีสงสัยจึงทำให้ออกไปเก็บผัก หาฟืน แล้วซ่อนตัวอยู่ เมื่อเห็นพระสังข์ออกจากหอยสังข์ นางจันทเทวีก็แอบกลับเข้าไปในกระท่อมใช้ไม้ทุบหอยสังข์แตก พระสังข์จึงกลับเข้าไปในหอยสังข์ไม่ได้อีกต่อไป

นางจันทเทวีทราบข่าวว่านางจันทเทวีกับพระสังข์ไปอยู่กับตายายในป่า จึงทูลยุยงท้าวศวิมลให้เสนาอำมาตย์จับพระสังข์ไปฆ่าด้วยวิธีต่าง ๆ แต่ไม่สามารถฆ่าพระสังข์ได้ ท้าวศวิมลจึงให้นำพระสังข์ไปถ่วงน้ำที่ท้องทะเล พระยานาคที่อยู่ใต้ท้องทะเลได้ช่วยพระสังข์ไว้ และส่งพระสังข์ไปอยู่กับนางพันธุรัตซึ่งเป็นยักษ์ พระสังข์อยู่กับนางพันธุรัตซึ่งแปลงกายเป็นมนุษย์จนอายุได้ 15 ปี วันหนึ่งพระสังข์ลอบไปที่ครัวไฟ พบซากมนุษย์ ซากสัตว์ และโครงกระดูกมากมาย จึงรู้ว่านางพันธุรัตเป็นยักษ์ พระสังข์ไปพบบ่อเงิน บ่อทอง ลองจุ่มนิ้วลงไปจึงรู้ว่าชุบตัวได้จากนั้นก็พบรูปเงาะ เกือกแก้ว และไม้เท้า จึงลองสวระรูปเงาะ สวมเกือกแก้ว และถือไม้เท้า ปรากฏว่าสามารถหาะได้ พระสังข์ถอดรูปเงาะเก็บไว้ตามเดิม และคิดจะหนีนางพันธุรัตเพื่อสืบหานางจันทเทวีต่อไป

ต่อไปนี้เป็นบทละครเรื่อง สังข์ทอง ตอนพระสังข์หนีนางพันธุรัต

มาจะกล่าวบทไป

แต่ว่างเว้นเป็นมาหลายปี

ได้ถูกน้อยหอยสังข์มาเลี้ยงไว้

พิศพุ่มอุ้มชูชมชิต

เมื่อเวรมาคิดตามทัน

ให้ร้อนเนื้อเคียดใจ ไม่สบาย

จึงอุ้มองค์พระสังข์นั่งตัก

วันนี้แม่จะลาไปอารัญ

ถึงนางพันธุรัตยักษ์

สามีมอดม้วยด้วย ไซ้พิช

รักใคร่เป็นบุตรสุจริต

ลืมคิดถึงหัวของตัวตาย

นางนั้นจะสิ้นบุญสูญหาย

จะผันผายไปป่าพนาวิน

โลมลูกจวบพิศตร์แล้วรับขวัญ

สายันท์เถี่ยวลับจะกลับมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แล้วกำชับสาวศรีพี่เลี้ยง

ตามใจอย่าให้โกรธา

ตั้งพลางอย่างเอื้องยुरยาคร

มาดับคาถุกน้อยกลอยใจ

บัดใจรูปร่างเป็นนางชกษ

ถือกระบองป้องพัศตร์ทำศกคา

นางพันธุรัต ได้ออกไปโนป่า จับวัวควายกินเป็นอาหารอยู่จนเย็นและพักนอนนอนหลับอยู่

กลางป่า

เมื่อนั้น

ราตรีเข้าที่บรรทมใน

คิดถึงชนนินี้ที่เกิดเกล้า

แต่มาอยู่เมืองมารก็นานช้ำ

ซึ่งกูจะหลงอยู่ในเมืองชกษ

ที่ไหนจะได้เห็นชนนินี้

จำจะคิดติดตามสืบหา

วันนี้แม่พันธุรัต ไปแรมไพร

ครั้นกลางคืนคืนศึกเดือนเที่ยง

ค้อยข่องลงเตียงเมียงออกมา

ลอบลงหุบองค์ในบ่อทอง

เป็นทองคำธรรมชาติชาตรี

แล้วขึ้นไปบนปราสาทชกษ

หยิบขึ้นแลแลถึงเพ่งพิศ

โอ้ออนิจจามาดาเลี้ยง

แสนสนธิพิศวาสดั่งดวงใจ

พระคุณล้ำลอบจบดินแดน

วันนี้จะพลัดพรากจากจร

แม้ันลูกไปไม่มีวัยมรณา

รำพลางทางทรงโสกี

ครั้นคลายทุกข์ชุกคิดขึ้นมา

เกลือกวามารคามแต่ไพร

เอารูปเงาะสวมองค์ทรงเข้าแล้ว

เหาะขึ้นแหวนหินทะยาน

จงถนอมกล่อมเกลี้ยงโอรสา

เคื่องขัดอชยาสิ่งใด

จากปราสาทเรืองรองผ่องใส

อรทัยเปลี่ยนแปลงกายา

ดำส้นศึกคักหนักหนา

คั้นคงตรงมาพนาถี

องค์พระสังข์ทองผ่องใน

ถอนฤทัยรำลึกครีครา

จะโศกเศร้าทุกข์ทนบ่นหา

ไม่รู้ว่าจะเป็นตายร้ายดี

แม้ันมีลักรูปเงาะเหาะหนี

นับปีเดือนแล้วจะแคล้วไป

ให้พบพานมารดาจงได้

ได้ช่องคล่องใจจะโคลคลา

เห็นพี่เลี้ยงหลับสนิทถ้วนหน้า

จากห้องโสภาทันที

ผิวเนื้ออ่อนวลละอองผ่องศรี

สมถวิลยินดีตั้งใจคิด

ที่ไว้รูปเงาะศักดิ์สิทธิ์

ชุกคิดขึ้นมาที่อาลัย

เคยถนอมกล่อมเกลี้ยงรักใคร่

มิให้ลูกยาอนาทร

ยังมีได้ทดแทนพระคุณก่อน

มารดรค้อยอยู่จงดี

จะกลับมาราบบาททศศรี

อยู่ที่ปราสาทเพียงขาดใจ

จะอยู่ช้ำชะนี้ก็มีได้

หนีไปไม่ทันจะเสียดการ

ใส่เกือกแก้วถือไม้เท้าห้าวหาญ

ออกจากเมืองมารรีบมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เหาะระเห็จเจ็ดคืนถึงเขาหลวง สูงกว่าเขาทั้งปวงที่ในป่า
 พอสั้นกำลังวังชา เหน็ดเหนื่อยเมื่อยล้าเต็มที
 จำจะหยุดพักสักหนอยก่อน ทินกรรื้อนแรงแสงสี
 จึงเลื่อนลงยังยอดคีรี จรลีเข้าได้ร่มไพร
 ส่วนที่เลี้ยงนางนมตื่นตอนขึ้นมาไม่เห็นพระสังข์ ต่างตกใจเที่ยวตามหาพระสังข์ยังที่ต่าง ๆ
 แต่ก็ไม่พบ

นางพันธุรัตเที่ยวเล่นในป่าเป็นเวลาหลายวันก็ได้เดินทางกลับเข้ามาในเมือง นางรีบตรงไป
 ยังปราสาทของพระสังข์ รู้ว่าพระสังข์ได้ชุบตัวในบ่อทอง และลักรูปเงาะพร้อมไม้เท้าและเกือกแก้ว
 หนีออกจากเมือง จึงตักลงสัตตยานุฎฐานเรียกยักษ์และภูติผีทั้งหลายให้มาชุมนุมกัน

ฝ่ายพวกยักษ์และภูติผีทั้งหลายได้ยืนเรียงกลองค่างก็มาเฝ้านางพันธุรัตจะติดตามขึ้นมาบน
 ยอดเขา จึงอธิษฐานอย่าให้นางพันธุรัตขึ้นบนยอดเขาได้ เพื่อจะได้ติดตามหาพระมารดาของตน

มาขอมาถึง	ซึ่งเนินบรรพตภูเขาใหญ่
แลไปเห็นคนบนต้นไทร	งามวิไลผิวผ่องดังทองทา
ขึ้นพินิจพิศเพ่งอยู่เป็นครู่	ถูกรักของภูแล้วลีหน้า
ตบมือหัวเราะทั้งน้ำตา	ร้องเรียกลูกยาด้วยยินดี
นั่งอยู่โยนน้ำพ้อขวัญข้าว	ขัดเคืองอะไรเล่าเจ้าจึงหนี
มาเถิดพูนหัวอย่ากลัวดี	ดูเอาเด็กซี้ยังมีมา
นางร้องให้รำแล้วซ้ำเรียก	ปีนตะกายตะเกียกขึ้น ไปหา
ด้วยเดชอำนาจสัตตยา	เผชิญให้เมื่อยล้าสิ้นกำลัง
พลัดตกหกล้มนอนตะแคง	ขาแข็งลีซ่างขัดขึ้นคัดหลัง
โศกก็ตอกเพียงจะพัง	ทรุดนั่งกระแทกกันจนใจ
ลูกน้อยกลอยสวาทของมารดา	แม่บำรุงเลี้ยงมาจนใหญ่
มิให้ระคายเคืองสิ่งใด	เจ้าหนีแม่มาได้ช่างไม่คิด
แม่อุคต่าห์มาตามด้วยความรัก	เจ้าไม่พูดไม่ทักแต่ตักนิน
อกแม่จะแตกตายวายชีวิต	สุดคิดอยู่แล้วนะลูกยา
เมื่อนั้น	พระสังข์ฟังคำที่ร่ำว่า
ให้คิดสงสารมารดา	นับนี้วันทาแล้วตอบ ไป
แม่เอ๋ยแม่เจ้า	เลี้ยงขึ้นมาแต่เยาว์จนใหญ่
พระคุณล้ำลบลบาทใคร	จะเปรียบด้วยสิ่งใดนั้น ไม่มี
ใช้ลูกจะเคืองแค้นแสนเข็ญ	ด้วยความจำเป็นดอกจึงหนี
เหตุด้วยมารดาของข้านี้	ทุกขรื้อนไว้ที่พึ่งพา
จะยากเย็นเป็นตายก็ไม่แฉ่ง	จะไปสืบเสาะแสวงทุกแห่งหา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ครั้นจะบอกออกอรรถตามลัจจา

ถูกจึงลักรูปเงาะเหาะหนี

อย่าพิโรธโกรธซึ่งจิตใจ

เมื่อนั้น

พุ่มพายน้ำตาจากบัลย์

คิดอ่านอุบายจะหน่ายหนี

ถึงไปก็ไม่ซัดอรัษา

พอแม่ได้ชมโฉมเจ้า

แต่รำร้องให้หาเลือดคาย้อย

อย่างนี้แกลงแคลงเลยว่าเป็นยักษ์

ถึงจะอยู่จะไปก็ให้งาม

อันรูปเงาะไม้เท้าเกือกแก้ว

ยังมนตรีบทหนึ่งของมารดา

ถึงจะเรียกเต่าปลาเมืองชาติ

ครุฑาเทวัญชั้นบน

เจ้าเรียนไว้สำหรับเมื่ออับจน

แม่ก็คงจะตายวายชีวิต

เมื่อนั้น

ยิ่งพะวงสงสารแสนทวี

จะลงไปที่ไหนเกรงกริ่ง

คิดพลางทางกล่าวมธุรส

ลูกนี้เห็นน้อยยากลำบากกาย

ตะวันเที่ยงอยู่ยังกำลังร้อน

ซึ่งมนตรีของชนนี้ว่าคืนัก

เมตตาถูกแล้วจงเขียนไว้

เมื่อนั้น

แหงนคูลูกพลางทางโสกา

ไอ้ลูกน้อยหอยสังข์ของแม่เอ๋ย

จะรำร้องเรียกเจ้าสักเท่าไร

สิ้นวาสนาแม่นี้แน่แล้ว

จะขอลาอาลัยเสียวันนี้

อันพระเวทวิเศษของแม่ไซริ

ก็คิดกลัวเกลือกว่ามีให้ไป

โทษผิดทั้งนี้เป็นข้อใหญ่

ถึงไปไม่ช้าจะมาพถัน

พันรุตฟังว่าเพียงอาลัย

เจ้าไปแล้วไหนนั้นจะกลับมา

เอาเหตุชนนี้นั้นมาว่า

เชิญลงมาหาแม่แต่สักน้อย

ให้สบายบรรเทาที่เศร้าสร้อย

อุตสาห์ผู้ติดค้อยห้อยตาม

มาเถิดลูกรักอย่าเกรงขาม

เจ้าผู้ทราชมรักร่วมชีวา

แม่ประสิทธิ์ให้แล้วดังปรารถนา

ชื่อว่ามหาจินดามนตรี

ฝูงสัตว์จับบาทในไพรสมน

อ่านมนตรีขึ้นแล้วก็มาพถัน

จะได้แก้กันคนที่คับขัน

จงลงมาให้ทันท่วงที

พระสังข์ฟังคำยักษ์

แต่รือร้อที่อุทขัยรันทศ

เกลือกว่าไม่จริงจะแกลั้งปด

อย่ากำสรดโสกาอาวรณ์

จะนั่งเล่นให้สบายบนนี้ก่อน

พอให้แดดอ่อนอ่อนจะลงไป

ลูกรักก็อยากจะทำไรได้

ที่โน่นแผ่นดินพสุธา

พันรุตขัดสนเป็นนักหนา

คั้งหนึ่งว่าชีวิตจะบรรลือ

กรรมสิ่งใดเลยมาซัดให้

ก็ช่างเฉยเสียได้ไม่คูตี

เผชิญให้ลูกแก้วเอาตัวหนี

เจ้าช่วยเผาผีมารดา

ก็จะเขียนลงให้ที่แผ่นดิน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จงเรียนรำจำไว้เถิดขวัญตา
 เขียนพลาทางเรียกลูกน้อย
 แต่พอให้ได้ชมเสียดักครั้ง
 แม่อ่อนนอนว่านักหนาแล้ว
 ทุ่มทอดตัวลงทรงโสกา
 ทั้งรักทั้งแค้นแน่นจิต
 กลิ้งกลับสับสายเพื่อพก
 บัดนั้น
 เห็นนางมารม้วยมอดวอดวาย
 เมื่อนั้น
 เห็นมารดาล้มคั่นสิ้นชีวี
 เข้าไปนั่งโกล่คังใจจง
 ชลเนตรคลอคลองนัยนา
 โอ้วามารดาของลูกเอ๋ย
 รักลูกผูกพันแสนทวี
 จะหาไหนได้เหมือนพระแม่เจ้า
 ผู้ติดตามมาด้วยอาลัย
 โทษลูกนี้คิดเป็นนักหนา
 ทั้งนี้เพราะกรรมมาตามทัน
 พระคุณล้ำลอบจบดินแดน
 ราวพลาทาง โสกีพีรีพีไร
 ครั้นคลายวาย โสกเศร้าหมอง
 ท่านจงเชิญศพพระมารดา
 แล้วตระเตรียมการไว้ให้เสร็จสรรพ
 การพระเมรุใหญ่อยู่อย่าดูเบา
 บัดนั้น
 จึงเชิญศพไต่ขอข้อฟ้า
 เมื่อนั้น
 ครั้นพอกพลยกขาไปธานี
 เวียนเฝ้าสาชยายอยู่หลายตรลบ
 ครั้นเสร็จเสด็จขึ้น ไป
 เอรูปเงาะสวมองค์ทรงเกือกแก้ว

รู้แล้วอย่าว่าให้ใครฟัง
 มาหาแม่สักหน่อยพ้อหอยสังข์
 ขอสังข์สักคำจะอาดา
 น้อยหรือลูกแก้วไม่มาหา
 สองตาแดงเคียดคังเคียดคนก
 ยิ่งคิดเคืองขุ่นมุ่นหมก
 นางร่ำร้องจนอกแตกคาย
 พกยักขาเข้าไท้ทั้งหลาย
 ต่างร่ำรักนายไม่สมประดี
 พระสังข์ทรงสวัสดิ์ศรีศรี
 คกใจแล่นตะลิตะลานมา
 กราบลงแทบเท้าทั้งซ้ายขวา
 โสการำรักชนนี้
 พระคุณเคยปกเกล้าเกศี
 เลี้ยงมา ไม่มีให้เคืองใจ
 ดั่งมารดาเกิดเกล้าก็ว่าได้
 จนจำตายอยู่ในพนาวัน
 ดั่งแกลิ่งผลาญมารดาให้อาลัย
 จึงสุดสิ้นชีวันบรรลัย
 ยังไม่ทันทดแทนสนองได้
 ชบพิภคร์สะอื่น ให้ไปมา
 พระจึงร้องตั้งเกล้ายกขา
 คืบไปพาราของเรา
 คอยทำข้ากลับมาจึงเฝ้า
 ท่านจงเอาใจใส่ไครตรา
 เสนีตัวนายซ้ายขวา
 กลับไปพาราทันที
 พระโหมยทรงสวัสดิ์ศรีศรี
 จึงเรียนอาแมนตร์ที่เขียนไว้
 แต่ต้นจนจบก็จำได้
 บนยอดเขาไหญ่มิได้ช้า
 ถือไม้ทำเข้าแล้วก็ป่องหน้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เหาะระเห็จเตร็ดทะยานด้วยฤทธา เลื่อนล่องลอยฟ้ามาไวไว
 พระสังข์สวมรูปเงาะเหาะมาถึงเมืองสามก มาอาศัยอยู่ที่ชายทุ่ง มีพวกเด็กเลี้ยงควายเป็น
 เพื่อนเล่น

ท้าวสามลมีพระมเหสีชื่อ นางมณฑาเทวี มีพระธิดาเจ็ดองค์แต่หาไม่มีพระโอรสไม่ ท้าวสามล
 จึงให้พระธิดาทั้งเจ็ดองค์เลือกคู่ครอง พระธิดาผู้ที่เลือกคู่ครองเป็นผู้มีรูปร่างงดงาม แต่นางรจนา
 พระธิดาองค์สุดท้ายต้องเลือกได้เจ้าเงาะ ท้าวสามลโกรธจึงได้นำนางรจนากับเจ้าเงาะไปอยู่ที่กระท่อม
 ปลายนา ทั้งสองคนได้รับความลำบากมาก

ฝ่ายพระอินทร์เห็นว่านางรจนากับเจ้าเงาะเป็นคนดี ได้รับความลำบากจึงแปลงกายลงมา
 จากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ ยกทัพมาทำพินาศลือเลื่องบ้านเอามือเพื่อช่วยเจ้าเงาะกับนางรจนา หกขย
 ออกตีลึงแพ้ว ท้าวสามลอ่อนนวยพรให้เจ้าเงาะช่วย เจ้าเงาะถอดรูปเป็นพระสังข์ ตีคลีชนะพระอินทร์
 ทำให้เมืองสามกไม่ถูกพระอินทร์รบ ท้าวสามลจึงให้พระสังข์ครองเมืองสามก

พระอินทร์เห็นว่านางจันทเทวีได้รับความลำบาก หวังที่จะช่วยเหลือคนดี จึงสั่งให้ท้าวศ
 วมิลออกติดตามหานางจันทเทวีและพระสังข์ ท้าวศวมิลจึงให้เสนาอำมาตย์สืบหานางจันทเทวีจน
 พบ และพระองค์ออกไปปรับนางกลับคืนพระนคร ท้าวศวมิลและนางจันทเทวีได้ปลอมตนเป็นชาว
 บ้านเดินทางไปยังเมืองสามก นางจันทเทวีได้เข้าไปอยู่กับคนทำอาหารในวัง นางสลักชิ้นฟักเป็น
 เรื่องราวของพระสังข์ เมื่อพระสังข์จะเสวยชิ้นฟัก ได้สังเกตเห็นเรื่องราวของตนก็ทราบว่าเป็นพระ
 มารดาเป็นคนคร่ำครวญออกไปปรับพระมารดาเข้าวัง และให้เสนาอำมาตย์ไปปรับพระบิดาเข้าวังด้วย
 พระสังข์ พระบิดาและพระมารดาได้ลาท้าวสามลและนางมณฑาเทวีเดินทางกลับบ้านเมืองของตน
 พร้อมด้วยนางรจนา

2.5 ความเป็นมาของการใช้สื่อระดับประถมศึกษา (สุโขทัยธรรมนิราศ, มหาวิทยาลัย. 2531 : 549-550)

การใช้สื่อการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาของไทย ที่จะเรียกได้ว่าเป็นการใช้สื่อ
 เพื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็กโดยตรง ได้จัดให้มีการศึกษาในระบบสมัยใหม่แล้วเป็นการใช้สื่อ
 ตามธรรมชาติและโดยทางอ้อมในทำนองเดียวกันกับการพัฒนาการศึกษาโดยทั่วไป คือให้มีการ
 ศึกษาภายในครอบครัวและกลุ่มครอบครัว เด็ก ๆ ทำเลียนแบบการกระทำของผู้ใหญ่ โดยอาจใช้
 เครื่องมือที่เป็นของจริงหรือของจำลองที่เด็กทำขึ้นจากวัสดุตามธรรมชาติที่หาได้ง่าย ผู้ใหญ่อาจจะ
 ตั้งใจฝึกและถ่ายทอดความรู้ให้แก่บุตรหลานโดยใช้สื่อพวกหุ่นจำลองย่อส่วนให้มีขนาดเหมาะสม
 กับตัวเด็ก เรื่องของเด็ก ๆ ระดับประถมศึกษาคงได้รับการศึกษาจากพ่อหรือพี่ ๆ ใช้สื่อตามธรรม
 ชาติ เช่น ไร่ ไม้ หิน เขียนบนพื้นดินพื้นทราย เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การศึกษาสำหรับเด็กยังเป็นแบบตามธรรมชาติตามเดิม คือมีลักษณะการเรียนการสอนที่อาจสรุปได้ดังนี้

2.3.1 การศึกษาในครอบครัวเป็นการถ่ายทอดวิชาความรู้และวิชาชีพจากพ่อแม่ไปสู่บุตรหลานเพื่อสืบทอดอาชีพภายในครอบครัว

2.3.2 การสาธิตทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ให้เด็กทำตามมีทั้งการทำงานจริงและทำเลียนแบบ

2.3.3 การฝึกขณะทำงาน เป็นการให้การศึกษาแบบฝึกงานอาชีพ เด็กฝากตัวเข้าเป็นลูกมือคอยรับใช้และทำงานจากงานง่าย ๆ ไปสู่งานที่ยากขึ้นเรื่อย ๆ จนสามารถประกอบอาชีพนั้นได้ด้วยตนเอง

2.3.4 การเรียนจากผู้รู้ ผู้มีความรู้ความสามารถหรือผู้ที่ประกอบอาชีพนั้น ๆ อยู่แล้ว มาสอนกลุ่มผู้เรียนในลักษณะให้ปฏิบัติจริงตามขั้นตอนจากงานง่าย ๆ ไปสู่งานที่ยากขึ้นตามลำดับ

แหล่งให้การศึกษาที่สำคัญในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ตอนต้น คือการศึกษาในวัด มีพระสมภารวัดและพระภิกษุเป็นผู้สอน มีศิษย์วัด สามเณรและภิกษุเป็นผู้เรียน การเรียนการสอนแบบรายบุคคลผู้สอนกำหนดงานให้ผู้เรียนแต่ละคนตามลำดับความรู้ ผู้เรียนที่อาจเทียบได้กับระดับประถมศึกษาคือศิษย์วัดและสามเณร สื่อการสอนระดับชั้นที่ 1 คือ พวกเขียน “ก.ข.น.โม” มีกระดานคำทำด้วยไม้กระดานคินสอดิน และไม้บรรทัดที่มีตัวอย่างอักษรสลักไว้เหมือนกับเทมเพลตในปัจจุบัน ระดับชั้นปีที่ 2 พวกเรียนอ่าน สื่อที่ใช้มีหนังสืออ่าน ที่รองหนังสือและไม้ชี้ตัวหนังสือ ระดับชั้นปีที่ 3 พวกเรียนเลข มีกระดานชนวน คินสอดองหรือแท่งคินเหนียวสำหรับเขียนเป็นสื่อในการเรียนการสอน ต่างจากระดับนี้ก็เ็นระดับที่สูงกว่าระดับประถมศึกษา

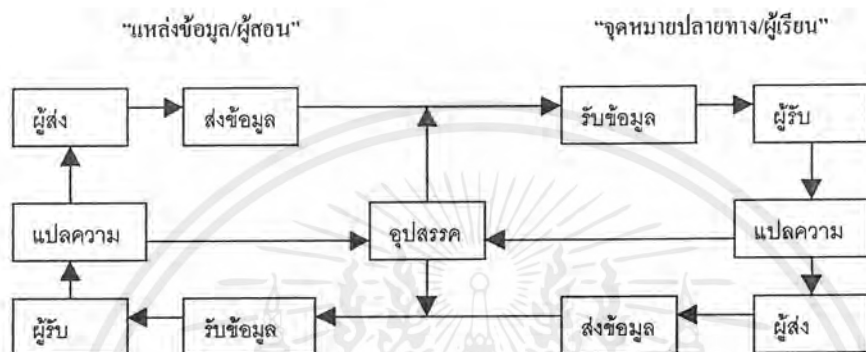
ตั้งแต่ได้มีชาวต่างประเทศเข้ามาในประเทศไทย โดยเฉพาะพวกสอนศาสนาได้เริ่มเข้ามาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาได้นำเอาวิชาการและเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาเผยแพร่ ทำให้ไทยได้รูปแบบการศึกษาแบบตะวันตกมาเรื่อย ๆ จนในสมัยรัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ได้จัดการศึกษาเป็นระบบในโรงเรียนเหมือนการศึกษาของชาวตะวันตก ผู้สอนค่อย ๆ เปลี่ยนจากพระสงฆ์ไปเป็นครู ซึ่งเป็นบุคคลที่ทางราชการจ้างมาสอนโดยเฉพาะ และหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมาไทยรับเอารูปแบบการเรียนการสอนและการใช้สื่อการเรียนการสอน ตลอดจนวิธีสอนแบบต่าง ๆ มาจากต่างประเทศอย่างรวดเร็วจนปัจจุบันนี้

2.4 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเภทและรูปแบบของสื่อ (จริยา เหนียวเฉลย . 2535 : 1-9)

2.4.1 ระบบการเรียนการสอน

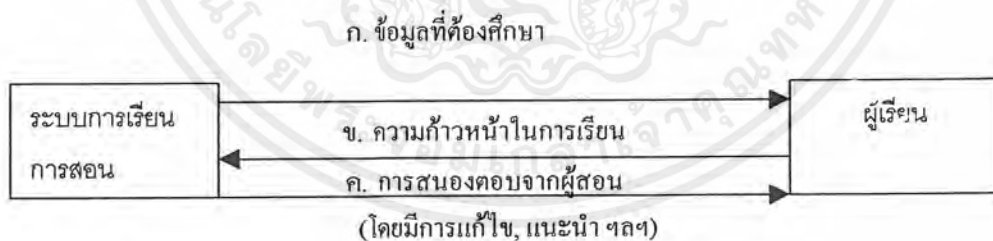
การจัดการเรียนการสอน โดยมีการนำเอาสื่อเข้ามามีบทบาทนั่นคือ สิ่งที่เราเรียกชื่อเฉพาะของมันในหลายรูปคำศัพท์ อาทิเช่น เทคโนโลยีทางการสอน (Instructional Technology) สื่อการสอน (Instructional Media) อุปกรณ์ช่วยสอน (Teaching Aids) และโสตทัศนูปกรณ์ (Audiovisual) เป็นต้น ซึ่งคำบัญญัตินี้อาจจะนำไปในสถาบันต่าง ๆ กัน โดยจุดหมายก็คือ การนำเอาเทคโนโลยี ซึ่งเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เป็นระบบการประยุกต์ผลิตรวมทางวิทยาศาสตร์ (ในแง่วัสดุ) และผลิตรวมทางวิศวกรรมศาสตร์ (ในแง่เครื่องมือ) โดยยึดหลักทางพฤติกรรมศาสตร์ (ในแง่วิธีการ) มาช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น และบรรลุจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้ ทำให้บทเรียนที่เป็นนามธรรมกลับกลายเป็นรูปธรรมขึ้น ผู้เรียนจะเกิดความคิดสร้างสรรค์และมีกิจกรรมการเรียนรู้มากขึ้น โดยมีครูเป็นผู้ส่งข้อมูลที่เรียกว่า “สาร” (Message) ส่งผ่านทางสื่อ (Media หรือ Channel) และผู้รับสารก็คือ ผู้เรียน ซึ่งจะมีการสนองกลับในเชิง การสื่อสาร 2 ทาง (Two-way Communication) ดังภาพข้างล่างนี้

ภาพที่ 2.1 แสดงองค์ประกอบระบบการเรียนการสอนแบบสื่อสารสองทาง

ด้วยเหตุที่การจัดการเรียนการสอนที่สมบูรณ์ ควรมีทั้ง 2 ด้าน คือ ผู้ส่งและผู้รับ โดยมีการสนองตอบด้วยกัน เริ่มที่ครูเป็นคนให้ข้อมูล และผู้เรียนก็จะทำหน้าที่ของตน โดยแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้ก้าวหน้าหรือไม่ โดยครูจะเป็นผู้วัดแล้วส่งกลับให้นักเรียนดังรูป

ภาพที่ 2.2 แสดงองค์ประกอบของการจัดขบวนการเรียนการสอน

2.4.2 รูปแบบของการจัดขบวนการเรียนการสอนอย่างมีระบบ (Systematic Instructional Process) ด้วยขั้นตอน 4 ขั้นดังนี้

2.4.2.1 วัตถุประสงค์ของการเรียน (Goals) เป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายและเนื้อหาว่า ผู้สอนต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ในระดับใด ระดับแรกคือ ความรู้ ความจำ ความเข้าใจ (Cognitive Domain) ระดับ 2 คือ เกิดทัศนคติ ความคิดรวบยอด (Affective Domain)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

และระดับ 3 คือ การนำไปใช้ นำไปปฏิบัติจริงได้ (Psychomotor Domain) เหล่านี้คือ ระดับของการ ตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม ในแง่การคาดหวังให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อะไรบ้าง

2.4.2.2 การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนภายใต้สภาวะการณ์ต่าง ๆ (Conditions) ได้แก่ การคำนึงถึงประสบการณ์เดิมของผู้เรียน ระดับความรู้ความสามารถของผู้เรียน คือ มีการวิเคราะห์ผู้เรียนในแง่ของความสนใจ ความพร้อม จุดเด่น จุดด้อย เพื่อจัดหลักสูตรและยุทธวิธีการสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละบุคคล

2.4.2.3 การจัดบุคลากรและแหล่งข้อมูล (Resources) ในแง่ของบุคลากรทรัพยากร และสภาพแวดล้อม นั่นคือ กำหนดวิธีการที่ครูใช้รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับจุดมุ่งหมาย และเนื้อหาประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะต้องเรียน รวมทั้ง ความสะดวกต่อการใช้วัสดุอุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษาด้วย

2.4.2.4 วัดและประเมินผล (Outcomes) ขั้นสุดท้ายก็จำเป็นที่จะต้องมีการประเมินผล เพื่อทราบข้อบกพร่องของการจัดการเรียนการสอนตามแนวที่เตรียมไว้เพื่อทราบว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนอย่างไร เพื่อจะได้นำไปสู่การแนะนำและพัฒนาปรับปรุงต่อไป

2.4.3 รูปแบบของการเรียนการสอน (Patterns for Teaching and Learning) ซึ่งพอจะสรุปได้เป็น 3 ลักษณะใหญ่ เพื่อที่ผู้สอนจะได้เลือกใช้สื่อที่เหมาะสมกับรูปแบบนั้น ๆ คือ

2.4.3.1 แบบกลุ่มใหญ่ (Mass Learning) เป็นการสื่อความหมายด้านเดียว (One way communication) เช่น การบรรยายต่อที่ประชุม การฝึกอบรมกลุ่มใหญ่ เป็นต้น สื่อที่จะนำมาใช้ก็ควรจะเหมาะสมกับขนาดของกลุ่ม ได้แก่ ภาพยนตร์ สไลด์มัลติวิชั่น เครื่องฉายภาพโปรเจกต์เซอร์ สตรีช เป็นต้น

2.4.3.2 แบบรายบุคคล (Individualized Learning) คือ ตามความสามารถเฉพาะบุคคล ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองจากสื่อประเภท บทเรียนสำเร็จรูป เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องวิดีโอทัศน์ สไลด์ รูปภาพ ฟิล์มสตริป เทปเสียง และจากชุดการสอน เป็นต้น

2.4.3.3 แบบกลุ่ม (Group Learning) คือ เป็นการเรียนเป็นกลุ่มที่ผู้ส่งและผู้รับสามารถตอบโต้ และรับรู้ร่วมกันได้ทันทีที่เป็นลักษณะการสื่อสาร 2 ทาง อาทิเช่น การสัมมนา กลุ่มย่อย การทบทวนบทเรียน การอภิปรายแบบระดมสมอง สื่อที่นำมาใช้อาจเป็นในรูปแบบของฟิล์มสตริป สไลด์ชุด แผ่นใส และเอกสารสิ่งตีพิมพ์

2.4.4 ความหมายของสื่อการสอน

สื่อการสอน หมายถึง การนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งหมายถึง การนำวัสดุ เครื่องมือและวิธีการมาเป็นสะพานเชื่อม โยงความรู้ เนื้อหาไปยังผู้เรียน ได้ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจ ในสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกัน ได้ผลตรงตามจุดมุ่งหมาย

2.4.5 ประเภทของสื่อการสอน (Instructional Media)

นักเทคโนโลยีการศึกษา ก็ได้จำแนกประเภทของสื่อในหลายลักษณะแตกต่างกัน เช่น แบ่งออกในลักษณะของวัสดุและเครื่องมือ ดังนี้

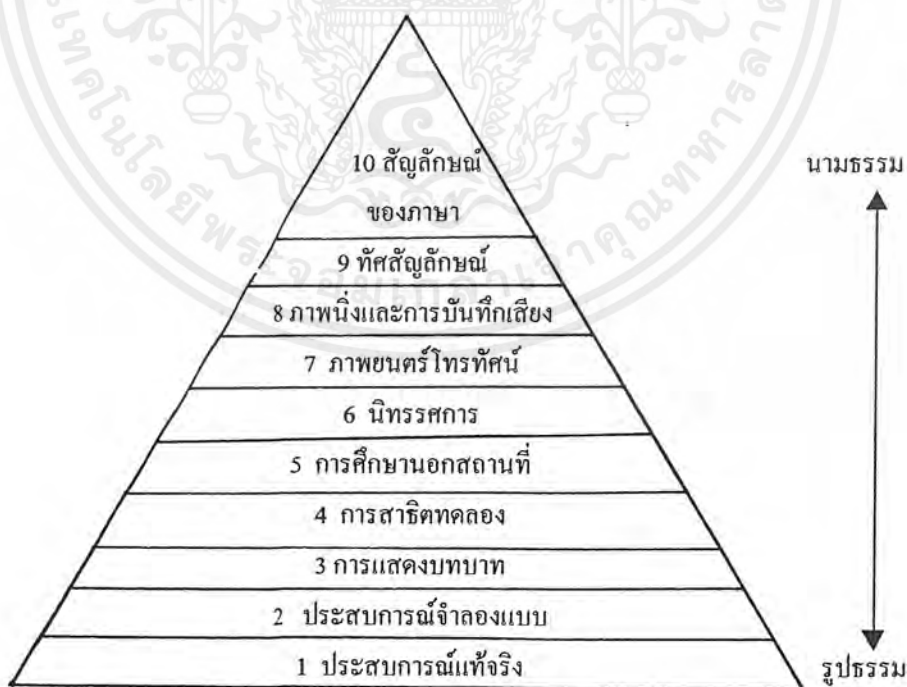
2.4.5.1 สื่อวัสดุ (Software) ได้แก่ แผ่นโปร่งใส สไลด์ फिल्मภาพยนตร์ फिल्मสตริป แผ่นเสียง ม้วนเทป แผ่นข้อมูล เป็นต้น

2.4.5.2 สื่ออุปกรณ์ (Hardware) ได้แก่ พวกเครื่องมือ ได้แก่ เครื่องฉายข้ามศีรษะ เครื่องฉายฟิล์มสตริป เครื่องฉายสไลด์ เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องเล่นแผ่นเสียง เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องฉายวิดีโอ-ทัศน์ เป็นต้น

2.4.6 ทฤษฎีของเอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale)

ได้แบ่งลำดับของสื่อทัศนวัสดุตามประสบการณ์โดยเรียงลำดับประสบการณ์จากรูปธรรมไปสู่นามธรรม โดยสมมติกรวยเป็น 10 ระดับ เรียกว่า กรวยแห่งประสบการณ์ (Cone of Experiences) คือ ผู้เรียนจะเกิดประสบการณ์การเรียนรู้มากที่สุด มองเห็นภาพพจน์ ได้จากฐานล่างของกรวย และจะเรียวขึ้นมาเรื่อยๆ ซึ่งจะแยกแยะได้ดังนี้

- 2.4.6.1 ระดับ 1-3 เป็นการเรียนรู้จากสื่อการกระทำ
- 2.4.6.2 ระดับ 4-8 เป็นการเรียนรู้จากสื่ออื่นได้จากการสังเกต
- 2.4.6.3 ระดับ 9 เป็นการเรียนรู้จากสื่อในรูปของการถอดความหมายจากสัญลักษณ์
- 2.4.6.4 ระดับ 10 เป็นการเรียนรู้ในแง่ของการอ่านและการฟัง

ภาพที่ 2.3 แสดงรูปกรวย ประสบการณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.4.7 บทบาทของสื่อการสอนในกระบวนการเรียนการสอน

สื่อการสอนมีความสำคัญในการสอนที่จะเน้นเอกัตบุคคลให้มีประสิทธิภาพ ครูต้องรู้จักใช้สื่อการสอนและเทคนิคที่จะทำให้นักเรียนมีความสนใจในบทเรียนและเกิดประสิทธิผลในการเรียน ดังนั้นสื่อจึงมีบทบาทต่อการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

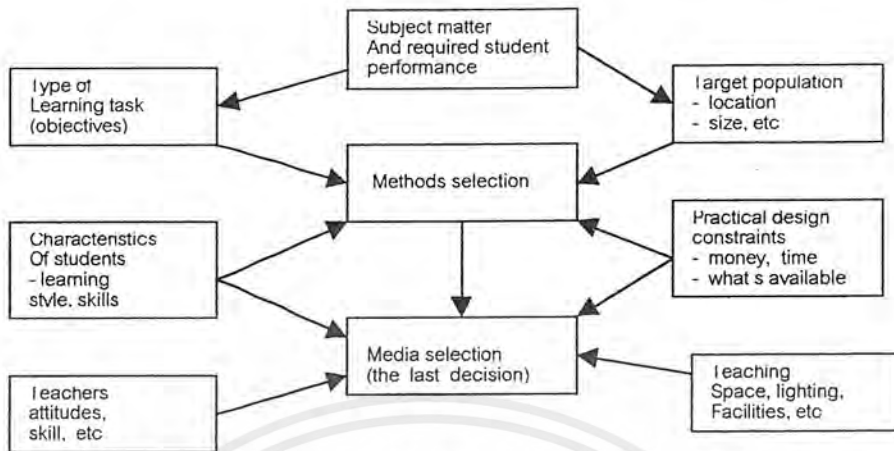
- 2.4.7.1 ช่วยให้คุณภาพการเรียนรู้ดีขึ้น เพราะผู้เรียนเกิดความเข้าใจเป็นรูปธรรม
- 2.4.7.2 ช่วยให้นักเรียนรู้ได้ในปริมาณมากขึ้น ในเวลาที่กำหนดไว้
- 2.4.7.3 ช่วยให้ผู้เรียนสนใจ และมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการเรียนการสอน
- 2.4.7.4 ช่วยให้ผู้เรียนจำสร้างความประทับใจ และการเรียนรู้มีความคงทน
- 2.4.7.5 ช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหาในกระบวนการเรียน
- 2.4.7.6 ช่วยให้ผู้เรียนรู้ในสิ่งที่เรียน ได้ลำบากเพราะ
 - 1) ทำสิ่งซับซ้อนให้ง่ายขึ้น
 - 2) ทำสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมขึ้น
 - 3) ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวเร็วให้ดูช้าลง
 - 4) ทำสิ่งที่เคลื่อนไหวหรือเปลี่ยนแปลงช้าให้ดูเร็วขึ้น
 - 5) ทำสิ่งที่ใหญ่มากให้ย่อขนาดลง
 - 6) ทำสิ่งที่เล็กมากให้ขยายขนาดขึ้น
 - 7) นำอดีตมาให้ศึกษาได้
 - 8) นำสิ่งที่อยู่ไกลหรือลึกลับมาศึกษาได้

2.4.8 หลักเกณฑ์ในการเลือกใช้สื่อการสอน

- 2.4.8.1 ความเหมาะสม กับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการสอนหรือไม่
- 2.4.8.2 ความถูกต้อง สื่อที่จะใช้ช่วยให้นักเรียน ได้ข้อสรุปที่ถูกต้องหรือไม่ในเนื้อหา
- 2.4.8.3 ความเข้าใจ ช่วยให้ผู้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียนหรือไม่
- 2.4.8.4 ประสิทธิภาพที่ได้รับ สื่อที่จะใช้ช่วยเพิ่มพูนประสบการณ์แก่นักเรียนหรือไม่
- 2.4.8.5 เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น จำนวนผู้เรียน ความสามารถ ความสนใจ รวมทั้งทักษะ และรูปแบบการเรียนของนักเรียนหรือไม่
- 2.4.8.6 เหมาะสมกับทัศนคติและทักษะของครูผู้สอนหรือไม่
- 2.4.8.7 ใช้การได้ดี ในแง่ก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนรู้ได้ดีหรือไม่
- 2.4.8.8 คຸ້ມกับราคา และการลงทุนในการผลิตและการนำมาใช้
- 2.4.8.9 สื่อนั้นช่วยให้นักเรียนร่วมกิจกรรมตามที่ครูต้องการหรือไม่
- 2.4.8.10 ระยะเวลาในการเสนอสื่อการสอนนั้นเหมาะสมหรือไม่
- 2.4.8.11 สื่อนั้นช่วยเสนอแนะกิจกรรมอื่น ๆ ที่นักเรียนอาจปฏิบัติเพิ่มเติมได้หรือไม่
- 2.4.8.12 มีสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้สื่อที่นั้นแค่ไหน อาทิเช่น สถานที่ แสงสว่าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ถึงอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เป็นต้น

ภาพที่ 2.4 Factors influencing media selection จาก เอ เจ รอมมิสซอฟสกี (AJ Rlmsizowski) 1988

2.4.9 ข้อพิจารณาในการเลือกนำมาใช้ (Selections)

- 2.4.9.1 สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือไม่
- 2.4.9.2 จะมีการฝึกทักษะอะไรในกิจกรรมนั้น ๆ
- 2.4.9.3 รูปแบบของกิจกรรม มีอะไร อย่างไรบ้าง
- 2.4.9.4 เหมาะสมกับความสนใจ อายุ และวุฒิภาวะของผู้เรียนแค่ไหน
- 2.4.9.5 ความสัมพันธ์ของบุคคลในกลุ่มอยู่ในระดับอะไร
- 2.4.9.6 เหมาะกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้หรือไม่
- 2.4.9.7 ค่าใช้จ่ายต่อกิจกรรม

2.5 การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประเภทสื่อการเล่าเรื่องและสื่อการเล่านิทาน(สุจิตชัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. 252 – 351)

2.5.1 ความสำคัญของสื่อการเล่าเรื่อง

- 2.5.1.1 ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจให้แก่เด็ก
- 2.5.1.2 ช่วยเรียกร้องความสนใจเด็ก
- 2.5.1.3 ช่วยให้เด็กสนุกและเพลิดเพลิน
- 2.5.1.4 ช่วยให้เด็กปรับตัวและเตรียมที่จะรับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

2.5.2 ความหมายของการเล่าเรื่อง

- 2.5.2.1 เนื้อเรื่องเป็นเชิงบอกเล่าตามลำดับก่อนหลัง มีแนวคิดเป็นคำสอน ไม่มีก็ได้
- 2.5.2.2 การเดินเรื่องจะอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง แต่จะมีเรื่องอย่างนี้อยู่ในคน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องเดียวกัน

2.5.2.3 ผู้เล่าคิดว่าเป็นเรื่องจริง หรือไม่แน่ใจว่าเป็นจริงตามที่คนทั่วไปเล่าเรื่อง

2.5.2.4 เรื่องที่เล่าอาจเป็นเรื่องจริงหรือสมมุติขึ้นก็ได้

2.5.2.5 เรื่องที่เล่าเป็นเรื่องที่เกิดในปัจจุบัน หรืออาจตรวจสอบเวลาได้

2.5.3 ความหมายของการเล่านิทาน

2.5.3.1 เนื้อเรื่องนิทานมีจุดมุ่งหมายเพื่อสอน ให้แนวคิด แฝงคติเตือนใจ มุ่งให้ปฏิบัติ

2.5.3.2 การเดินเรื่องไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ตามความเข้าใจของคนปัจจุบัน

2.5.3.3 นิทานที่นำมาเล่ามักเป็นเรื่องเล่าสืบต่อกันมา แต่อาจมีเรื่องที่เกิดขึ้นขณะ

2.5.3.4 เรื่องนิทานที่แต่งขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากจินตนาการ

2.5.3.5 นิทานที่นักการศึกษาปัจจุบันแตงนิทาน ได้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างเสริมและ
เพิ่มพูนประสบการณ์ช่วยให้เด็กปรับตัว และเตรียมรับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

สรุป สื่อการเล่านิทาน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ ที่นำมาเป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์แวดล้อมตัวเด็กให้เหมาะสมกับวัย

สื่อการเล่านิทานมีความสำคัญ โดยให้เด็กตั้งใจฟัง เพื่อการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจใน
เรื่องนิทานที่เด็กฟัง เรียกร้องความสนใจ ช่วยให้เด็กสนุกเพลิดเพลิน ช่วยให้เด็กปรับตัวและเตรียม
ที่จะรับสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน

2.5.4 หลักการจัดหาและเลือกสื่อเพื่อเล่าเรื่องและนิทาน

2.5.4.1 ประหยัด เล็กกะทัดรัดราคาเขา และวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่น หรือวัสดุเหลือใช้
แต่อาจจำเป็นต้องซื้อวัสดุบางสิ่งบางอย่างมาช่วยในการผลิต นอกจากการประหยัดวัสดุ ควร
พิจารณาวิธีผลิต เพื่อประหยัดทั้งแรงงานและเวลา เช่น เลือกรูปภาพแมวหรือสุนัขที่มีรูปร่าง ท่าทาง
และขนาดพอเหมาะได้ตามต้องการ

2.5.4.2 ประโยชน์ สามารถใช้เป็นสื่อได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เนื้อหาและสามารถ
ใช้ประโยชน์โดยเลือกประกอบการเล่าเรื่อง และนิทานเรื่องอื่น ๆ ได้อีกด้วย

2.5.4.3 ประสิทธิภาพ สื่อที่ใช้ต้องมีคุณภาพแข็งแรงทนทานและปลอดภัยสำหรับเด็ก
สามารถช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับการเล่าเรื่องและนิทาน ได้ตรงตามวัตถุประสงค์และเนื้อหา
ของเรื่องที่สอน

2.5.5 ตัวอย่างสื่อเพื่อเล่าเรื่องและนิทาน

2.5.5.1 สื่อที่ครูอาจจัดหาและเลือกเพื่อเล่าเรื่องได้แก่

สิ่งแวดลอมรอบตัวเด็ก วัสดุเหลือใช้ที่นำมาผลิตขึ้น ภาพแผ่น ภาพกระดาษกระดาษ
แผ่นป้าย หุ่นจำลอง หุ่นเชิด การเล่าเรื่องประกอบกิจกรรมเข้าจังหวะ และการเล่าเรื่องด้วย วิธีเล่น
เกม เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.5.5.2 สื่อที่ครูอาจจัดหาและเลือกเพื่อเล่นนิทานได้แก่

กระดานขอลูก ภาพแผ่นและภาพพลิก ภาพกระดาษกระดาษ เครื่องฉายภาพหมุน แผ่นป้ายแม่เหล็กตะแกรง หุ่นจำลอง หุ่นเชิดประเภทต่าง ๆ และการทำหนังสือภาพนิทานสำหรับเด็กเป็นต้น

2.5.6 สื่อการเล่าเรื่องและนิทานประเภทหุ่นเชิด

ปัจจุบันหุ่นมีบทบาทใช้เป็นสื่อเข้ามาในวงการศึกษาคูครูผลิตหุ่นได้เองจากกระดาษหรือผ้าก็ได้ งานประดิษฐ์หุ่นเหมาะสำหรับสถานศึกษา เนื่องจากไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมือพิเศษใด ๆ และค่าของวัสดุก็เพียงเล็กน้อย เศษวัสดุต่าง ๆ มีประโยชน์มาก เช่น เศษผ้า เศษกระดาษ กัดไม้ ชีตไฟ กดองกระดาษต่าง ๆ ถุงกระดาษ ถ้วยกระดาษ เศษไหมพรม เศษลูกไม้ ฯลฯ เป็นต้น เด็ก ๆ สนใจชมและฟังนิทานที่ใช้การเชิดหุ่นเป็นสื่อเล่นนิทาน การเชิดหุ่นเป็นศิลปะเพื่อความหมายด้วย ทำทางให้เข้าใจเช่นเดียวกับมนุษย์ แสดงท่าทางต่าง ๆ แม้จะไม่มีคำพูด ใด ๆ ก็สามารถเข้าใจกันได้ แต่อย่างไรก็ตาม การแสดงเชิดหุ่นก็เช่นเดียวกับการแสดงละคร มีทั้งบทบาท ทำทาง และคำพูดประกอบ บางทีก็มีเพลงและดนตรีประกอบอีกด้วย แม้แต่ผู้ใหญ่ก็มักพอใจที่จะชมการแสดงของหุ่นด้วยความเพลิดเพลิน สนุก ขบขัน ส่วนเด็ก ๆ มักชอบที่จะแสดงการเชิดหุ่นด้วยตนเอง ครูควรส่งเสริมและให้โอกาสแก่เด็กได้ประดิษฐ์หุ่นต่าง ๆ และสนับสนุนให้ทดลองสร้างสรรค์และให้เขาได้แสดงการเชิดหุ่น ควรฝึกให้เด็กทำงานเป็นหมู่ จะช่วยให้เด็ก ๆ ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และช่วยกันทำงานจนสำเร็จ นอกจากนั้น ครูควรส่งเสริมให้เด็ก ๆ ช่วยกันเล่นนิทานด้วยจินตนาการและมโนภาพของเขาตั้งแต่เริ่มค้นเรื่องและจบลงด้วย รวมทั้งการแสดงบทบาทสมมุติตามเรื่องราวของนิทานที่ได้ชมและฟังมาแล้ว หุ่นนี้มีมือที่ผลิตด้วยกระดาษ หุ่นมือที่ผลิตด้วยผ้า และหุ่นกระบอก หุ่นชัก หุ่นสายกระดาษเส้น หุ่นเงาหรือหนังตะลุง หุ่นเชิดประเภทที่มีลักษณะเป็นตุ๊กตาคนหรือสัตว์

2.5.6.1 วิธีผลิตหุ่นกระบอก

1) หัวหุ่น อาจใช้วิธีเดียวกับหัวหุ่นมือเย็บด้วยผ้า หรือใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ ฉีกหูนน้ำปิดรอบหัวหุ่นที่ปั้นด้วยดินเหนียวหรือดินน้ำมันก่อน แล้วทาแป้งเปียกปิดทับซ้อนกันรอบหัวหุ่นให้หนาพอสมควร กระดาษที่ใช้ปิดทับชั้นนอกต้องใช้กระดาษสาทาแป้งเปียกเพื่อไม่ให้หัวหุ่นเรียบ ทิ้งไว้ให้แห้ง ใช้มีดกรีดผ่าทางด้านข้างหัวหุ่น ถอดหัวหุ่นออกจากแม่พิมพ์ ประสานรอยผ่าด้วยกระดาษสาทาแป้งเปียกให้เรียบสนิท แห้งแล้วระบายสีให้สวยงามตามใจชอบ

2) แขนตัวหุ่น ใช้กระบอกไม้ไผ่เป็นแกนสอดที่หัวหุ่นไหล่ของหุ่นใช้ไม้สอดขวางกระบอกไม้ไผ่ หุ่นสวมเสื้อทรงกระบอกไม่มีแขน ชายเสื้อยาวคลุมกระบอกไม้ไผ่ ปลายมุมด้านบนของเสื้อมีมือติดอยู่ทั้งสองมุม ก้านไม้ไผ่สอดก้านผูกติดไว้กับมือ และซ่อนอยู่ข้างในเสื้อหุ่น

ภาพที่ 2.5 ภาพโครงสร้างหุ่นกระบอก จาก สูโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. 300

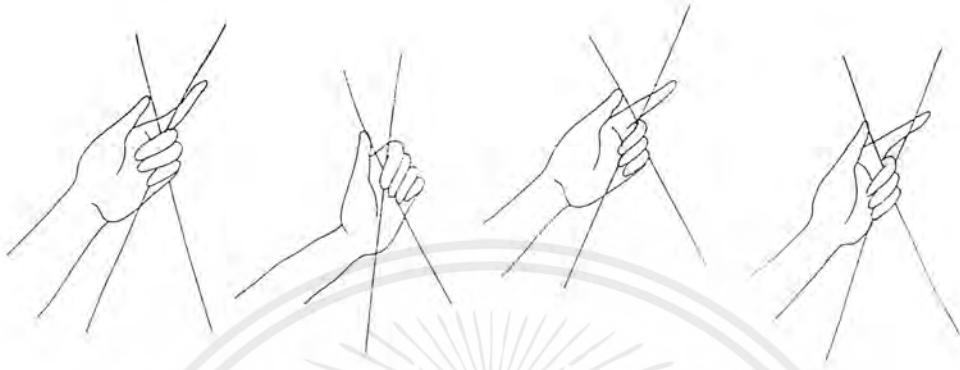
2.5.6.2 แนวทางการใช้หุ่นกระบอก

ควรทำไม้เป็นมีหลักสำหรับสวมคอหุ่น และมีขนาดสูงพอเหมาะกับตัวหุ่น เมื่อจะนำหุ่นตัวใดไปแสดงควรนำไม้เป็นหลักไปพร้อม ถ้าเป็นหุ่นมือถูกกระดาช ควรเก็บวางซ้อนในกล่องกระดาชขนาดพอเหมาะกับตัวหุ่น เมื่อจะใช้หุ่นประเภทนี้ ควรจัดวางเรียงตัวหุ่นบนโต๊ะหรือม้ายาว ให้สะดวกแก่การหยิบใช้

2.5.6.3 วิธีเชิดหุ่นกระบอก

ดั้งเดิมของการเชิดหุ่นกระบอกเป็นศิลปะการเชิดหุ่นทำนองละครว่า ซึ่งต้องฝึกหัดกันอย่างจริงจัง แต่ปัจจุบันได้คิดแปลงหุ่นกระบอกให้เชิดได้ง่าย สะดวกแก่การใช้เล่าเรื่องและนิทานสำหรับเด็ก ออกแบบได้ตามต้องการ วัสดุที่ใช้เช่นเดียวกับหุ่นมือ หุ่นกระบอกต้องใช้สองมือเชิดมือหนึ่งจับไม้แกนกลางตัวหุ่นเพื่อเชิดหัวหุ่น ถ้าทำหุ่นให้อ้าปากได้ ใช้วิธีดึงเชือกปลายหางหุ่นให้หุ่นอ้าปาก เมื่อผ่อนเชือกหุ่นจะหุบปาก อีกมือหนึ่งจับก้านไม้ไผ่ที่ติดกับมือทั้งสองข้างของหุ่น ดังตัวอย่างภาพการใช้มือจับก้านไม้ไผ่ทั้งสองก้านเพื่อเชิดหุ่นกระบอก

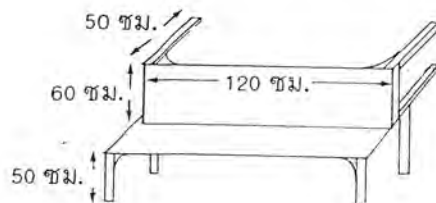
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.6 ภาพตัวอย่างการใช้มือจับก้านไม้ไผ่เพื่อขีดหุ่นกระบอก
จาก สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. 346

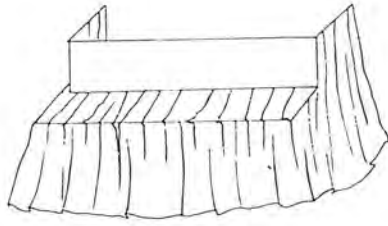
2.5.6.4 การสร้างโรงหุ่นเชิดมือ

โรงหุ่นสำหรับขีดหุ่นมือซึ่งมีวิธีขีดคล้ายคลึงกัน ได้แก่ หุ่นมือ หุ่นนิ้วมือ และหุ่นกระบอก ขนาดของโรงหุ่นขึ้นอยู่กับขนาดของตัวหุ่น ถ้าเป็นหุ่นประเภทขนาดใหญ่ เช่น หุ่นมือ และหุ่นกระบอก เวทีโรงหุ่นจำเป็นต้องสร้างให้พอเหมาะกับตัวหุ่นและหุ่นหลายตัวต้องออกมาแสดงพร้อมกันได้เพียงพอด้วย โรงหุ่นควรสร้างขึ้นอย่างง่าย ๆ รวดเร็ว สวยงาม และสะดวกแก่การใช้ขีดหุ่น อาจจัดให้มีการขีดหุ่นได้ทั้งในห้องและนอกห้องเรียน เด็กปฐมวัยมีโต๊ะประกอบกิจกรรมขนาดมาตรฐาน 120 x 60 x 50 ซม. อยู่แล้ว สะดวกที่จะใช้โต๊ะนี้ให้เป็นประโยชน์เพื่อสร้างโรงหุ่น เลือกสถานที่ที่เหมาะสมภายในห้องเรียน

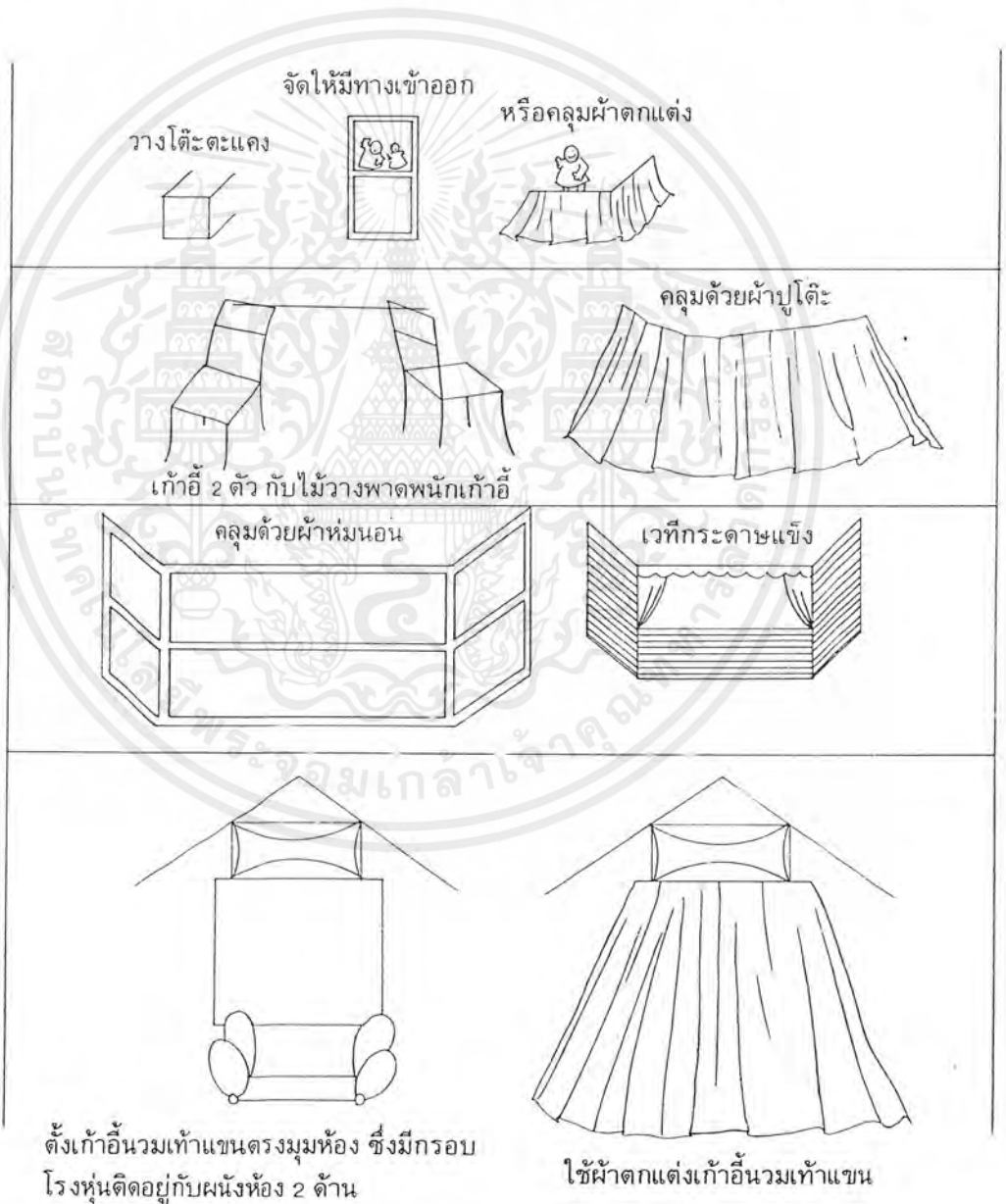

ภาพที่ 2.7 โต๊ะกิจกรรมห้องศูนย์การเรียนรู้พลศึกษาด้านช่างตั้งบนโต๊ะอีกตัวหนึ่ง
จาก สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

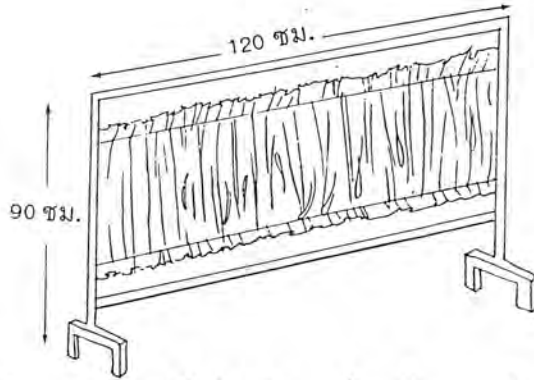

ภาพที่ 2.8 ใช้ผ้าตกแต่งทั้งด้านหน้าและด้านข้าง 2 ด้าน จาก สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย.

ภาพที่ 2.9 วิธีสร้างโรงหุ่นเจดิมือ จาก สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.10 ฉากที่ใช้กันศูนย์กิจกรรมมูมนั่งสือในห้องศูนย์การเรียนรู้แบบกิจกรรมเสรี และตั้งฉากด้านข้างอีกด้านละ 1 ฉาก เพื่อไม่ให้เห็นตัวผู้เชิด

เพื่อสร้างโรงหุ่นและที่เด็กนั่งชม สร้างโรงหุ่นแบบง่ายด้วยการตั้งโต๊ะหนึ่งตัว ใช้ผ้าคลุมปิดขาโต๊ะด้านหน้า เพื่อบังขาครูขณะเชิด ยกโต๊ะอีกตัวหนึ่งพลิกด้านข้างตั้งบนโต๊ะตัวแรก ใช้พื้นโต๊ะกำบังตัวครูขณะเชิดหุ่น ใช้ผ้าคลุมด้านข้างทั้งสองด้านของโรงหุ่น เพื่อไม่ให้เห็นตัวครูผู้เชิดหุ่นอีกด้วย ถ้าต้องการให้เวทีโรงหุ่นมีความยาวกว่า 120 ซม. อาจเลือกใช้โต๊ะอื่น ได้แก่ โต๊ะอาหาร โต๊ะปิงปอง เป็นต้น หรืออาจทำเวทีโรงหุ่นง่าย ๆ โดยวิธีอื่น เช่น ขึงผ้ากับกรอบประตูทางเข้าออก แล้วยื่นเชิดหุ่นก็ได้ กรอบหน้าต่างที่มีผ้าบังตา กล้องกระดาษหรือถังไม้ขนาดใหญ่ตกแต่งเพิ่มเติมด้วยผ้า แก้วสองตัวมีไม้พาดที่พนักพิงคลุมด้วยผ้า ฉากกันบริเวณศูนย์หนังสือหรือศูนย์บ้านในห้องศูนย์การเรียนรู้เด็กปฐมวัย ซึ่งมีขนาดยาว 120 ซม. สูง 90 ซม. ตกแต่งคลุมด้วยผ้าหรือใช้ผ้าคลุมเก้าอี้นวมทำแขน ตั้งเก้าอี้ตรงมุมห้องซึ่งมีกรอบโรงหุ่นติดอยู่กับผนังห้องสองด้าน หากใช้บริเวณนอกห้องเรียน เลือกบรรยากาศของสถานที่ให้เหมาะสมร่มรื่น อาจใช้เชือกขึงระหว่างต้นไม้สองต้น ใช้ผ้าสีนใหญ่ เช่น ผ้าปูที่นอน หรือผ้าปูโต๊ะพาดบนราวเชือกทำนองผิงผ้า หรือขึงเชือกที่ศาลาไทยขนาดเล็กที่มีในสถานศึกษาปฐมวัย ทั้งด้านหน้าและด้านข้างทั้งสองด้าน ใช้ผ้าสีนใหญ่พาดบนราวเชือกเพื่อกำบังตัวผู้เชิด จะได้โรงหุ่นที่สวยงามน่าสนใจ ด้านหลังของแผงหรือผ้าที่กันกำบังตัวผู้เชิดของโรงหุ่นเชิดมือ ควรเปิดโล่ง เพื่อให้ผู้เชิดเคลื่อนไหวได้สะดวก และเพื่อติดตั้งฉากข้างหลังเวทีโรงหุ่นประกอบการแสดง โรงหุ่นเชิดมือแบบนี้เป็นโรงหุ่นเวทีปิด ขณะแสดงหุ่น จะต้องระวังไม่ให้ผู้ชมมองเห็นตัวผู้เชิดทั้งด้านหน้าและด้านข้างของเวที ส่วนขนาดความสูงของเวทีโรงหุ่น ขึ้นอยู่กับความสูงของผู้เชิดโดยเฉลี่ย จะใช้วิธีนั่งหรือยืนเชิดหุ่น จำนวนของผู้ชมมากน้อยเพียงไร และระยะที่นั่งของผู้ชมห่างจากเวทีโรงหุ่น ต้องอยู่ระดับพอเหมาะกับสายตาของผู้ชม มิให้ผู้ชมต้องแหงนหรือก้มหน้าขณะชมหุ่น

โรงหุ่นดังกล่าวข้างต้น ผู้ชมจะไม่เห็นตัวผู้เชิด เรียกว่า โรงหุ่นเวทีปิด ซึ่งเป็นวิธีการแสดงการเชิดหุ่นที่สืบเนื่องมาแต่โบราณ

2.5.6.5 อุปกรณ์ประกอบโรงหุ่น

1) จากด้านหลังโรงหุ่นอาจทำได้หลายวิธี เช่น วาดภาพลงบนผ้าด้านดิบ บนกระดาษแผ่นใหญ่ หรือตัดกระดาษสีเป็นรูปภาพทากาวแปะลงบนผ้าด้านดิบหรือกระดาษแผ่นใหญ่ แทนการวาดรูประบายสีก็ได้ จากบอกสถานที่ ภาลเวลา และบรรยากาศของเรื่องที่กำลังแสดง ออกแบบเรียนง่าย ชัดเจน เขา ได้สัดส่วนกับหุ่น จากสำหรับใช้แสดงหุ่นมักเป็นเรื่องคิดฝัน จึงควรเป็นฉากที่นำมาล้อเลียน ขยายใหญ่ หรือลายเส้นแบบการ์ตูนกำลังเป็นที่นิยม

2) แสง แสงที่จะใช้กับเวทีเชิดหุ่นสำหรับเด็กปฐมวัยภายในห้องเรียนหรือกลางแจ้ง ไม่จำเป็นต้องใช้แสงเพิ่มเติมพิเศษ ยกเว้นกรณีจัดแสดงบนเวทีในหอประชุม

3) เสียง เสียงที่ใช้ประกอบในการเชิดหุ่น ได้แก่ เสียงพากย์หุ่น เสียงดนตรีประกอบ และเสียงประกอบพิเศษ เสียงมีความสำคัญมากในการดึงดูดอารมณ์ ความรู้สึกลับ เสียงพากย์หุ่นจะต้องเหมาะสมกับตัวหุ่น นิสัยใจคอ และอารมณ์ อาจจะใช้เสียงพากย์หุ่นพร้อมดนตรีประกอบ และเสียงประกอบพิเศษลงเทปบันทึกเสียงไว้ล่วงหน้า หรือจะพากย์สดขณะแสดงก็ได้

2.5.6.6 การใช้โรงหุ่นเพื่อเล่าเรื่องและนิทาน

การใช้โรงหุ่นเพื่อเล่าเรื่องและนิทานนั้น ขึ้นอยู่กับประเภทของหุ่น หุ่นบางประเภทใช้โรงหุ่นร่วมกันได้ ได้แก่ หุ่นนิ้วมือ และหุ่นกระบอก แต่หุ่นบางประเภทต้องใช้โรงหุ่นโดยเฉพาะ ได้แก่ หุ่นงาหรือหนังตะลุง และหุ่นชักหรือหุ่นสาย โรงหุ่นดังกล่าวเป็นโรงหุ่นประเภทเวทีปิด สำหรับหุ่นเวทีเปิดมักใช้กับหุ่นประเภทที่มีลักษณะเช่นเดียวกับตุ๊กตาคอนและสัตว์ แต่อาจนำหุ่นประเภทเวทีปิดมาแสดงก็ได้ ยกเว้นหุ่นงาหรือหนังตะลุง อย่างไรก็ตาม การแสดงหุ่นเวทีเปิดจำเป็นต้องใช้แสงไฟในจุดที่ต้องการได้ตลอดเวลา หมายถึง แสงไฟจะต้องจับที่ตัวหุ่น ไม่ว่าจะหุ่นจะเคลื่อนไปที่ใด และที่จำเป็นอีกประการหนึ่ง คือ ผู้เชิดหุ่นต้องแต่งกายชุดดำทั้งตัว ตั้งแต่ศีรษะจรดเท้า เมื่อจะเชิดหุ่นประเภทใด ต้องศึกษาและฝึกหัดแนวการใช้หุ่นดังกล่าว จะช่วยให้การใช้โรงหุ่นเพื่อการเล่าเรื่องและนิทานสำหรับเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5.6.7 หลักสำคัญการใช้โรงหุ่น ดังนี้

- 1) เนื้อที่บริเวณสำหรับผู้เชิดหุ่นต้องไม่มีสิ่งอื่นใดมาตั้งกีดขวาง เพื่อให้มีบริเวณสำหรับเคลื่อนไหวในการเชิดหุ่นได้สะดวก
- 2) ต้องเตรียมหุ่นและสิ่งที่จะต้องประกอบในการเชิดหุ่นให้พร้อม
- 3) จัดวาง โต๊ะหรือม้ายาวชนิดต่ำกว่าเวทีไว้ชิดฉากด้านหลังของผู้เชิด จัดเรียงลำดับหุ่นและสิ่งที่จะใช้ประกอบการเชิดหุ่นให้เรียบร้อย พร้อมทั้งจะหยิบใช้ได้ทันทั่วทั้ง โดยไม่กีดขวางต่อการเชิดหุ่น
- 4) หุ่นที่จะออกแสดงแต่ละตัว ต้องเริ่มออกมาจากด้านข้างของหลัง ด้วยการเริ่มเชิดจากข้าง หลังก่อน แล้วจึงขยับเดือนออกจากหลังทุกตัว จะเริ่มออกจากหลังข้างใดขึ้นอยู่กับเรื่องราวที่แสดง มิใช่ให้ตัวหุ่นโผล่ขึ้นมากลางเวที

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) การจากไปของหุ่นที่เวทีโรงหุ่น จะต้องระลึกถึงความเป็นจริง มิใช่เป็นการดึงตัวหุ่นลงกลางเวที และมีโซ่เชิดหุ่นให้กลับเข้าโรงด้วยการให้หุ่นหันหลังเดินหรือถอยหลังเดิน ผู้เชิดจำเป็นต้องกลับตัว และค่อย ๆ หมุนข้อมือกลับให้ตัวหุ่นหันหน้าเดินตามธรรมชาติ ยกเว้นกรณีเนื้อเรื่องต้องถอยหลังเดิน

6) บทบาทการแสดงของหุ่นแต่ละตัว ต้องแสดงให้สมบทบาทของเรื่องที่แสดง เช่น การพูด อารมณ์ ท่าทาง ดวงตา ฯลฯ ของหุ่นขณะแสดง

7) ถ้าเป็นโรงหุ่นเวทีปิด ผู้เชิดจะต้องไม่แสดงตัวให้ปรากฏ แม้แต่ผสมบนศรีษะมือ หรือแขนที่ใช้เชิดหุ่น แต่สำหรับโรงหุ่นเวทีเปิด ผู้แสดงจำเป็นต้องแต่งกายพร้อมการใส่แสงแก่ตัวหุ่นอย่างถูกต้องดังกล่าวแล้ว

8) ขณะหุ่นพูด อ้าปากหุ่นให้ตรงกับพยางค์ที่พูดดังกล่าวรายละเอียดแล้ว

2.6 การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย (สุจริต เพียรชอบ . 2530 : 28-97)

2.6.1 การนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ในโรงเรียน

การพัฒนาหลักสูตรก็คือ การนำหลักสูตรไปใช้ เพราะเป็นขั้นตอนที่จะแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่จัดทำขึ้นนั้นในทางปฏิบัติมีสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด มีอะไรเป็นปัญหาหรืออุปสรรค และควรจะได้รับปรับปรุงในด้านใดบ้าง หลักสูตรนั้นถึงแม้จะจัดทำขึ้นดีเพียงใด มีหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหา ตลอดจนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ไว้ดีพร้อมทุกประการ แต่ผู้ใช้หลักสูตรดำเนินการ ไม่มีข้อบกพร่องต่าง ๆ เกิดขึ้น หลักสูตรนั้นก็ประสบความล้มเหลวได้ง่าย การที่จะนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้ผลดีนั้น ผู้ใช้หลักสูตรจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในวิชานั้น ๆ และมีหลักการพอสมควร เพราะฉะนั้นเพื่อให้ผู้บริหารและครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6.2 ข้อควรคำนึงในการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ในโรงเรียน

2.6.2.1 ความเข้าใจหลักสูตร ผู้บริหารและครูควรจะต้องมีความเข้าใจหลักสูตรเป็นอย่างดี ทั้งในด้านจุดประสงค์และเนื้อหา การทำความเข้าใจหลักสูตรนี้อาจศึกษาด้วยตนเอง ได้ถามผู้รู้ หรือ ไปอบรมสัมมนาเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาไทยก็ได้

2.6.2.2 การจัดเอกสารหลักสูตร ซึ่งได้แก่ หลักสูตร คู่มือหลักสูตร หนังสือเรียน คู่มือหนังสือเรียน ผู้บริหารและครูควรจัดเตรียมไว้ให้พร้อมและควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับเอกสารหลักสูตรเหล่านั้นอย่างถี่ถ้วน และพยายามใช้ประโยชน์จากเอกสารหลักสูตรเหล่านั้นอย่างเต็มที่

2.6.2.3 การจัดบุคลากรเพื่อสอนวิชาภาษาไทย จัดให้เหมาะสมครูผู้สอนภาษาไทย ควรได้รับการศึกษาอบรมทางด้านภาษาไทยอย่างแท้จริง และเป็นผู้ที่มีวิธีการสอนที่มีประสิทธิภาพ

2.6.2.4 การจัดเวลาเรียน ผู้จัดตารางสอนควรให้ความสำคัญแก่ภาษาไทยโดยพยายาม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จัดให้มีสอนในตอนเช้าบ้าง เพราะในตอนเช้าอากาศสดชื่น ไม่ร้อนจัดนัก นักเรียนจะได้เรียนภาษาไทยด้วยความรู้สึกกระปรี้กระเปร่า ไม่ง่วงเหงาหาวนอน

2.6.2.5 การจัดบริการเพื่อการเรียนการสอนภาษาไทย ทางโรงเรียนควรจะได้อำนวยความสะดวกในด้านต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาไทยจะได้มีประสิทธิภาพดี เช่น จัดสภาพห้องเรียนให้เหมาะสม ห้องสมุดมีหนังสือประกอบการค้นคว้าพร้อมมูล มีห้องปฏิบัติการเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาทางด้านการพูดการอ่าน เป็นต้น นอกจากนี้ทางโรงเรียนควรจะได้อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการบริการสื่อการสอนต่าง ๆ เพื่อครูจะได้สอนภาษาไทยโดยสะดวกและมีประสิทธิภาพ

2.6.2.6 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การที่จะนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ให้ได้ผลดี ครูผู้สอนควรจะได้ใช้กลยุทธ์การสอนต่าง ๆ และจัดกิจกรรมแปลก ๆ ใหม่ ๆ หลายรูปแบบ เพื่อให้การเรียนการสอนภาษาไทยสนุกสนานมีชีวิตชีวา นักเรียนรู้จักคิดรู้จักแก้ปัญหา และมีทักษะทางภาษาดีสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

2.6.2.7 การให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือก การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยที่ดีควรให้นักเรียนมีเสรีภาพและอิสระในการเรียนพอสมควร มีโอกาสได้เลือกทำกิจกรรมที่นักเรียนสนใจ และมีเสรีภาพในการเลือกวิชาเรียนตามที่ตนปรารถนา

2.6.2.8 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทย การนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ให้ได้ผลดีเพิ่มขึ้น ควรจัดให้มีกิจกรรมเสริมหลักสูตรภาษาไทยซึ่งจัดขึ้นนอกเวลาเรียนด้วย กิจกรรมเสริมหลักสูตรนี้จะช่วยให้นักเรียนได้สำรวจความถนัดและความสนใจทางด้านภาษาไทยของตนเองและพัฒนาให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป นอกจากนี้ยังเป็นการช่วยเสริมสมรรถภาพทางภาษาที่ได้เรียนในห้องเรียนให้ดียิ่งขึ้นอีกด้วย

2.6.2.9 การนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ ควรคำนึงถึงความต้องการของนักเรียนและประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ พยายามจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้นักเรียนรู้สึกประสบความสำเร็จ มีความรู้ มีทักษะทางภาษาที่ดี มีความมั่นใจ และมีเจตคติที่ดีต่อภาษาไทย

2.6.2.10 การจัดงบประมาณ การจัดการเรียนการสอนภาษาไทยให้สัมฤทธิ์ผลนั้นจะต้องมีวัสดุหลักสูตร สื่อการสอน ความสะดวกในด้านต่าง ๆ ตลอดจนพาหนะที่จะพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ งบประมาณจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ให้ได้ผลตามที่มุ่งหมายไว้ทางโรงเรียนควรจะได้วางแผนจัดงบประมาณ

2.6.2.11 การประเมินผล การประเมินผลหลักสูตรถือว่าเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เพราะฉะนั้นควรจะได้มีการประเมินผลหลักสูตร ตลอดจนการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นระยะ ๆ เพื่อจะได้ทราบว่า การนำหลักสูตรไปใช้ ได้ผลดีไม่น้อยเพียงใด และควรจะได้ นำผลจากการประเมินการใช้หลักสูตรไปใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรวิชาภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.6.3 กิจกรรมประกอบการสอนภาษาไทย

การสอนภาษาไทยให้สนุกสนานและผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี จะต้องมีการจัดกิจกรรมประกอบการสอนด้วย กิจกรรมประกอบการสอนนั้น ได้แก่ กิจกรรมชั้นนำเข้าสู่บทเรียน กิจกรรมขั้นสอน กิจกรรมขั้นประเมินผล และกิจกรรมเสริมต่าง ๆ ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยควรเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักคิดค้นจัดกิจกรรมได้เป็นอย่างดี

2.6.4 คุณค่าของการใช้กิจกรรมประกอบการสอนภาษาไทย

2.6.4.1 เกิดความสนุกสนาน เช่น เมื่อครูจะวางรากฐานเกี่ยวกับการประพันธ์ ครูอาจแบ่งให้นักเรียนออกเป็น 2 ฝ่ายแล้วร้องเพลงโต้ตอบกัน

2.6.4.2 เบิกบานอารมณ์ ควรมุ่งให้เกิดความสดชื่น เบิกบาน การแสดงละครสั้น ๆ ก็เป็นกิจกรรมอีกกิจกรรมหนึ่งที่ช่วยทำให้นักเรียนเกิดความสดชื่นเบิกบาน

2.6.4.3 ชื่นชมและเอาใจใส่ ครูอาจใช้คำประพันธ์แสดง ความสำคัญของภาษาไทย เขียนลงในแผนภูมิ ทำให้นักเรียนอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของภาษาไทย ทำให้นักเรียนเกิดความชื่นชมในภาษาไทยและเอาใจใส่ในการเรียนมากขึ้น

2.6.4.4 เข้าใจบทเรียนดี เช่น เมื่อนักเรียนเรียนเรื่อง “พ่อแม่รังแกฉัน” หลีกจากที่อ่านเข้าใจเรื่องแล้ว ทำให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ให้เห็นและรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ก็จะช่วยให้ นักเรียนเข้าใจบทเรียนดีขึ้น

2.6.4.5 มีทักษะแคล่วคล่อง เมื่อเรียนเรื่องคำควบกล้ำแล้ว ครูให้นักเรียนแต่งประโยคสั้น ๆ แล้วอ่านให้เพื่อน ๆ ฟังก็จะทำให้ออกเสียงคำควบกล้ำได้คล่องแคล่วยิ่งขึ้น

2.6.4.6 ไม่ต้องท่องจำ เมื่อนักเรียนเรียนตัวสะกดแม่ต่าง ๆ เช่น กก กค กบ กง กน กม เกย เกอว ครูอาจใช้เกมตกเบ็ดโดยใช้แม่เหล็กตกปลาที่มีคำซึ่งมีตัวสะกดแม่ต่าง ๆ เมื่อตกปลาตัวใดได้ก็นำไปใส่ตะกร้าตามแม่เหล่านั้น นักเรียนก็จะเข้าใจดีไม่ต้องท่องจำ

2.6.4.7 นำหลักเกณฑ์ไปใช้ได้ดี จัดกิจกรรมเล่นคำคล้องจอง โดยคำพูดเป็นคำศัพท์ 2 พยางค์ต่อกัน เช่น ถิลาส ภาสกร จรจรัด อัญมณี วีรสตรี พิรพงศ์ ยงยุทธ พุสดี ตรินทร เกตุมาลา เมื่อถึงเวลาที่จะแต่งคำประพันธ์ก็สรรหาคำมาใช้ได้คล่อง

2.6.4.8 มีโอกาสได้แสดงออก มนุษย์ทุกคนชอบแสดงออก แต่ความมั่นใจและความสามารถในการแสดงออกจะแตกต่างกัน นักเรียนที่มีความแคล่วคล่องอาจแสดงละคร แสดงบทบาทสมมุติที่มีความสลับซับซ้อน ส่วนคนที่มีความมั่นใจน้อยก็อาจแสดงในบทบาทง่าย ๆ

กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เช่น

ภาพ เพลง คำประพันธ์ การขับเสภา - แห่งเรือ เชิดหุ่น - พากย์โขน การฟ้อนรำ การใช้นิทาน การใช้หุ่นจำลองของจริง คำพังเพย - สุภาษิต แผนภูมิ แผนที่ การอภิปราย หัวข่าว หนังสือพิมพ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กิจกรรมประกอบการเรียน เช่น

การอภิปราย การโต้เถียง การประชุมกลุ่มย่อย การแสดงละคร - การแสดงบทบาทสมมุติ การวาดภาพ - วาดการ์ตูนประกอบ การร้องเพลง - ขับเสภา พากย์โขน เชิดหุ่น การแต่งบทละครเพื่อแสดงเอง การแต่งคำประพันธ์ การวิจารณ์นิสัยตัวละครโดยการพูดและการเขียน เขียนแสดงความคิดเห็น สมมุติตนเองเป็นตัวละคร รวบรวมคำศัพท์ คำตาย คำเป็น คำควบกล้า คำสมาส คำสนธิ คำบาลี ต้นสกฤต ประดิษฐ์ข้างทรง ม้าทรง เรือพระที่นั่ง อาวุธโบราณ ประดิษฐ์หุ่นมือหรือหุ่นชัก แกะสลักผลไม้ ตามที่ปรากฏในวรรณคดี แต่งป้ายนิเทศ วาดแผนที่ ทำแผนภูมิ

2.6.5 วรรณคดีไทยในปัจจุบัน

ในอดีตเมื่อ 60 ปีที่แล้ว สิ่งที่ทำให้ความรื่นเริงบันเทิงใจกับประชาชนมีไม่มากนัก คนก็ต้องอ่านวรรณคดีนวนิยายที่มีอยู่ ชมละครชาตรีที่จัดเก็บตามวัด ชมการแสดงละครจากวรรณคดี ชมโขนที่ทางกรมศิลปากรจัดขึ้นเป็นครั้งคราว วิทยุกระจายเสียงก็มีรายการละครที่จัดขึ้นสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง หนังสือโดยเฉพาะวรรณคดีจึงเป็นเพื่อนที่ดีที่สุด ผู้ใหญ่นอกจากจะอ่านวรรณคดีเองแล้วยังให้เด็กอ่านให้ฟัง เด็กจึงเรียนรู้และซาบซึ้งในวรรณคดีไทยไปโดยไม่รู้ตัว วรรณคดี ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี รามเกียรติ์ สังข์ทอง ไกรทอง และวรรณคดีอื่นๆ จึงอยู่ใกล้ชิดประชาชนเป็นอย่างยิ่ง ในวงสนทนาของผู้หญิงสมัยก่อน จึงจับกลุ่มกันวิจารณ์ตัวละครในวรรณคดีเหมือนเป็นเพื่อนสนิทที่มีชีวิตอยู่ด้วยกันในชีวิตประจำวัน

ปัจจุบันสิ่งที่ให้ความรื่นเริงบันเทิงใจแก่ประชาชนมีมากจนเกือบจะเรียกได้ว่าเกือบ 24 ชั่วโมงมีทั้งเพลงทั้งละครทางวิทยุและโทรทัศน์ รวมทั้งละครเวที ของรัฐและเอกชน โรงภาพยนตร์ก็มีจำนวนมากมาย นอกจากนั้นยังมีการแสดงดนตรีต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก การจัดการดำเนินเรื่อง จะมีแสงสีตระการตา วรรณคดีจึงไม่ใช่สิ่งที่ให้ความรื่นเริงบันเทิงใจกับประชาชนอีกต่อไป ชาวชนจึงรู้จักวรรณคดีจากหนังสือเรียนเท่านั้น ถ้าครูใช้วิธีการสอนดีจัดกิจกรรมดีก็จะช่วยได้บ้าง แต่ถ้าครูสอนไม่ดีเด็กก็อาจจะห่างวรรณคดีออกไปทุกที ๆ จนมีนักการศึกษาและนักวรรณคดีบางคนกล่าวว่า วรรณคดีไทยเห็นจะไปไม่รอดเสียแล้ว คนคงไม่สนใจหันไปสนใจเรื่องอื่น ๆ กันหมด

วรรณคดีไทยเป็นเหมือนเพชรเม็ดงาม เป็นอัญมณีหรือแก้วอันหาค่ามิได้ จะเป็นที่น่าเสียดายเป็นอย่างยิ่งหากเยาวชนของเราไม่มีโอกาสได้สัมผัสสิ่งที่ดีเด่นเป็นมรดกของชาติ แล้วช่วยกันสืบสานอนุรักษ์ให้คงอยู่ต่อไป ปัจจุบันดูเหมือนเยาวชนของเรามีโอกาสมาก เพราะสื่อต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวมีอยู่มาก แต่โอกาสที่จะได้แตะต้องวรรณคดีอันเป็นมรดกล้ำค่ามีน้อยมาก ครูอาจารย์มีบทบาทที่สำคัญในการที่จะช่วยให้วรรณคดีไทยอยู่รอดปลอดภัยในกระแสโลกาภิวัตน์นี้ บทบาทที่แท้จริงรุกและเชิงรับ บทบาทเชิงรุก เป็นข้อความที่คล้องจองดังนี้ ปลุกศรัทธา, หาแนวร่วม, สวมวิญญาณนักประชาสัมพันธ์, เลือกรสกรกิจกรรม, นำเข้าสู่ชุมชน, ฝึกฝนคนรุ่นใหม่, สืบสานวรรณคดีไทยด้วยนาฏการ, กล้าหาญรณรงค์ถ่ายทอด, ความร่วมมือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สำหรับ บทบาทเชิงรับมีดังนี้ เผชิญปัญหา, กล้ารับความจริง, อดทนอดกลั้นหนังสือเรียน, พากเพียรด้านวิธีสอน, อุปกรณ์ใช้ช่วยประกอบ, ให้รอบคอบจัดกิจกรรมเสริม, ให้ความรู้เพิ่มเติมด้วยการจัดกิจกรรมในชุมชน, ฝึกฝนนักเรียนตามความถนัด, ให้ได้พบกับผู้เจนจัดและกวี

2.6.6 การสอนภาษาไทยด้วยวิธีการตอบสนอง

การสอนภาษาไทยด้วย วิธีการตอบสนอง (Response – Centered Technique) เป็นวิธีการสอนที่เป็นผลเนื่องมาจากทฤษฎีการสอนเร้าและการตอบสนอง (Stimulus – Response Theory) วิธีการสอนแบบนี้เน้นทั้งตัวผู้เรียน (Student – Centered) และเนื้อหาวิชาที่เรียน (Subject – Centered) เป็นสำคัญ ครูจะพยายามให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งให้นักเรียนมีโอกาสตอบสนองให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ สิ่งที่ใช้เร้านั้นอาจจะเป็นภาพ เพลง ภาพนิ่ง วัสดุทัศน หุ่นจำลอง ของจริง หรือคำประพันธ์ นักเรียนได้ฟัง ได้อ่าน ได้ชม แล้วคิดแสดงออกได้หลายรูปแบบด้วยกัน เช่น พูด เขียน แสดงละคร แสดงบทบาทสมมุติ ร้องเพลง เดินรำ วาดภาพ แต่งคำประพันธ์

2.6.6.1 สิ่งสำคัญที่ครูควรทำสำหรับวิธีการตอบสนอง

- 1) พยายามให้นักเรียนได้มีโอกาสพบสิ่งเร้าต่าง ๆ กันและได้พบเสมอเป็นประจำ อาจเป็นให้รูปภาพ ของจริง ฟังคำประพันธ์ ฟังเพลง ชมวัสดุทัศน ก็ได้
- 2) ให้เวลานักเรียนได้ฟังได้ชมได้อ่าน ได้คิดพิจารณาสิ่งที่ได้ฟังชม หรืออ่านนั้น
- 3) หาวิธีเร้าความสนใจให้นักเรียนได้สนองตอบ อาจจะใช้คำถามนำ เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้สนองตอบ และแสดงจินตนาการออกมา การตอบสนองอาจออกมาในรูปของกิจกรรมต่อไปนี้ พูดแสดงความคิดเห็น แสดงอารมณ์ หรือจินตนาการ วาดภาพจากจินตนาการที่เกิดจากสิ่งเร้า ร้องเพลง เดินรำ แสดงละคร การแสดงบทบาทสมมุติ
- 4) ครูที่สอนภาษาไทยด้วยวิธีตอบสนองควรมีความอดทนต่อการมีปฏิริยาโต้ตอบหรือการตอบสนองของนักเรียน เพราะในบางครั้งมีการตอบสนองเร็ว บ้างครั้งช้า บ้างครั้งก็น่าสนใจบ้างครั้งไม่น่าสนใจ กลับคิดความเป็นจริงไปด้วย
- 5) ครูควรฝึกให้นักเรียนที่เรียนร่วมกันอยู่ในชั้นมีความอดทนต่อการตอบสนองของเพื่อนๆ ต้องไม่แสดงอาการรำคาญ ถูกเหยียดหยาม แต่ควรเสนอแนวคิดให้นักเรียนเห็นว่าแต่ละคนมีภูมิหลัง ความคิด จินตนาการต่างกัน การแสดงออกหรือการตอบสนองจึงต่างกัน และความแตกต่างกันทำให้คนเรานเกิดการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและเรียนรู้จากกันและกัน
- 6) ครูควรฝึกฝนให้นักเรียนที่เรียนเข้าใจว่าเหตุใดคนจึงตอบสนองเช่นนั้น

2.7 พัฒนาการของเด็กวัยประถมศึกษา (อายุ 6-12 ปี) (สุรางค์ โคว์ตระกูล . 2537 : 61-63)

2.7.1 พัฒนาการทางร่างกาย

2.7.1.1 การเจริญเติบโตของร่างกายของเด็กวัยประถมศึกษา จะช้ากว่าเด็กวัยอนุบาล

เด็กจะมีรูปร่างสูงและค่อนข้างจะผอมลงกว่าวัยอนุบาล ตอนแรกราว ๆ อายุ 6-7 ปีของวัยนี้ เด็กชายเอกสารนี้เป็นเอกสารที่ส่งมอบไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะโตกว่าเด็กหญิง ระหว่างอายุ 12-13 ปี เด็กหญิงจะโตกว่าเด็กชาย เพราะเด็กหญิงจะเข้าสู่วัยแรกรุ่น (Puberty) เร็วกว่าเด็กชายราว ๆ 2 ปี (Tanner, 1970)

2.7.1.2 ความสูงและน้ำหนัก จะเห็นได้ชัดในวัยนี้ ถ้าหากครูสอนนักเรียนที่มาจากฐานะเศรษฐกิจและสังคมที่คล้ายคลึงกันมาก แต่มีนักเรียนที่ตัวเล็กผิดปกติ ครูควรจะสอบถามเรื่องอาหารที่เด็กรับประทาน และอาหารที่ถูกส่วนมีความสำคัญในการเจริญเติบโตของเด็กมาก

2.7.1.3 เด็กหญิงที่มีความเจริญเติบโตทางร่างกายเร็วกว่าเพื่อนวัยเดียวกัน จะมีปัญหาทางการปรับตัว และแยกตัวออกจากเพื่อน เด็กชายที่เจริญเติบโตเร็วกว่าเพื่อนร่วมวัยมีการปรับตัวได้ดี

2.7.1.4 พัฒนาการของกล้ามเนื้อกระดูก และประสาทจะเพิ่มขึ้น เด็กชายมีพัฒนาการของกล้ามเนื้อเร็วกว่าเด็กหญิง การเคลื่อนไหวเกี่ยวกับกล้ามเนื้อใหญ่ๆ ใช้การได้ดี เมื่ออายุประมาณ 7 ปี ฉะนั้น เด็กวัยนี้จึงสนุกในการลองความสามารถในการกระโดดสูง กระโดดระยะทางไกล ๆ กระโดดเชือก เล่นตะพุดบอล โยนฟุตบอล และถีบจักรยาน ลืมคิดถึงอันตรายในการเล่น

2.7.1.5 การประสานระหว่างมือและตาของเด็กวัยนี้จะดีขึ้น สามารถอ่าน เขียน และวาดรูปได้ดีขึ้น กิจกรรมในโรงเรียนควรจะสนับสนุนให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการวาดรูป และศิลปะต่าง ๆ เช่น การปั้นรูป การแกะสลัก

2.7.1.6 มักจะประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอยู่เสมอ เด็กวัยนี้มักจะใช้เวลาส่วนมากอยู่กับเพื่อน ทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน

2.7.2 พัฒนาการทางเชาวน์ปัญญา

พินอาเจต์ เรียกวัยประถมศึกษาว่า Concrete Operation ซึ่งสรุปได้ว่าวัยนี้เด็กชายมีความสามารถคิดเหตุผลเชิงตรรกได้ รับรู้ถึงแนวคิดอมได้ตามความเป็นจริง และพิจารณาเปรียบเทียบโดยใช้เกณฑ์หลาย ๆ อย่าง โดยเฉพาะในการจัดของเป็นกลุ่ม นอกจากนี้ เด็กวัยประถมมีความเข้าใจเกี่ยวกับความคงตัวของสสาร มีความเข้าใจว่าการเปลี่ยนแปลงรูปร่างภายนอกของสสารไม่มีผลต่อสภาพเดิมต่อปริมาณ น้ำหนัก และปริมาตร ความคงตัวของปริมาตรเป็นความคงตัวที่ค่อนข้างจะยาก ฉะนั้น เด็กบางคนอาจจะไม่เข้าใจ แต่โดยเฉลี่ยแม้เด็กอายุราว ๆ 7-8 ขวบ จะมีความเข้าใจความคงตัวของปริมาตร นอกจากนี้เด็กจะสามารถเปรียบเทียบสิ่งของว่ามากกว่า ใหญ่กว่า ยาวกว่า เข้มกว่า ถ้าหากมีของจริงตั้งให้เด็กดู เด็กจะสามารถจัดลำดับได้

พัฒนาการทางด้านภาษาและการใช้สัญลักษณ์เจริญก้าวหน้ามาก เด็กจะเริ่มเข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล และเข้าใจความหมายของบทเรียน ทั้งทางคณิตศาสตร์ ภาษา และการอ่าน มีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสามารถอธิบายได้ สนใจคำโคลงหรือกลอนที่สอดคล้องกันหรือปัญหาต่าง ๆ ที่จะต้องแก้ด้วยความคิด เหตุผล ถ้าแก้ได้ก็จะมีภูมิใจ

ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรมและกฎเกณฑ์ของวัยนี้ (6-10 ขวบ) เด็กจะนับถือกฎเกณฑ์อย่างเคร่งครัด แต่เมื่อโตขึ้น เด็กจะเห็นว่ากฎเกณฑ์เป็นข้อตกลงระหว่างคนสองคนขึ้นไป เปลี่ยนแปลงได้ และพิจารณาความตั้งใจของผู้กระทำผิดในการตัดสินความผิด

พัฒนาการทางเขาวนปีญญา เป็นสิ่งที่ครูควรจะตระหนักและคำนึงถึงความสามารถเฉพาะของเด็ก ควรส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนพัฒนาตามศักยภาพของตน บางคนอาจจะมีความสามารถทางเขาวนปีญญาแตกต่างกัน บางคนอาจจะเก่งทางคณิตศาสตร์ บางคนอาจจะเก่งทางภาษา

2.7.3 พัฒนาการทางบุคลิกภาพ

ทฤษฎีพัฒนาทางบุคลิกภาพที่จะนำมาอธิบายบุคลิกภาพของเด็กในวัยประถมที่มีอายุราว ๖-12 ปี คือทฤษฎีของ فروยด์และอีริกสัน فروยด์เรียกวัยประถมศึกษานี้ว่าขั้นแฝง (Latency) ซึ่งหมายความว่า เป็นวัยที่เก็บกดความต้องการทางเพศ หรืออาจจะอธิบายว่าเป็นระยะที่ความต้องการทางเพศสงบลง เด็กในวัยนี้มักจะรวมกลุ่มกับเพื่อนเพศเดียวกัน เด็กชายจะเล่นกับเด็กหญิง เด็กวัยนี้จะมีมโนธรรม รู้จักว่าอะไรผิด อะไรถูก โดยใช้มาตรฐานจริยธรรมของผู้ใหญ่เป็นเกณฑ์

อีริกสัน (Erikson) เรียกวัยประถมศึกษานี้ว่า ความต้องการที่จะทำกิจกรรมอยู่เสมอ-ความรู้สึกดี้อย (Industry vs Inferiority) อีริกสันไม่เห็นด้วยกับ فروยด์ที่กล่าวว่า ความต้องการทางเพศของวัยนี้สงบลง อีริกสันอธิบายว่า ความต้องการทางเพศยังคงอยู่ แต่เปลี่ยนแปลงเป็นพลังงานอย่างอื่น เด็กวัยนี้จะไม่อยู่เฉย มีความคล่องที่จะประกอบกิจกรรมต่าง ๆ อยู่เสมอ ต้องการมีสมรรถภาพที่จะทำอะไรได้สำเร็จ ฉะนั้น ผู้ใหญ่ทั้งบิดา มารดา และครู จะต้องหาทางที่จะส่งเสริม สนับสนุนให้เด็กวัยนี้ได้ประสบความสำเร็จ เพื่อจะได้ช่วยสร้างอัตมโนทัศน์ที่ดี มีความภูมิใจว่าตนเป็นผู้มีสมรรถภาพ ถ้าเด็กวัยนี้ประสบกับความล้มเหลว จะมีปมด้อย มีอัตมโนทัศน์ที่ไม่ดี การจัดสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนที่เปิดโอกาสให้เด็กวัยนี้ได้ทดลองทักษะต่าง ๆ และมีโอกาสที่จะพบความสำเร็จตามความสามารถของแต่ละบุคคลเป็นสิ่งที่ครูควรจะทำ

2.7.4 พัฒนาการทางอารมณ์และสังคม

แม้ว่าเด็กวัยนี้จะเรียนรู้การควบคุมอารมณ์ แต่ผู้ใหญ่ควรจะคำนึงถึงความแตกต่างกันมาก เด็กบางคนยังมีความกลัวสัตว์ เช่น งู แมวจะเป็นงูที่ไม่มีพิษ กลัวความมืด กลัวที่สูง กลัวฟ้าผ่า ฟ้าร้อง แต่สิ่งที่เด็กวัยนี้กลัวที่สุด ก็คือ กลัวว่าจะถูกล้อ เพราะแตกต่างกับเพื่อน นอกจากความกลัว เด็กวัยนี้ยังมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับการเรียน กลัวว่าจะสอบไม่ได้ จะถูกทำโทษหรือกลัวว่าเพื่อนจะไม่ชอบ ถ้าเด็กมีความวิตกกังวลมากอาจจะแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน บางคนอาจจะซึมไม่ตั้งใจเรียน นอนหลับในห้องเรียน ไม่อยู่นิ่ง มีอารมณ์โกรธ อาจจะมีการต่อสู้กันทางร่างกาย หรือคว่ำวาจาโดยการล้อหรือตั้งสมญา พูดยาจากถาง ขู่ หรือบางครั้งอาจจะไม่พูดกับคนที่ทำให้โกรธ เด็กหญิงและเด็กชายแสดงอารมณ์โกรธต่างกัน เด็กหญิงอาจจะร้องไห้เวลาโกรธ หรือแสดงความโกรธโดยการทำร้ายผู้อื่น ควรจะใช้การอธิบายให้เด็กเข้าใจว่า พฤติกรรมที่แสดงไม่เป็นที่

ยอมรับของสังคม การลงโทษเด็กโดยเฉพาะการตีหรือการลงโทษให้เจ็บกาย จะเป็นการส่งเสริมให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวเวลาโกรธมากขึ้น

เด็กวัยนี้เป็นวัยที่เต็มไปด้วยความร่าเริงปิติเบิกบาน สนุกในการเล่น จากการศึกษาประสบความสำเร็จในกิจกรรมที่ทำ ทั้งทางด้านการเรียนและในการเล่นเกมส์ต่าง ๆ ข้อสำคัญที่สุด เด็กจะต้องประสบความสำเร็จ รู้ว่าคนมีสมรรถภาพ

สำหรับพัฒนาการด้านสังคม เด็กวัยนี้จะมีสังคมพิเศษเฉพาะของเด็ก ชอบรวมกลุ่มตามเพศการเล่นเกมส์ต่าง ๆ ก็มักจะแบ่งตามเพศ เพื่อนจะมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทัศนคติและค่านิยมของเด็ก สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน ๆ ในวัยนี้จะไม่มีปัญหาในการปรับตัวเวลาที่เป็นผู้ใหญ่ ใช้เวลาส่วนมากอยู่กับเพื่อน และเริ่มเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือ รู้จักให้และรับ เด็กจะใช้เวลากับเพื่อนร่วมวัยมากขึ้น เพื่อนร่วมวัยเป็น Socialization Agent ที่สำคัญ เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมต่าง ๆ จากเพื่อน เพื่อนจะให้แรงเสริม ขณะเดียวกันจะเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมให้คำติชม ฉะนั้น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจึงสำคัญมาก

จากการวิจัยพบว่า วัยนี้เป็นวัยที่มีความสุข ความพึงพอใจเกี่ยวกับวัยของคนตรงข้ามกับเด็กวัยรุ่นซึ่งไม่มีความพึงพอใจในวัยของตน วัยรุ่นบางคนอยากกลับไปอยู่ในวัยเด็กประถมเพราะเป็นวัยที่มีความสุข บางคนอยากเป็นผู้ใหญ่เร็วขึ้นและเมื่อถามผู้ใหญ่ว่าวัยไหนเป็นวัยที่มีความสุขที่สุด ส่วนมากจะบ่งว่าวัยเด็กประถมศึกษา ยังสามารถเล่าเหตุการณ์และประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในวัยนั้นได้เป็นอย่างดี ฉะนั้นจึงไม่เป็นการยากที่ครูจะช่วยเด็กวัยนี้ให้มีความสุข

2.7.5 การเล่นกับการพัฒนาการทางภาษา (สุโขทัยธรรมธราช, มหาวิทยาลัย . 2531 : 138-140)

ภาษามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการเล่นของเด็ก และการเล่นก็สำคัญต่อพัฒนาการทางภาษาของเด็กเช่นกัน ภาษามีส่วนสัมพันธ์ต่อการเล่นในหลายลักษณะไม่ว่าจะเป็นการเล่นเลียนแบบคำพูดผู้ใหญ่หรือการเล่นเพื่อให้อุสมจริงสมจังมากขึ้น และนำภาษามาใช้เป็นสื่อในการจัดการเล่น เช่น การอธิบายวิธีการเล่น การออกคำสั่งและการโต้ตอบ เป็นต้น ภาษาจะช่วยให้เด็กสามารถอธิบายถึงลักษณะของสิ่งของที่เขาได้พบเห็น อีกทั้งช่วยให้เขาได้ยินคำพูดของตนเองในขณะที่เขาแสดงบทบาทของผู้อื่น (เช่นเขาแสดงบทบาทของคนที่กำลังคุยกับหลาน ๆ) นอกจากนั้นการเล่นยังช่วยให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับคำศัพท์มากขึ้นด้วย

2.7.5.1 การเล่นด้วยการใช้ภาษา

การ์วี (Garvey, 1977) ได้ศึกษาการเล่นด้วยการใช้ภาษาของเด็ก โดยดูความก้าวหน้าของเด็กตั้งแต่วัยที่เด็กยังไม่สามารถพูดเป็นคำได้ (ระยะ 6-10 เดือน) จนกระทั่งเด็กสามารถนำเอากาหรือนำมาใช้ในการเล่นละครได้ เขาพบว่าเด็กเล็ก ๆ จะพยายามออกเสียงหลาย ๆ อย่าง เมื่อเด็กมีอายุราว 1 ปี ภาษาที่เด็กใช้จะมีเพียงพยางค์เดียวและมีลักษณะคล้ายเสียงดนตรี และเมื่อเด็ก

เริ่มพูด ก็สามารถแยกแยะแหล่งที่เกิดของเสียงได้โดยใช้การกระดกลิ้น ตีคิ้ว หรือทำเสียง อือ ออ และแสดงออกโดยตอบสนองในลักษณะของความพึงพอใจ

ในช่วงระยะหัดเดิน เด็กจะเรียนรู้การแยกแยะเสียงต่าง ๆ ได้ว่ามาจากที่ใด และจากวัสดุ ชนิดใดเช่นสามารถแยกเสียงโทรศัพท์ สุนัข และเสียงแตรรถยนต์ได้เป็นต้น เด็กจะเริ่มใช้เสียง ของตนควบคู่ไปกับการเคลื่อนไหวร่างกายของเขา การที่เด็กเล่นกับเสียงของตนเช่นนั้นถือได้ว่าเป็นการเล่นกับตัวเอง การเล่นกับภาษาของเด็กเล็ก ๆ มักจะมีโครงสร้างซ้ำ ๆ กัน

ในช่วงอายุ 3-3½ ขวบ โครงสร้างของภาษาต่าง ๆ ได้นำมาใช้ในการเล่น ภาษาที่ใช้ในการ เล่นเหมือนกับภาษาที่ใช้สนทนากับเพื่อน ๆ ภาษาที่ใช้ในการเล่นจะมี 3 ลักษณะคือ การเล่น คำที่มีลักษณะเป็นพยางค์ คำที่เกิดจากจินตนาการและ ไร้ความหมาย และคำที่ใช้ในการสนทนา

สำหรับเด็กที่มีวัยเกินกว่า 3 ขวบครึ่ง สามารถใช้ภาษาในการเล่นได้เหมือนกับการใช้ ภาษาในสังคมนั้น

2.7.6 การเล่นกับการพัฒนาการรับรู้และการเคลื่อนไหว (สุโขทัยธรรมราช, มหาวิทยาลัย. 2531 : 143-144)

การรับรู้กับการเคลื่อนไหวมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก เนื่องจากการเคลื่อนไหวของร่างกายเป็นผลมาจากการรับรู้ ร่างกายของคนเรามีอวัยวะที่ทำให้เกิดการรับรู้ ซึ่งสามารถที่จะรับรู้ เสียง ภาพ การสัมผัส ความรู้สึก รสชาติและกลิ่นซึ่งประสาทการรับรู้ จะพัฒนาไปเองตามธรรมชาติโดยผ่านการเล่นของเด็กนอกจากนี้อาจจะพัฒนาโดยการฝึกฝนโปรแกรมทางพลศึกษาก็ได้

การที่จะพัฒนาการรับรู้และการเคลื่อนไหวของร่างกาย ไม่ว่าจะจัดโปรแกรมอย่างตั้งใจ หรือการให้เด็กได้เล่นอย่างอิสระก็ตาม กิจกรรมเหล่านั้นควรจะประกอบไปด้วยลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) กิจกรรมที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวตลอดทั้งร่างกาย อาจได้แก่ การวิ่งไล่จับ การกระโดด หรือการเดินรำ เป็นต้น
- 2) กิจกรรมที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวเฉพาะส่วนของร่างกาย ได้แก่ การหันของ การใช้ศอก การเทน้ำใส่ขวด การใส่กระดุมเสื้อ เป็นต้น
- 3) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ทางโครงสร้างของสิ่งของ ได้แก่ การจำแนกประเภทสิ่งของ การต่อบล็อกไม้ การวาดภาพ
- 4) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องของขอบเขต ได้แก่ การสำรวจสภาพแวดล้อม การเปรียบเทียบและจำแนกสิ่งของ การจับต้อง การวิ่ง เป็นต้น
- 5) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ทิศทาง ได้แก่ การชี้ การบอกทิศทางที่สิ่งของวางอยู่ การเดินทางไกล การบอกตำแหน่งที่ตั้งของสถานที่ เป็นต้น
- 6) กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้เรื่องความสมดุล ได้แก่ การเดินโดยเอาสิ่งของไว้บนศีรษะ การตบลูกบอล การเดินบนไม้แผ่นเดียว การหาบของ เป็นต้น
- 7) กิจกรรมที่ต้องอาศัยทักษะต่าง ๆ รวมกัน เช่น การตีลูกบอลในขณะที่ลูกบอล

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

กำลังเคลื่อนไหว การตอบสนองต่อสัญญาณเสียง การชี้รถจักรยาน เป็นต้น

8) กิจกรรมที่ต้องมีการแสดงออก เช่น การเล่นเกม การวาดรูป การเดินร่ำ และการแสดงละคร เป็นต้น

ในการพัฒนาการเคลื่อนไหวทางร่างกายของเด็กนั้น มีลักษณะของการพัฒนาการที่แน่นอนซึ่งซินแคร (Sinclair, 1971) ได้ศึกษาการเคลื่อนไหวของเด็กเป็นระยะเวลายาวนานพบว่า

1) ลักษณะของการพัฒนาการเคลื่อนไหวทางร่างกายของเด็กนั้น มักจะมีระยะเวลาที่แน่นอนในการพัฒนา

2) การพัฒนาการเคลื่อนไหวให้ดีขึ้นจะต้องให้เด็กเกิดความพยายามและฝึกฝนในสภาพแวดล้อมที่ดี

3) ลักษณะของการเคลื่อนไหวทางร่างกายเบื้องต้นนั้น เริ่มตั้งแต่วัยเริ่มแรกของเด็ก

4) การแสดงออกของร่างกายและการพัฒนาการเคลื่อนไหวของร่างกายจะเปลี่ยนแปลงไปตามอายุเพศ และความแตกต่างระหว่างบุคคล

5) เด็กผู้หญิงจะพัฒนาการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว เมื่อมีอายุได้ 2-3 ขวบ ในขณะที่เด็กผู้ชายจะพัฒนาได้อย่างรวดเร็วเมื่ออายุได้ 4-6 ขวบ

2.7.7 คนตรีกับเด็กระดับประถม 4-6 (9-11 ขวบ) (ณรุทธ์ สุทรจิตต์ . 2535 : 21-23)

เด็กในวัย 9 - 11 ขวบ หรือระดับประถม 4-6 มีพัฒนาการทางดนตรีแตกต่างไปบ้างจากเด็กในวัยที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เด็กวัยนี้มีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดในด้านจังหวะทำนองและรูปแบบของเพลงลูกซึ้งขึ้น คือ สามารถเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ที่ยากขึ้นสลับซับซ้อนได้ ความละเอียดอ่อนเกี่ยวกับอารมณ์เพลงจะมีมากขึ้น แนวคิดที่พัฒนาเพิ่มขึ้นคือ เรื่องเสียงประสาน และมีโอกาสร้องเพลงประสานเสียงต่าง ๆ เพราะเป็นวัยที่พร้อมจะรับรู้เกี่ยวกับแนวคิดเรื่องนี้

ด้านจังหวะเด็กรับรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบของจังหวะดีขึ้น ด้านทำนองสามารถร้องเพลงที่มีช่วงเสียงกว้างมากขึ้น มีแนวคิดเรื่องระดับเสียงดีขึ้น การร้องเพี้ยนของเด็กมีน้อยลงตามลำดับ การร้องเพี้ยนมิใช่เรื่องผิดปกติของเด็ก เพราะอยู่ในช่วงพัฒนาแนวคิดเรื่องระดับเสียงเช่นกัน

เรื่องเสียงเด็กสามารถแสดงออกทางการร้องเพลงได้มากขึ้น และชอบร้องเพลงที่มีหลายรสหลายแบบ ทั้งสนุกสนาน และหวาน ๆ ในบางครั้ง

กิจกรรมที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองจัดหา และร่วมไปกับเด็กได้ควรเป็นการให้เด็กมีส่วนเลือกเพลงที่จะฟัง เลือกรายการดนตรีที่จะไปชมบ้าง ซึ่งทำให้เด็กสนใจดนตรีมากขึ้น ไม่ควรกะเกณฑ์รายการที่เด็กไปดูเสียทุกครั้ง ในยามว่างอาจร่วมร้องเพลงกับเด็ก โดยอาจเป็นเพลงวน (Round) คือการร้องเพลงเดียวกัน แต่ขึ้นต้นไม่พร้อมกัน เด็กจะสนุกสนาน และเป็นกิจกรรมพัฒนาแนวคิดด้านเสียงประสานที่ดีอีกด้วย สำหรับบิดามารดาที่มีบุตรหลายคน แถบบ้านใกล้เคียงมีเด็กเรียนดนตรีเช่นกัน อาจจัดกิจกรรมดนตรีให้เด็กแสดงร่วมกันเป็นครั้งคราว เพื่อความสนุกสนาน และสร้างเสริมพัฒนาการเล่นเกมเป็นวงไปด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เด็กวัยนี้มีความสามารถในการอ่านดีแล้ว เป็นการสมควรในการจัดหาหนังสือทางดนตรี เช่น ประวัติดนตรี เพลงพื้นเมือง ให้เด็กได้อ่าน เพื่อสร้างความสนใจและพัฒนาความรู้ของเด็กเกี่ยวกับดนตรีให้กว้างขวางออกไป พาเด็กไปชมการแสดงดนตรีที่เป็นเรื่องเป็นราวจริง ๆ บ้าง เป็นครั้งคราว เพื่อให้เด็กเรียนรู้ถึงบรรยากาศที่แท้จริงในการฟังเพลง เป็นการจูงใจให้สนใจดนตรีมากขึ้น

สำหรับเด็กที่เรียนดนตรีเป็นพิเศษ บิดามารดาควรพูดคุยถามความรู้สึกของเด็กต่อการเรียนการสอนให้มาก เพราะถ้าเด็กได้ครุไม่ดีหรือไม่ชอบวิธีการเรียนการสอน อาจทำให้เด็กมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อดนตรี และเลิกสนใจดนตรีได้

โดยสรุปเด็กวัยนี้เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากโรงเรียนเป็นส่วนใหญ่ บิดามารดาหรือผู้ปกครองควรมีการติดต่อกับโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อทราบถึงการเรียนการสอนดนตรี นอกจากนี้สภาพแวดล้อมทางบ้านก็มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมพัฒนาความสามารถทางดนตรีของเด็ก บิดามารดาควรเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมทางดนตรี มีโอกาสความคิดเห็นเลือกสรรเพลงที่จะฟังบ้าง เป็นบางโอกาส การพาเด็กไปชมการแสดงดนตรีในลักษณะต่าง ๆ เป็นครั้งคราวจัดเป็นกิจกรรมที่ควรกระทำ นอกเหนือไปจากการร่วมกิจกรรมการฟัง การร้องเพลงกับเด็กเมื่อมีโอกาส เพื่อช่วยพัฒนาแนวคิดดนตรีด้านต่าง ๆ กับเด็ก ถ้ามีโอกาสให้เด็กเรียนดนตรีควรเริ่มเมื่อเด็กอายุระหว่าง 8-9 ขวบ เป็นการดีถ้าให้เด็กมีโอกาสเลือกเครื่องดนตรีที่จะเล่นด้วยตนเอง โดยมีบิดามารดาช่วยสนับสนุนแนะนำ ก็จะช่วยให้เด็กเรียนรู้และมีทัศนคติที่ดีต่อดนตรีได้ตั้งแต่เยาว์วัย

2.8 การศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาและขนาดสัดส่วนของเด็ก

2.8.1 จิตวิทยาการใช้สีของเด็กอายุ 7-11 ปี

2.8.1.1 สีกับความสนใจของเด็ก สีมีความสำคัญมากในเรื่องการมองเห็นของเด็ก เพราะเป็นสิ่งที่กระตุ้นความรู้สึก อารมณ์ และสภาวะต่าง ๆ ของจิตใจ สำหรับเด็กวัย 7-11 ปี นั้น มีพัฒนาการในด้านการรับรู้ที่สูงกว่าเด็กอนุบาล เด็กจะรู้จักสีที่มีอยู่ในธรรมชาติจริง ๆ มากขึ้น มากกว่าสีที่มีอยู่ในวงจรสีธรรมชาติ เริ่มสังเกตถึงความแตกต่างของสีที่มีความอ่อน เข้มต่างกัน และรู้จักการเกิดมิติด้วยสี รู้ว่าสีเข้มแสดงถึงสิ่งที่อยู่ไกล และสีที่อ่อน ๆ มีความเบา และลอย เป็นต้น ภาพของเด็กประถมจะมีองค์ประกอบ มิติ และการใช้สีที่หลากหลาย และผสมผสานกันมากขึ้น

การจะดึงความสนใจของเด็กประถมจากภาพนั้น คือภาพจะต้องมีองค์ประกอบครบถ้วน มีมิติขึ้นลึก ใช้สีผสมใกล้เคียงสีธรรมชาติ แต่ไม่ต้องเหมือนจริง อาจทำในลักษณะของการ์ตูน ใช้สีสดใสรหรืออ่อนหวานกว่าความเป็นจริง แต่ภาพต้องมีจุดสนใจ และมีสีผสมผสานหลายระดับ

2.8.1.2 วงจรสีธรรมชาติ (Color Wheel) สีในวงจรสีธรรมชาติเกิดจากการผสมของแม่สี 3 สี คือ สีแดง สีเหลือง สีน้ำเงินเกิดเป็นสีขั้นที่ 2 (ทุติยภูมิ) และขั้นที่ 3 (ตติยภูมิ) รวมทั้งหมด 12 สี ถ้าแบ่งสีออกเป็น 2 ส่วนจะได้อีก 2 กลุ่ม คือ สีอุ่น และสีเย็น (Warm & Cool Color) เมื่อแบ่งสีในวงจรสีออกเป็น 2 ส่วนเท่า ๆ กัน จะได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1) สีอ่อน ให้ความรู้สึกตื่นเต้น เร้าใจ ทำให้รู้สึกใกล้ชิดเข้ามา หรือวัดดูมีขนาดใหญ่อขึ้น สีอ่อน ได้แก่ สีแดง ส้มแดง ส้ม ส้มเหลือง และเขียวเหลือง

2) สีเย็น ให้ความรู้สึกสงบ สดชื่น ทำให้วัดดูห่างออก หรือมีขนาดเล็กลง สีเย็น ได้แก่ สีเขียว เขียวน้ำเงิน น้ำเงิน ม่วงน้ำเงิน ม่วง ม่วงแดง

นอกจากนี้ ยังมีสีที่เรียกว่า สีตรงข้าม (Complementary Hue) คือ สีที่อยู่ตรงข้ามกันในวงจรสี เป็นสีที่ปฏิบัติกัน ไม่กลมกลืนกัน เช่น สีเหลืองกับสีม่วง สีน้ำเงินกับสีส้ม เป็นต้น

คุณค่าของสี (Value) หมายถึง สี ๆ หนึ่งที่เปลี่ยนค่าของมันไปเป็นอ่อนลง หรือเข้มขึ้นโดยการผสมสีขาวลงไป ตั้งแต่อ่อนจนกลายเป็นสีขาวในที่สุด

ความเข้มของสี (Intensity) คือ การใช้สีใดสีหนึ่งมาทำให้สีอื่นสลด หรือหม่นลง

2.8.2 ขนาดสัดส่วนของเด็กอายุ 7-11 ปี

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลเรื่องขนาด และสัดส่วนของเด็กอายุ 7-11 ปี

อายุ (ปี)	ความสูง (CM.)		ความกว้างไหล่ (CM.)		ความสูงนั่ง (CM.)		ความยาวแขน (CM.)	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
7	119.3	118.4	26.0	25.3	94.4	92.3	37.9	37.6
8	123.9	122.9	26.9	26.1	96.8	95.5	39.7	39.8
9	128.9	128.1	28.1	27.3	100.8	98.9	41.4	41.4
10	132.9	134.6	29.2	28.4	104.3	103.1	42.9	43.9
11	138.1	140.8	30.2	29.8	107.4	107.8	44.9	46.2

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

อายุ (ปี)	ความยาวฝ่ามือ (CM.)		ความกว้างฝ่ามือ (CM.)		ความยาวอุ้งมือ (CM.)	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง
7	14.1	13.9	5.8	5.8	10.1	10.2
8	14.6	14.5	6.0	6.0	10.4	10.6
9	15.2	15.1	6.3	6.2	10.9	11.0
10	15.7	15.9	6.4	6.8	11.2	11.5
11	16.3	16.7	6.7	6.9	11.7	12.1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.9 ความเป็นมาของการเล่นหุ่นในประเทศไทย (ศักดิ์ ปิ่นแห่งเพชร . 2535 : 1-6)

การเล่นหุ่นในสังคมชาวไทยมีมาช้านาน หลักฐานทางประวัติศาสตร์ อักษรศาสตร์ และ โบราณคดีหลายประการแสดงให้เห็นว่า ในสมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของไทย เมื่อประมาณปี พุทธศักราช 2171 ถึง 2246 มีการเล่นหุ่นเป็นเครื่องมหรสพบันเทิงในประเทศไทยแล้ว อย่างไรก็ตามก่อนหน้ายุคนี้ ถ้าศึกษาสืบสาวค้นคว้าให้นานขึ้นไปกว่าสมัยอยุธยาคือ ไปจนถึงอาณาจักรสุโขทัยซึ่งเป็นราชธานีอยู่ระหว่างประมาณปีพุทธศักราช 1800 ถึง 1921 จะเห็นว่ายังไม่มีการเล่นหุ่นหลักฐานแน่ชัดใด ๆ อันจะเป็นเครื่องแสดงว่าในยุคนั้นมีการเล่นหุ่นเป็นมหรสพในประเทศไทย

จากการศึกษาระยะเวลาแรกเริ่มที่มีการเล่นหุ่นในประเทศไทย ที่ปรากฏผลสอดคล้องต้องกันของผู้ที่สนใจเรื่องประวัติความเป็นมาของการเล่นหุ่นในประเทศไทย อาทิเช่น มนตรี ตรีโมท และกุดทรัพย์ เกษแม่นกิจ, สงวน อินคง, จักรพันธุ์ โปษยกฤต และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาเกี่ยวกับ “ประวัติหุ่น” โดยละเอียดของอรทัย ผลดี พบว่าระยะเวลาแรกเริ่มที่มีการเล่นหุ่นในประเทศไทยคือ สมัยอยุธยาตอนกลาง ส่วนอยุธยาตอนต้นเครื่องมหรสพที่ได้รับความนิยมคือ หนังและระบำ เนื่องจากปรากฏมีหลักฐานในหนังสือของทางราชการคือ กฎมณเฑียรบาล ประกาศใช้จุลศักราช 720 คือพุทธศักราช 1901 ในรัชสมัยสมเด็จพระรามาธิบดีที่ 1 (สมเด็จพระเจ้าอู่ทอง) มหรสพที่เล่นมีเพียงหนังและระบำ นอกจากนี้มีละครตามหลักฐานที่ปรากฏในกฎหมายศักดินาพลเรือนครั้งกรุงเก่า ประกาศใช้เมื่อมหาศักราช 1298 หรือ พ.ศ. 1919 คือในรัชกาลสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 1 (พญ่วง) กล่าวถึงพนักงานละครว่า

นายโรง	นา	200
ยี่นเครื่องรอง	นาคล	100
นางเอก		
ยี่นเครื่องเลว	นาคล	80
นางเลว		
จำอวด	นา	50

ฉะนั้นจากหลักฐานข้างต้น กล่าวได้ว่าในสมัยอยุธยาตอนต้น คือ ประมาณ พ.ศ.1919 น่าจะมีการละเล่นเครื่องมหรสพเพียงแต่ 3 อย่าง ได้แก่ หนัง ระบำ และละคร แต่การเล่นหุ่นน่าจะเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาประมาณ 300 ปีก่อน พ.ศ. 2230 เพราะในรัชสมัยของสมเด็จพระนารายณ์มหาราช เมื่อลาดูแบร์ได้เดินทางเข้ามาสู่สยามประเทศ และบันทึกการเล่นหุ่นเป็นมหรสพไว้อย่างชัดเจน การเล่นหุ่นที่ลาดูแบร์บันทึกไว้นั้นน่าจะหมายถึงการเล่นหุ่นหลวงอย่างสังเขป

จักรพันธุ์ โปษยกฤต ศึกษาค้นคว้าตั้งข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับเรื่องหุ่นหลวงไว้อย่างพิสดาร โดยบรรยายไว้ว่าตัวหุ่นหลวงมีความสูงประมาณ 1 เมตร ตัวหุ่นทำด้วยไม้คว้านให้บางเบาเฉพาะที่ส่วนเอวของตัวหุ่นใช้เส้นหวายขัดซ้อนกันเพื่อให้เคลื่อนไหวได้ นอกจากนี้มีเส้นเชือกร้อยจากนิ้วมือผ่านตามลำแขนขยับได้ ส่วนที่นั่นติดไว้กับแข้งและขากระดูกไม้ได้เหมือนมือ จากข้างในลำตัวเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

มีแกนไม้ยาวสำหรับคนเชิดจับยื่นออกมาจากส่วนก้นของหุ่น ส่วนหัวหุ่นหลวงมี 2 แบบคือ หน้าหุ่นกับคอหุ่นเป็นชิ้นเดียวกัน หัวหุ่นแกะด้วยไม้เนื้อเบา กับหน้าหุ่นที่ทำอีกแบบหนึ่งคือ ทำแค่เฉพาะส่วนหน้าอย่างหัวโขน ไม่มีคอต่อลงมา หัวหุ่นแบบหลังมักทำด้วยกระดาษและหน้าหุ่นชนิดจะต้องนำไปเย็บต่อเข้ากับคอหุ่นซึ่งทำด้วยแกนไม้อีกทีหนึ่ง “หัวหุ่นหลวงเหล่านี้ถึงจะมีขนาดเชื่องกว่าหัวหุ่นกระบอกแต่ก็มีน้ำหนักเบาอย่างมาก ฝีมือการประดิษฐ์ก็ล้วนวิจิตรประณีตสมกับที่ได้ชื่อว่า “หุ่นหลวง” ส่วนเครื่องแต่งกายและเครื่องประดับมีลักษณะคล้ายกับเครื่องแต่งกายของโขนละคร

เนื่องจากการเล่นหุ่นหลวงได้ขาดหายไปเป็นระยะเวลาจนถึงประมาณหนึ่งร้อยปี จึงไม่มีผู้ใดทราบแน่ชัดว่า วิธีเชิดหุ่นหลวงที่ถูกต่อนั้น แต่เดิมเชิดกันอย่างไร จักรพันธ์ โปษยกฤต ตั้งข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับการเชิดหุ่นหลวงว่า การเชิดคงจะเชิดหุ่นให้อยู่เหนือระดับศีรษะคนเชิด โดยคนเชิดยื่นจับแกนไม้ที่บังคับตัวหุ่นยกชูขึ้นด้วยมือข้างหนึ่งและใช้มืออีกข้างหนึ่งคอยบังคับสายชักที่ร้อยจากอวัยวะต่าง ๆ ของหุ่นที่ออกมาทางก้นซึ่งห้อยตรงลงมารวมกันที่แป้นไม้ซึ่งตรึงติดอยู่กับแกนไม้ชิ้นที่สำหรับจับเชิด อาจอนุมานได้ว่าการเชิดหุ่นหลวงนั้นคงใช้คนเชิดเพียงคนเดียว ส่วนโรงและฉาก จักรพันธ์ โปษยกฤต สันนิษฐานจากภาพจิตรกรรมฝาผนังและจากเอกสารของทางราชการ ซึ่งมีหลักฐานเป็นเค้าเงื่อน แสดงให้เห็นเบาะแสว่าพื้นที่ของโรงหุ่นหลวงมีขนาดสูงท่วมศีรษะคนเชิดและมีแผงบังไว้ไม่ให้คนดูเห็นคนเชิด โดยให้เห็นแต่ตัวหุ่นที่คนเชิดยกให้สูงโผล่พ้นขอบเวที ส่วนข้างบนมีฉากซึ่งมักเขียนเป็นรูปเขาพระสุเมรุ มีวิมานบนยอดเขาสามยอด ยอดละหลัง ด้านข้างของฉากค่อนไปทางริมโรงมีประตูสำหรับให้หุ่นเข้าออกข้างละประตู จากภาพจิตรกรรมฝาผนัง ฉากของหุ่นหลวงมีลักษณะคล้ายฉากของโขนหน้าจอ หรือโขนนั่งราวคือด้านขวามือ ทำเป็นปราสาทมียอด ส่วนทางซ้ายมือทำเป็นพลับพลา ด้วยเหตุนี้จึงช่วยให้ตั้งข้อสันนิษฐานต่อไปได้ว่า แต่เดิมหุ่นหลวงคงนิยมเล่นเรื่องรามเกียรติ์ พลับ พลาและปราสาทยอดที่ทำขึ้นไว้คงใช้ประกอบการแสดงหุ่นหลวงจริง ๆ ไม่ได้ทำไว้แค่เพียงประดับเพื่อความสวยงามเท่านั้น อรไท ผลดี ศึกษาเรื่องหุ่นหลวงโดยอาศัยหลักฐานที่ปรากฏในหมายรับสั่งสมัยกรุงธนบุรี จุลศักราช 1138 ช่วยให้เห็นหลักฐานได้ว่าโรงหุ่นหลวงสมัยกรุงธนบุรีมีความยาวประมาณ 7 วา ส่วนหมายรับสั่งรัชกาลที่ 5 จุลศักราช 1231 สันนิษฐานว่าในรัชกาลที่ 5 โรงหุ่นหลวงยาว 11 วา นอกจากนี้�อาจยังมีร้านปลูกขึ้นไว้สำหรับ วงปีพาทย์ โดยปลูกไว้สูงระดับเดียวกับขอบเวทีหุ่นหลวง ร้านนี้มีหลังคาและปลูกไว้ทางขวามือของคนดู

ส่วนเรื่องที่ใช้เล่นหุ่นหลวงในสมัยอยุธยาตอนปลาย อรไท ผลดี กล่าวว่า ส่วนมากแต่เดิมความนิยมคงเป็นเรื่องจากละครนอก อันได้แก่ เรื่องไชยทศ และสังข์ศิลป์ไชย เป็นต้น ต่อมาในสมัยกรุงธนบุรีนอกจากละครนอกแล้วยังนิยมเล่นเรื่องรามเกียรติ์ ครั้นมาถึงสมัยรัตนโกสินทร์ ความนิยมเล่นหุ่นหลวงก็เป็นที่ใกล้เคียงกับสมัยกรุงธนบุรีคือ นิยมนำเรื่องละครนอกและรามเกียรติ์มาเล่น จนกระทั่งในสมัยรัชกาลที่ 4 เมื่อสุนทรภู่แต่งเรื่องพระอภัยมณีขึ้นแล้วจึงมีการเชิดหุ่นหลวงเล่นแสดงเรื่องพระอภัยมณีด้วย และกรมขุนคงได้สร้างหัวหุ่นเรื่องพระอภัยมณีขึ้นในรัชกาลนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ความนิยมชมชื่นว่าคงดำเนินต่อมาจนในรัชกาลที่ 5 แม้หุ่นกระบอกซึ่งเพิ่งจะเข้าสู่ยุคแรกเริ่มและเฟื่องฟูขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคนี้ก็มักจะนิยมเล่นเรื่องพระอภัยมณีเช่นเดียวกัน มหาชนนิยมดูหุ่นกระบอกเรื่องพระอภัยมณีเป็นอันมาก และหุ่นหลวงก็คงนำเรื่องพระอภัยมณีมาเล่นชนิดแสดงด้วยเช่นกัน

2.10 องค์ประกอบในการทำหุ่นกระบอก (ศักดิ์ ปิ่นแห่งเพชร . 2535 : 166 - 168)

การเล่นหุ่นกระบอกของไทยเป็นมหรสพที่มีความสำคัญ มีความเป็นเอกลักษณ์ไม่แพ้การเล่นชนิดอื่น ๆ การเล่นหุ่นกระบอกรวมเอาศิลปวัฒนธรรมสาขาต่าง ๆ ของชาติเข้าไว้ด้วยกันมากมายหลายสาขา การสร้างตัวหุ่นประกอบด้วยศิระและลำตัว ซึ่งต้องอาศัยช่างผู้ชำนาญในทางประติมากรรมและจิตรกรรม ในการประดิษฐ์เสื่อเครื่องแต่งกายหุ่นตลอดจนเครื่องประดับต่าง ๆ ต้องใช้ช่างประณีตศิลป์ในทางการฝีมือเย็บปักถักร้อยมาร่วมใช้ความสามารถ

นอกจากช่างฝีมือหรือศิลปินผู้สร้างตัวหุ่นแล้ว การที่จะแสดงหุ่นได้ก็จำเป็นต้องมีบทหรือเรื่องราวที่จะใช้ดำเนินเรื่องแสดง มักใช้เนื้อเรื่องจากวรรณคดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งวรรณคดีที่มีเนื้อเรื่องเป็นในเชิงนิทาน นิยาย จักร ๆ วงศ์ ๆ วรรณคดีไทยที่นำมาใช้เป็นบทนี้ถือว่าเป็นศิลปะสำคัญสาขาหนึ่ง เป็นวรรณศิลป์ และวัฒนธรรมทางภาษาประจำชาติ

การขับร้องและคีตบรรเลงประกอบการแสดงหุ่นกระบอกจัดเข้าในศิลปะสาขาศรียางคศิลป์ ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับนาฏศิลป์ ถือว่าเป็นศิลปะอีกสาขาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเชิดหุ่นกระบอก ผู้เชิดต้องเป็นผู้ที่มีความรู้เข้าใจในเรื่องกระบวนท่ารำ ต้องเป็นผู้ที่รำละครของไทยเป็น มิฉะนั้นต้องมีทักษะในการรำท่าอย่างละครรำ เนื่องจากการเชิดหุ่นย่อมหมายถึงการบังคับกบฏไถ้ให้หุ่นแสดงท่ารำแทนตัวละครนั่นเอง โดยคนเชิดก็คือ ผู้ถ่ายทอดและบังคับท่ารำตลอดจนกิริยาอาการต่าง ๆ ให้แก่ตัวหุ่น อนึ่ง ท่ารำละครแบบไทยนั้น เราดัดแปลงมาจากกิริยาอาการของสิ่งที่มีในธรรมชาติ จากอาการของคน ของพืชพันธุ์ไม้ ของสัตว์ ตลอดจนสิ่งที่อยู่นอกเหนือธรรมชาติ เช่น เทพเจ้าหรือมนุษย์ต่าง ๆ ชาวไทยก็นำมาใช้เป็นท่ารำรำทั้งสิ้น

การแสดงหุ่นกระบอกประกอบขึ้นด้วยศิลปะชั้นสูงอีกหลายสาขา เช่น สถาปัตยกรรมและมณฑลศิลป์ ศิลปศาสตร์สาขานี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการสร้างโรงหุ่นตลอดจนการจัดตกแต่งโรงและการจัดสร้างฉากประกอบให้เข้ากับท้องเรื่อง

เหตุที่การเล่นหุ่นกระบอกประกอบขึ้นด้วยศิลปะสำคัญหลายสาขานั้น การที่ต้องจำแนกองค์ประกอบของการแสดงหุ่นกระบอกออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ เพื่อให้เห็นเด่นชัด ทั้งนี้แท้จริงแล้วศิลปะสาขาต่าง ๆ ซึ่งหล่อหลอมเข้าด้วยกัน เป็นองค์ประกอบของการแสดงหุ่นกระบอกนั้นมีความสัมพันธ์คาบเกี่ยวกับหุ่นอย่างใกล้ชิด ศิลปินผู้สร้างสรรค์ผลงานเกี่ยวกับหุ่นกระบอก คนหนึ่งอาจมีความชำนาญในศิลปะเกือบทุกสาขา ไม่จำเป็นต้องแยกหน้าที่ช่างหรือศิลปินในแต่ละสาขาให้ทำหน้าที่เฉพาะทาง องค์ประกอบพื้นฐานสำคัญของการเล่นหุ่นกระบอกอาจจำแนกได้ ดังนี้

๑. ตัวหุ่นกระบอก ๒. วิธีการเชิด ๓. คนตรีและการขับร้อง ๔. โรงหุ่นกระบอก และฉาก ๕. เรื่องที่นำมาแสดง

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมออนุญาตให้นำไปเผยแพร่บนสื่อออนไลน์
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.10.1 ลักษณะหุ่นกระบอก

หุ่นที่ใช้แสดงกันในปัจจุบัน สันนิษฐานว่าสร้างโดยอาศัยกรรมวิธีการสร้างหุ่นกระบอกตามแบบหุ่นซึ่งหม่อมราชวงศ์เถาะ พัทธมเสนา ได้คิดประดิษฐ์ดัดแปลงขึ้น กล่าวคือ ประกอบขึ้นด้วยส่วนสำคัญ 4 ส่วน ได้แก่ ศีรษะหุ่น ลำตัว มือ และเสื้อผ้าเครื่องประดับสำหรับแต่งกาย ส่วนประกอบของตัวหุ่นกระบอกที่เลียนแบบอวัยวะของคนจริง ๆ คือ ส่วนศีรษะ และมือทั้ง 2 ข้างเท่านั้น ส่วนลำตัวใช้กระบอกไม้ไผ่ทั้งปล้องสวมตั้งแต่คอลงมา ส่วนศีรษะและลำตัวถอดออกจากกันได้ เมื่อไม่ใช้แสดงก็ถอดออกจากกันและแยกกันเก็บ โดยถอดส่วนศีรษะเก็บตั้งไว้กับฐานต่างหาก ส่วนลำตัวที่เป็นกระบอกไม้ไผ่เมื่อถอดออกแล้วก็จะนำตัวเสื้อซึ่งมีมือติดอยู่ทั้ง 2 ข้างพับเก็บใส่หีบ ฉะนั้นเราจึงเรียกหุ่นแบบนี้ว่า “หุ่นกระบอก” เพราะใช้ไม้กระบอกเป็นลำตัว

2.10.2 การทำหุ่นกระบอก

ศีรษะหุ่นกระบอก ส่วนมากทำด้วยไม้เนื้อเบา เช่น ไม้ทองหลาง ไม้หุ่น ไม้ลำพู ไม้โมก หรือ ไม้สักทอง ไม้ที่นำมาใช้ควรเป็นไม้เนื้อดี ไม่มีตำไม้ เพราะจะยากแก่การแกะ และขัดกลา แต่งไม้ควรมีความกว้างประมาณ 5 นิ้ว ความยาวประมาณ 8 นิ้ว เมื่อได้ไม้ช่างก็จะนำมาแกะเป็นรูปศีรษะ หน้า และลำคอ ลำคอมีความยาวประมาณ 3 นิ้ว เจาะรูไว้ให้กว้างพอที่กระบอกไม้ไผ่รวกจะสอดเข้าได้โดยสะดวก ส่วนรูปหน้าและศีรษะยาวประมาณ 4 นิ้ว เหตุที่ต้องทำลำคอไว้ยาวเพราะเป็นส่วนต่อกับแกนกระบอกไม้ไผ่ส่วนลำตัวหุ่น เมื่อสวมเสื้อคลุมทับก็จะได้รูปลำคอพอดี

อีกวิธีหนึ่ง คือ ใช้กระดาษปิดทับบนพิมพ์แล้วผ่าออกเช่นเดียวกับทำหัวโจน ไม่เป็นที่นิยม เมื่อได้รูปศีรษะแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือ ปั้นแต่งด้วยรักหรือดินเสริม ไม้หุ่นมาทำด้วยรักให้เรียบเกลี้ยงกลาเสริมขึ้นมาให้เป็นจมูก ปาก คิ้ว หู แล้วจึงปิดทับด้วยกระดาษ ซึ่งฉีกเป็นชิ้นบาง ๆ ทาแป้งเปียกหรือกาว การปิดทับด้วยกระดาษ ควรทำอย่างน้อย 3 ชั้น เพื่อให้ใบหน้าและศีรษะหุ่นเนียนเรียบสวยงาม ก่อนปิดกระดาษทับอีกชั้นหนึ่งต้องรอให้ชั้นก่อนหมาด เมื่อตรวจสอบคว่ำกำลังหมาดแล้วจึงใช้ไม้ทอนกลมขนาดเล็กประมาณแท่งดินสอด แต่ต้องมีปลายมนกลมคือ ouching อย่างงามมือ ทั้งนี้เพื่อให้กระดาษที่ปิดกาวไว้นั้นเรียบเนียนทั่วทุกซอกมุมของใบหน้าและต้องกวดให้ทั่วตลอดเลยไปทั้งศีรษะ เมื่อทำจนครบทั้ง 3 ชั้นแล้วใช้สีฝุ่นจีนขาวแบบที่ใช้แต่งหน้าจิวทาอีก 3 ถึง 5 ชั้น การประดิษฐ์ศีรษะหุ่นในแต่ละขั้นตอนผู้ประดิษฐ์ต้องใจเย็น รอดูรักหรือดิน กาว กระดาษ และสีฝุ่นแห้งสนิทแล้วในแต่ละขั้นตอนทุก ๆ ขั้นตอน จนกระทั่งถึงขั้นสุดท้ายจึงขัดผิวหน้าหุ่นด้วยใบลิ้นเสือ แล้วลงสีขาวเป็นพื้น เขียนสีหน้าตาอย่างเช่นตัวละคร ปัจจุบันช่างประดิษฐ์ศีรษะหุ่นนิยมใช้สีน้ำพลาสติกและกระดาษทรายน้ำแทน เมื่อสีแห้งดีแล้วก็เขียนสีซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายของการตกแต่งใบหน้าหุ่นคือ การวาดคิ้ว ปาก และตาลงบนพื้นฝุ่นจีนสีขาว อาจมีหน้าเป็นสีอื่นได้บ้างตามท้องเรื่อง เช่น นางสีเดื่อสมุทรในเรื่องพระอภัยมณีผู้มีผิวหน้าเป็นสีนวลจันทร์ เป็นต้น สีที่เขียนคิ้ว ตา ปากแห้งดีแล้วจึงแต่งผม ตัวพระใช้สีดำระบายเป็นผม ตัวนางหรือตัวหุ่นละครซึ่งในบทมีผมยาว เช่น เงือกก็จำเป็นต้องอาศัยช่างประดิษฐ์ซ้อผมยาว แล้วนำมาประกอบเข้ากับศีรษะหุ่น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2.11 ศีรษะ และเครื่องประดับศีรษะหุ่นตัวพระ
จาก บริษัทสำนักพิมพ์และโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

ฝ่ายศีรษะหุ่นกระบอกตัวตลก ส่วนมากจะสร้างขึ้นโดยมิได้พึ่งถึงความประณีตวิจิตร
งดงามของเส้นลายหรือความบรรจงพิสดารของเครื่องประดับแต่จะเน้นลักษณะเด่นที่ส่วนหัว
เช่น ศีรษะด้านทาดีแดงสด ปากกว้าง ฟันซี่โต ๆ หาง ๆ หุ่นกระบอกตัวตลกบางตัวผู้ประดิษฐ์ทำให้อ้าปาก
และหุบปากได้โดยมีเส้นเชือกร้อยไว้ข้างในให้ชักดึงขึ้นลง โดยมีห่วงผูกติดอยู่ปลายเชือก
สำหรับให้ผู้เชิดหุ่นกระบอกสามารถสอดนิ้วโป้งมือซ้ายของผู้เชิดเข้าไปกระตุกให้ปากอ้าได้หุบได้
โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีบทเจรจาตลกโปกฮาอย่างถึงอกถึงใจพระเดชพระคุณของคนดู หุ่นกระบอก
ตัวตลกบางตัว สามารถทำให้ตาของหุ่นกระบอกกลิ้งกลอกไปมาได้โดยมีแกนลวดสำหรับบังคับ
ตรึงติดอยู่กับลูกตาทั้งสองข้างแล้วโยงห่วงลงมา ห่วงให้ปลายนิ้วของผู้เชิดชักให้กลอกได้ ลักษณะ
การสร้างศีรษะหุ่นให้สามารถอ้าปากหุบปากหรือกลิ้งกลอกตาจะนำมาใช้ประดิษฐ์เฉพาะหุ่น
กระบอกตัวตลกหรือตัวกากเท่านั้น หุ่นกระบอกที่เป็นตัวเอก ตัวสำคัญในเรื่องไม่ว่าจะเป็นตัว
นางหรือตัวเอกอื่น ๆ จะ ไม่มีกรนำมาประดิษฐ์ให้มีลักษณะกลอกตาอ้าปากได้เป็นอันขาด

ประเพณีนิยมเกี่ยวกับความเชื่อในการประดิษฐ์ศีรษะหุ่นกระบอกอย่างหนึ่งคือ ต้องมีพิธี
ไหว้ครูเบิกเนตรหุ่น คล้ายกับการประดิษฐ์หัวโขนถือกันว่าเป็นถึงต้องกระทำ จะละเว้นงดเสียไม่ได้
ฉะนั้นการเขียนดวงตาของหุ่นกระบอกจึงจะทำเป็นขั้นสุดท้าย และต้องทำในพิธีด้วย หุ่นกระบอก
ตัวพระฤๅษีถือเป็นหุ่นครู เช่นเดียวกับโขน บรรดาช่างผู้ประดิษฐ์หุ่นกระบอกและผู้ที่เกี่ยวข้องกับ
กรรมหรือสพชนคนนี้จะจัดพิธีไหว้ครูเป็นงานใหญ่ประจำปีละครั้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.12 ทิระและเครื่องประดับทิระหุ่นตัวนาง
จาก บริษัทสำนักพิมพ์และโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

ส่วนลำตัวของหุ่นกระบอกก็คือ กระบอกไม้ไผ่รวกยาวประมาณ 1 ถึง 2 ฟุต กระบอกไม้ไผ่ที่จะทำเป็นลำตัวหรือแกนให้คนเซตจับถือควรมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 1 ถึง 1½ นิ้ว ปัจจุบันช่างประดิษฐ์หุ่นกระบอกบางท่านใช้ท่อน้ำพลาสติกที่มีขนาดใกล้เคียงกับกระบอกไม้ไผ่เป็นแกนลำตัวหุ่นกระบอกเพราะหาได้ง่ายกว่าและมีน้ำหนักเบา หุ่นกระบอกมีไหล่อำค้ำด้วยไม้เนื้อเบา เช่นกันเจาะรูตรงกลางลำตัวด้านล่างสำหรับเสียบไม้กระบอกแกนกับตัว และด้านบนตรงที่เป็นคอเจาะรูสำหรับเสียบหัวหุ่น โดยทั่วไปหุ่นกระบอกของแต่ละคณะมีสัดส่วนเท่ากันโดยประมาณสัดส่วนของหุ่นกระบอกที่เหมาะสมเซตได้สะดวกมีดังนี้

ไหล่อำค้ำยาวจากปลายไหล่อำค้ำหนึ่งถึงปลายอีกด้านหนึ่ง	5	นิ้ว
ไม้กระบอกยาวจากไหล่อำค้ำถึงปลายไม้	8	นิ้ว
เสื่อหุ่นจากปลายเสื่อลำล่างถึงไหล่อำค้ำ	14-15	นิ้ว
และจากปลายมือด้านหนึ่งถึงอีกด้านหนึ่ง	17-20	นิ้ว
ตะเกียบ	15-16	นิ้ว
ผ้าห่มนางกว้าง	8	นิ้ว
และจากจีบชายพกถึงคอขาว	5	นิ้ว

อย่างไรก็ตามสัดส่วนเหล่านี้มิได้กำหนดไว้เพื่อเป็นการตายตัว แต่อาจยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสมกับลักษณะหุ่นกระบอกตัวละคร เช่น กุมาร ยักษ์ ลิง เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนประกอบของลำตัวหุ่นกระบอกที่ทำด้วยไม้และไม้ไผ่ทั้งหมดคือน้อยู่ภายในเสื้อ ซึ่งต้องคลุมไว้ให้มีชีวิต

เมื่อได้ศีรษะและลำตัวของหุ่นกระบอกแล้ว หุ่นกระบอกต้องมีมือทั้งสองข้าง มือหุ่นของตัวพระมือขวาจะถืออาวุธไว้เสมอ ส่วนประกอบตัวหุ่นที่เป็นมือจึงมักแกะด้วยไม้มีรูเจาะไว้ตรงกลางสำหรับเสียบอาวุธซึ่งเปลี่ยนไปได้ตามเนื้อเรื่อง ถ้าในบทไม้กำหนดไม่ให้ถืออะไรก็ปล่อยไว้ให้กาอยู่เฉย ๆ เช่นนั้น ส่วนมือซ้ายก็เป็นรูปแบบมือตั้งวงร่ำอย่างละครคือต้องให้มืออ่อนช้อยปลายนิ้วชี้ขึ้นค้งเช่น ด้วยในขณะที่ตัวละครคิดนี้ว่านั่นเองฝ่ายมีอนางโดยมากจะตั้งวงร่ำทั้งสองข้าง หุ่นกระบอกตัวนางบางตัวจะมีที่ถืออาวุธหรือบางที่ถือพัดบังเป็นส่วนน้อย สิ่งของที่จะให้ตัวหุ่นกระบอกถือก็ต้องมีขนาดพอดีกับมือ ไม่ว่าจะเป็นพระขรรค์ คันทศร ตะบอง ปี่ หรือพัด เป็นอาทิ ก็ต้องจำลองขนาดลงด้วยเช่นกัน มือที่ตั้งวงร่ำอย่างละครของหุ่นกระบอกบางคณะประดิษฐ์ด้วยแผ่นหนังซึ่งทนทานกว่า ไม้มีความเหนียวมากกว่า ไม้แตกหักง่าย แต่เมื่อพิจารณาถึงความสวยงามแล้วมือที่ประดิษฐ์ด้วยแผ่นหนังสวยดูที่แกะด้วยไม้ไม่ได้ มือหุ่นกระบอกมักมีขนาดประมาณ 1½ ถึง 2 นิ้ว ให้พอดีกับขนาดของตัวหุ่น มือทั้งสองข้างจะตอกติดให้แน่นหนาอยู่กับเรียวไม้ไผ่เล็ก ๆ 2 อัน ขนาดความยาวเท่ากับปล้องไม้ไผ่ที่ทำเป็นลำตัวบางท่านเรียกเรียวไม้ไผ่ติดมือทั้งสองข้างของหุ่นกระบอกคู่นี้ว่า “ตะเกียบ” โดยใช้คำนี้ในความหมายเรียกเรียวไม้ไผ่ที่ผู้เซ็ดหุ่นกระบอกใช้เป็นสิ่งบังคับมือของหุ่นให้ร้ายรำทำท่าต่าง ๆ น้อยู่ภายในเสื้อที่คลุมไว้เช่นเดียวกับกระบอกลำตัวของหุ่น

รูปที่ 2.13 หุ่นกระบอกที่ยังไม่สมบูรณ์ ปัจจุบันใช้ท่อพลาสติกแทนกระบอกไม้ไผ่ สะท้อนให้เห็นยุคสมัยที่เปลี่ยนไปจาก บริษัทสำนักพิมพ์และโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เสื้อผ้าและเครื่องประดับของหุ่นกระบอก นับว่ามีส่วนทำให้คนชมตื่นตาตื่นใจ ได้มาก โดยทั่วไปเสื้อของหุ่นกระบอกประดิษฐ์ด้วยผ้าผืนหนาพอสมควร ผ้าผืนนี้ควรมีขนาดความกว้างประมาณ 2 ฟุตและยาวตั้งแต่ 4-5 ฟุต นำมาพับครึ่ง ส่วนที่เป็นสันพับทบของผ้าตรงกึ่งกลางทำเป็นตุ๊กตุ้มให้ลู่หูนและจะเป็นช่องวงกลมเล็ก ๆ ให้มีขนาดพอเหมาะพอดีกับขนาดลำคอของหุ่นกระบอกสำหรับเสียบส่วนศีรษะ การเจาะรูคอเสื้อนี้ต้องระวัง ไม่ควรให้หลวมหรือคับเกินไปนัก ฝ่ายริมผ้าสองข้างนั้นเย็บตั้งแต่ชายขึ้นมาจนถึงรอยสันทบ แต่ปล่อยทิ้งให้เป็นช่องกว้างพอเหมาะกับข้อมือ ไม้หรือหนังของหุ่นกระบอกสำหรับให้มือหุ่นโผล่ออกมาข้างนอกแล้วซ่อนเรียวไม้ไผ่ที่เสียบต่อจากมือหุ่นลงมาสำหรับจับเชิดนั้นไว้ภายในเสื้อ ถ้าเป็นเสื้อของหุ่นกระบอกตัวนางต้องนำผ้าอีกชิ้นหนึ่งมาทำเป็นผ้าห่มนางประกอบเข้าไปด้วย นิยมให้มีสีตัดกันกับสีของเสื้อ เช่นถ้าเสื้อของหุ่นกระบอกตัวนางสีแดง ผ้าห่มนางควรเป็นสีเขียวอย่างนี้ เป็นต้น ผ้าที่มีสีตัดกันกับตัวเสื้อเมื่อนำมาประดิษฐ์เป็นผ้าห่มนางแล้วก็จะใช้คลุมทับลงบนตัวเสื้อโดยทำเป็นรูปสามเหลี่ยมทางด้านหน้าของตัวเสื้อ ส่วนเสื้อตัวพระไม่ต้องมีผ้าห่มแต่จะมีอินทรรู ซึ่งก็ต้องมีสีตัดกันกับสีเสื้อ เช่นกันเสื้อของหุ่นกระบอกจะงดงามมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับฝีมือการปักและการใช้เครื่องประดับให้เข้ากับตัวเสื้อ

ภาพที่ 2.14 เสื้อหุ่นตัวนาง และตัวพระ

บริษัท สำนักพิมพ์และโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

การปักเสื้อหุ่นกระบอกโดยใช้ตะขิงซึ่งเสียดก่อน จึงปักด้วยด้นทอง ด้นเงิน ถูกปิดและเลื่อม บางครั้งถ้าผ้าที่นำมาประดิษฐ์เป็นเสื้อเป็นผ้าคาดทอง หรือเงินอยู่แล้ว ไม่จำเป็นต้องปักด้วยด้นก็ได้ ลวดลายที่นิยมได้แก่ ลายดอกพิกุล ซึ่งเป็นลายปักที่ละเอียดมาก นอกจากนี้ก็มีประจายามและนกเครื่องเฝ้าต่าง ๆ ด้วยถือว่ายิ่งปักได้ละเอียดเท่าใดก็จะยิ่งสวยงามมากขึ้นเท่านั้น เครื่องประดับที่ติดเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อยู่กับตัวเสื้อ เช่น กรองคอ หรืออินทรรู สำหรับหุ่นกระบอกตัวพระก็นิยมปักด้วยเพชรพลอยให้แพรวพราววูบวาบเช่นกัน เมื่อได้เสื้อแล้วก็นำมือของหุ่นกระบอกมาตรึงเย็บติดที่ปลายแขนเสื้อต่อเมื่อจะออกแสดงก็จะสวมเครื่องประดับดังเช่นเครื่องประดับของโขนละครทำให้แก่หุ่นกระบอกพวกเครื่องประดับก็มีอาทิเช่น คาบทิส ทับทรวง และสายสังวาล เป็นต้น

สิ่งสำคัญในการตกแต่งส่วนศีรษะของหุ่นกระบอกให้สวยงามประณีตคือเครื่องประดับศีรษะ จะต้องสวยสะดุดตางดงาม และทำให้เหมือนของจริงทุกประการ เพียงแต่ช่วยส่วนให้มีขนาดเล็กลงเท่านั้น เช่น ตัวพระที่เป็นเจ้าก็จะสวมชฎา ส่วนตัวนางที่เป็นเจ้าก็จะสวมมงกุฎกษัตริย์หรือเครื่องประดับศีรษะที่แสดงถึงฐานะอันสูงส่ง เช่น รัศเกล้ายอด รัศเกล้าเปลว เป็นต้น

เครื่องประดับศีรษะหุ่นกระบอกนอกจากมงกุฎแล้วก็ยังมีวงอุษะ กรรเจียก จอนและคุ่มหูอีกด้วย เครื่องประดับเหล่านี้จะเหมือนกับที่โขนละครตกแต่งประดับทุกประการ แต่ถ้าหุ่นกระบอกตัวพระและตัวนางที่มีไซ้เจ้าหรือนางกษัตริย์ก็จะมีเครื่องประดับอื่น เช่น เทร็ด และกะบังหน้าเป็นเครื่องประดับศีรษะแทน เครื่องประดับศีรษะเหล่านี้ต้องคิดตรึงไว้กับส่วนศีรษะของหุ่นกระบอกให้แน่นหนา ส่วนมากมักคิดไว้เป็นการตายตัว เพราะป้องกันมิให้หลุดร่วงง่ายระหว่างการแสดง

จักรพันธ์ โปษยกฤต ช่างประติมากรรมหุ่นกระบอกผู้มีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักดีในยุคนี้ (พุทธศักราช 2520-2534) กล่าวอธิบายถึงการประดิษฐ์สร้างเครื่องประดับให้แก่หุ่นกระบอกว่า เครื่องประดับศีรษะของหุ่นกระบอกมักสร้างด้วยวัสดุที่มีน้ำหนักเบา "...ชฎาตัวพระส่วนมากมักจะแกะชิ้นเชิงบาตรติดกับศีรษะหุ่นไปเลย หรือทำมาสวมต่างหาก..." ส่วนเครื่องประดับศีรษะตัวนาง เช่น มงกุฎกษัตริย์ก็ประดิษฐ์ขึ้นในลักษณะเดียวกันกับชฎาของตัวพระ ที่แตกต่างออกไป เช่น รัศเกล้ามักจะกลิ้งไม้เนื้อเบาให้มีขนาดและลักษณะเป็นฐานรัศเกล้าทั้งอัน ปลียอดชฎา ยอดรัศเกล้า ยอดมงกุฎกษัตริย์เป็นไม้กลิ้งทั้งยอด ฝ่ายปันจุเหรีจ กะบังหน้า เปลวรัศเกล้า กรรเจียกจอน เหล่านี้มีลักษณะเป็นแผ่น มักประดิษฐ์ด้วยหนังอย่างบางหรือใช้สังกะสีแทนหนังก็ได้นำมาดัดเป็นลวดลายตามที่ต้องการ แล้วเย็บตรึงค้ำในคิ้วโครงลวดที่คิดไว้ให้เข้ารูปพอดีกับศีรษะหุ่นอีกที ลายละเอียดของเครื่องประดับดังกล่าวจะงดงามอ่อนช้อยมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับอีกขั้นตอนหนึ่งคือการประดับลวดลายเครื่องประดับหุ่น "ช่างแต่ก่อนใช้รักผสมกับขี้เถ้าไปบดจนเหลวและส่วนประกอบอื่น ๆ อีกบ้างถือกันเป็นสูตรลับในสำนักของแต่ละช่าง เรียกกันว่า "รักดีตาย" รักดีตายนี้ใช้กดลงไปในพิมพ์หินสบู่ ซึ่งแกะเป็นแม่พิมพ์ลวดลายต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว เช่น ลายกระจัง ลายลูกแก้ว ลายกระหนกปลายเปลว ลายก้านขด ฯลฯ สมัยก่อนการแกะหินสบู่เพื่อใช้เป็นแม่พิมพ์ประติมากรรมลวดลายเครื่องประดับของหุ่น ช่างมักหวงแหนเป็นอย่างยิ่ง เพราะถือว่าเป็นเครื่องมือประกอบอาชีพ หินสบู่ที่นำมาใช้แกะลายเป็นแม่พิมพ์นี้ควรเป็นหินสบู่ที่มีเนื้อละเอียด แกะง่ายไม่แตก เครื่องมือที่ใช้แกะลายหินสบู่ส่วนมากบรรดาช่างแกะลายหินสบู่มักใช้เครื่องมือแกะทอง เพราะต้องการลวดลายที่ละเอียดและเป็นเครื่องมือที่มีความแข็งแรงทนทานต่องานลวดลายที่ทำด้วยรักดีตาย เมื่อนำออกจากพิมพ์หินสบู่แล้ว นำไปประดับตามชิ้นเชิงบาตร ปลียอด และส่วนอื่น ๆ ของเครื่องประดับ เมื่อเอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประดับกระจิงและลวดลายรักเสร็จแล้ว ต่อไปคือ การใช้ “รักน้ำเกลี้ยง” ซึ่งเป็นรักชนิดเหลวต่างจากรักที่ลายนึ่งเหนียวขึ้นปั้นได้ ใช้รักน้ำเกลี้ยงทาชิ้นส่วนเครื่องประดับให้ทั่วทุกซอกทุกมุมอย่างละเอียด รักน้ำเกลี้ยงเป็นรักที่ใช้สำหรับปิดทองโดยเฉพาะ ทิ้งไว้ให้แห้งสนิทจึงนำทองคำเปลวมาปิดให้ทั่ว สีทองที่นิยมว่าสวยคือต้องสุกแดงกว่าทองสีดอกบวบ ถ้าทองคำเปลวที่นำมาปิดขาวจัดก็ไม่สวยวิธีทำให้สวยคือ ต้องย้อมทองคำย่น้ำคั้นลูกคำแสด ทองจะสุกปลั่งสีเข้มสวยขึ้น เมื่อได้เครื่องประดับเป็นสีทองงดงามดีแล้วจึงนำกระจกเก็บมาประดับตามแนวกระจิงตลอดจนทำเพื่องห้อยด้วยกระจกเก็บตามดอก ไม้ไผ่และรอบเกี่ยวขอยอดปติ ดอกไม้ใหว่มักไม่ใช้รักที่ลายนึ่งปิดทองประดับกระจก หากใช้เพชรกันตัดเม็ดโต ๆ ซึ่งละครในยุคเดียวกันกับที่หุ่นกระบอกกำลังเฟื่องฟู นิยมมาประดับขงาโดยทำเรือนเป็นเงินแท้ ๆ หุ้มเพชรกันตัดเหล่านี้ทำเป็นดอกไม้ใหว่ ตัวนางที่สวมรัดเกล้า มีวิธีการตั้งรัดเกล้า คือ ใช้ผมคนจริง ๆ ที่มีความยาวประมาณ 10 นิ้ว มาถักเข้าให้เป็นแผงติดกัน แล้วนำแผงผมนี้มาติดโดยรอบเป็นรูปวงกลมบนศีรษะหุ่นทิ้งไว้ให้แห้งสนิทดีแล้วจึงแหวกตรงกลางหน้าผากไปรวบที่ท้ายทอยหุ่น สวมที่รัดซึ่งจนแน่นหนาดีแล้ว จึงติดกรรเจี๊ยกจอนและตั้งรัดเกล้าเป็นอันดับสุดท้าย

ในการเล่นหุ่นกระบอก เรื่องที่นำมาเล่นบางเรื่องมีบทที่ตัวละครแปลงร่างเป็นสัตว์ต่าง ๆ หรือตัวละครบางตัวมีศีรษะเป็นสัตว์ ในกรณีเช่นนี้ ก็จะต้องมีเครื่องสวมศีรษะหุ่นกระบอกที่ประดิษฐ์เป็นหัวสัตว์ต่าง ๆ ตามท้องเรื่อง สำหรับหัวช้างหัวม้า หรือสัตว์พาหนะต่าง ๆ มักนิยมทำเป็นหัวกระดาศ นำมาสวมไว้บนหัวหุ่นกระบอกที่เป็นคนอีกที โดยสมมุติว่าเป็นสัตว์นั้น ๆ เหมือนอย่างที่พวกละครใต้ว ส่วนที่ทำเป็นสัตว์ทั้งตัวก็เหมือนกัน เช่น มีการประดิษฐ์เป็นม้าแผงทั้งตัวหรือเป็นม้าเหมือนจริงทั้งตัวก็มีอยู่บ้าง

คณะหุ่นกระบอกโดยมากจะมีหัวหน้าวงฉันทน์หน้าม้า หรือนางแก้วหน้าม้า เพื่อใช้เล่นแสดงเรื่อง “แก้วหน้าม้า” ซึ่งเป็นเรื่องขอลนิยมนในสังคมไทยเรื่องหนึ่ง หัวแก้วหน้าม้าจะเห็นมีประจำอยู่ทุกคณะ ลักษณะการประดิษฐ์ศีรษะหุ่นกระบอกแก้วหน้าม้ามีอยู่ทั้ง 2 วิธี กล่าวคือ บางคณะก็ทำเป็นศีรษะหุ่นกระบอกหัวแก้วหน้าม้าฉันทน์ทั้งหัว ฝ่ายอีกบางคณะก็ประดิษฐ์เป็นหน้าม้ากระดาศปิดทองสำหรับมาสวมบนหัวหุ่นกระบอกที่เป็นหน้าคนอีกทีหนึ่ง อย่างเช่นที่พวกโจนละครสวม

การใช้เครื่องประดับตกแต่งให้แก่หุ่นกระบอก นอกจากเครื่องประดับส่วนศีรษะซึ่งรวมเอากรรเจี๊ยกจอนและคุ่มหูเข้าไว้ด้วยแล้ว ที่มีของหุ่นกระบอกก็ต้องมีเครื่องประดับด้วยเช่นกัน คือ ถ้าจะให้สวยงามประณีตวิจิตรมากขึ้นก็ต้องมีเครื่องประดับ ถึงแม้ว่าที่มือนีจะไม่จำเป็นมากเท่าอาวุธที่หุ่นตัวพระต้องถือ โดยอาจจะไม่ต้องมีเครื่องประดับก็ได้ แต่ส่วนมากช่างหุ่นมีความละเอียดลออในการประดิษฐ์ตกแต่งหุ่นให้สวยงามวิจิตรประณีตมาก มักต้องสวมเครื่องประดับนิ้วและข้อมือให้แก่หุ่น ทั้งตัวพระและตัวนางจะสวมแหวน มีสร้อย และกำไล สำหรับตัวนางกษัตริย์ซึ่งมักมีเครื่องประดับที่มือน้อย ใ้แก่ แหวน สร้อย กำไล กระจุก ฯลฯ ก็ต้องประดิษฐ์ให้คล้ายของจริงเช่นกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ทางการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

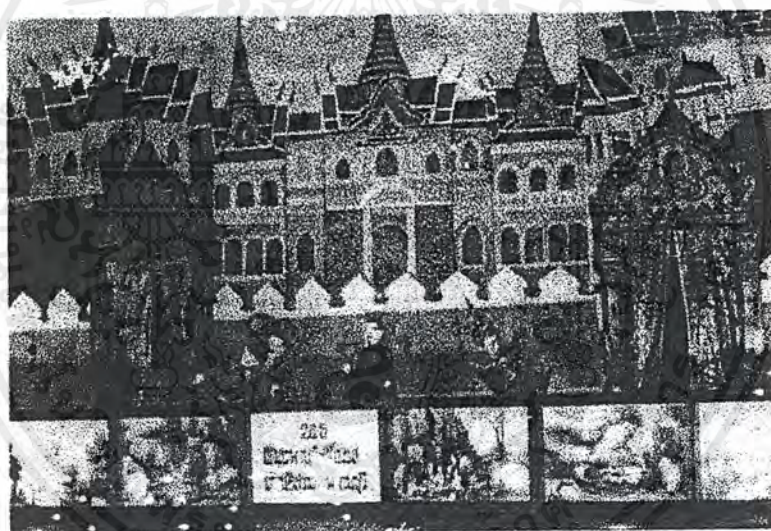
นอกจากการประดิษฐ์ตัวหุ่นกระบอกแล้ว สิ่งของเครื่องใช้อื่น ๆ ที่จะต้องนำออกแสดงพร้อมกันตามท้องเรื่องที่ดิน ก็ต้องประดิษฐ์ให้มีขนาดพอเหมาะกับตัวหุ่นกระบอก เช่น เรือสำเภา โคมไฟ สี่กวาง ตลอดจนสัตว์ที่เป็นพาหนะทั้งหลายเหล่านี้ เป็นต้น

2.11 องค์ประกอบของการแสดงหุ่นกระบอก (ยูร กมลเสวีรัตน์. 2540 : 86-103)

2.11.1 โรงหุ่น

โรงหุ่นกระบอกมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีความกว้างและความยาวประมาณ 5 เมตร ยกพื้นสูงจากพื้นดินประมาณ 1 เมตรถึง 1.50 เมตร หรือให้สูงเท่ากับหัวไหล่คนที่ยืนให้คนดูสามารถนั่งดูหรือยืนดูได้ถนัด ไม่บังกัน

ความสูงจากพื้นโรงถึงหลังคาประมาณ 4 เมตร ด้านข้างและด้านหลังเป็นฝากระดาน ด้านข้างมักมีช่องระบายลมและมีประตู แต่ด้านหน้าเปิดเพื่อชิงฉาก

ภาพที่ 2.15 โรงหุ่นยุคนางสาวหว่า ประเสริฐกุล ซึ่งมีระจกบังมือที่ได้รับมรดกจากบิดา บริษัท สำนักพิมพ์และโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

2.11.2 ฉาก

ฉากจะอยู่ลึกจากด้านหน้าโรงเข้าไปประมาณ 1 สอก มักเขียนเป็นรูปปราสาทราชวัง ฉากนี้มักมีผ้า 5 ชั้น ห้อยลงมา ชายผ้าลอยจากพื้นโรงประมาณ 1 สอก เพื่อให้คนเชิดสอคมมือออกไปเชิดหุ่นได้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ด้านล่างของฉากจะเขียนเป็นกำแพง มีใบเสมาสูงประมาณ 1 ศอก ทำด้วยผ้าโปร่งหรือมู่ลี่ เพื่อให้คนเชิดมองเห็นตัวหุ่นขณะที่เจิด ด้านบนเป็นผ้าระบายปักไหมทอง เป็นลายแบบจีนอย่าง วิจิตรพิสดาร หรืออาจจะเป็นลายกระดาศของน้ำตะโก

หน้าฉากจะติดแผงกระจกภาพเขียนต่าง ๆ บังชายผ้าโปร่งไว้เพื่อไม่ให้เห็นมือคนเชิดลอย ออกมา จึงเรียกกระจกนี้ว่า “กระจกบังมือ” ซึ่งมักจะเป็นภาพเขียนในวรรณคดีที่ใช้แสดงหุ่น เช่น ลักษณวงศ์ พระอภัยมณี สุวรรณหงส์ ฯลฯ ใ้กรอบกระจกเรียงติดกันประมาณ 6-7 ภาพ

ประตูสำหรับเชิดหุ่นเข้าออกมี 4 ประตู สูงประมาณ 80 เซนติเมตร กว้างประมาณ 60 เซนติเมตร อยู่ด้านริมโรง 2 ประตู และอยู่ด้านใน 2 ประตู แต่มักจะใช้ประตูด้านในมากที่สุด ส่วน ประตูริมโรงมักจะใช้กรณีที่มีตัวหุ่นออกไปควรวละมาก ๆ เช่น ขบวนทัพ เป็นต้น

ประตูเข้าออกนี้มักทำเป็นประตูขุมเรือนแก้ว มีม่านปักคั้น เลื่อม หรือปิดลายกระดาศของ น้ำตะโก และเปิดแหวกออกรวบไว

ภาพที่ 2.16 ฉากรูปพระที่นั่งจักรีมหาปราสาท ฝีมือจักรพันธ์ุ โปษยกฤต บริษัท สำนักพิมพ์และโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

2.11.3 คนเชิด

คนเชิดโดยทั่วไปมีประมาณ 8-9 คน นอกจากจะเชิดหุ่นแล้ว ยังต้องเป็นคนเจรจาด้วย และ บางครั้งก็ขับร้องเองด้วย หากเป็นตอนที่ตัวละครรำพึงรำพันตามท้องเรื่อง แต่จะเป็นแค่บทสั้น ๆ ที่ แต่งขึ้นด้วยปฏิภาณในช่วงที่กำลังแสดง ยกเว้นบางตอนที่เป็นการบรรยายเหตุการณ์ในเรื่อง หรือ การพรรณนาชมธรรมชาติ จะมีต้นเสียงเป็นคนขับร้อง และมีลูกคู่อีก 5-6 คนร้องรับ

ในการเจรจานั้น หากคนเชิดหุ่นตัวพระเป็นผู้หญิง ก็จะเจรจาด้วยเสียงของคนเชิดเช่นเดียวกัน ละครรำ ซึ่งใช้ผู้หญิงเป็นตัวพระเอก เว้นเสียแต่ว่าคนเชิดหุ่นตัวนางเป็นผู้ชายจึงจะใช้ผู้หญิงเจรจาแทน ไม่เช่นนั้นจะดูขัดหูขัดตาว่าผู้หญิงเจรจเป็นตัวพระ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในสมัยโบราณจะมี “คนบท” หรือ “คนบอกบท” ด้วย คนบอกบทจะมีความรู้แตกฉานในบทกลอนและเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ที่ใช้ในการแสดงหุ่นกระบอก จึงเป็นหน้าที่ของคนบอกบทที่จะต้องคัดลอกบทกลอนที่จะใช้แสดงลงสมุด

เมื่อถึงเวลาแสดง คนบอกบทก็จะเป็นผู้ถือบทและคอยตะโกนบอกบทอยู่หลังโรง ไม่ว่าจะ เป็นบทเจรจา บทกลอนหรือเพลงที่ขับร้อง แม้กระทั่งปีพาทย์ก็ต้องบรรเลงตามที่คนบอกบทบอก ยกเว้นเรื่องที่แสดงอยู่บ่อย ๆ จนจำบทขึ้นใจแล้ว อาจจะไม่ต้องใช้คนบอกบทเลยก็ได้

รูปที่ 2.17 แสดงภาพคนเชิด

บริษัท สำนักพิมพ์และโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

2.11.4 การเชิด

เวลาเชิดหุ่นผู้เชิดจะนั่งพับเพียบกับพื้น มือซ้ายถือกระบอกล้มไม้ มือขวาถือตะเกียบทั้ง 2 อัน เวลาจะออกท่าทาง ก็เอานิ้วก้อยซ้ายหนีบตะเกียบซ้ายไว้ มือขวาจะได้เชิดออกท่าได้

ในบางครั้งถ้าหุ่นไม่ได้แสดงท่าทางด้วยมือซ้าย ผู้เชิดจะเอานิ้วก้อยซ้ายหนีบตะเกียบซ้ายของหุ่นไว้ เพื่อให้มือขวาเชิดออกท่าทางต่าง ๆ ได้ฉับฉิ่งขึ้น

ท่าที่เชิดจะเลียนท่ามาจากละคร ซึ่งมีท่าหลักดังนี้ (จากคำรับของคุณชายชื่น สกุณแก้ว)

1. กล่อมตัว หรือ โคลงตัว
2. กระทบตัว
3. เพลงเร็ว
4. เพลงช้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนทำอื่น ๆ นั้น เป็นทำร้ายรำ และทำที่แสดงบทบาทต่าง ๆ ของหุ่น เช่น ทำควัก ทำจับ หลัง ทำฉายมือ ทำแทงมือ ทำกลับมือ ทำเสมอ ทำเพลงเร็ว ทำรำซ้ำปี ทำยิ้ม ทำโกรธ ทำอาย ทำเสียใจ เป็นต้น

การตั้งวงรำของหุ่นไม่ว่าตัวพระ ตัวนางหรือตัวยักษ์ มือขวาของหุ่นจะตั้งวงสูงกว่ามือซ้ายเสมอ และแขนต้องตั้งเสมอเช่นกันเหมือนกับละคร ไม่ทำผ้าที่เป็นเลื้อยหั่นหย่อนเป็นอันขาด จะขาดความสวยงาม ยกเว้นทำกลับมือบางท่าเท่านั้น

รูปที่ 2.18 แสดงท่าตั้งวงรำ

บริษัท สำนักพิมพ์และโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด

2.11.5 การแสดงและเรื่องที่แสดง

2.11.5.1 การบูชาครู

ก่อนการแสดงหุ่นกระบอกทุกครั้ง จะเอาหุ่นพระครูฤาษีและหุ่นตัวอื่น ๆ ที่จะแสดงไปเสียบไว้ทางขวามือของประตูด้านขวาที่หุ่นจะออก แล้วได้โผหรือผู้ที่จะเชิดตัวนายโรงออกไปไหว้ครู จูศรูป 3 ดอก คั้งนะโม 3 จบ บูชาพระคุณรัตนตรัย จากนั้นจึงจุดเทียน 1 เล่ม รูป 9 ดอก ตักการะเทพเจ้า ชุมนุมเทวดาและครูบาอาจารย์ ซึ่งผู้เชิดทุกคนจะจูศรูปคนละ 1 ดอก บูชาครูด้วย

2.11.5.2 การโหมโรง

เมื่อบูชาครูเสร็จแล้ว ก็จะมีการโหมโรงก่อนจะแสดง โดยปีพาทย์จะเริ่มด้วยบรรเลงเพลงสาธุการ เพลงตระหง่าปากคอก เพลงตระปลายพระลักษณ์ และเพลงตระมารละม่อม เป็นการให้คนรู้ว่าจะมีการแสดงมหรสพขึ้น เพื่อน้อมรำลึกถึงคุณพระรัตนตรัยและเพื่อความเป็นสิริมงคล เพลงที่โหมโรงมีความหมายดังนี้

1) เพลงสาธุการ แสดงการนอบน้อมบูชาพระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2) เพลงตระหนักราชคอก เป็นเพลงเชิดชวนให้พุทธศาสนิกชนน้อมรำลึกถึงพระศาสดามุนีบรมโพธิสัตว์ ครั้งที่ทรงลาตพ่อนหง้าทั้งแปดของโสตถิยะพราหมณ์ลงยังโคนไม้ศรีมหาโพธิ์ก่อนตรัสรู้

3) เพลงตระปลายพระลักษณะ เป็นเพลงที่ระลึกถึงการบำเพ็ญเพียรในชาติสุดท้ายของพระศาสดามุนีและพระองค์ทรงพิจารณาเห็นปลายที่สุดแห่งภพ คือ ไตรลักษณ์ อันได้แก่ อนิจจัง ทุกขัง และอนัตตา

4) ธรรมารละม่อม เพลงที่ระลึกถึงพระพุทธองค์ที่ทรงพิจารณาเห็นไตรลักษณ์ ทำให้พญามาร คือ อาสวกิเลสทั้งหลายอ่อนกำลังและพ่ายแพ้ พระองค์จึงหลุดพ้นเป็นพระอรหันต์แล้วประกาศพระธรรม จนเกิดพระอริยสาวกสืบต่อมา

หลังจากบรรเลงเพลงดังกล่าวแล้ว ปี่พาทย์บรรเลงเพลงรวสามลาต่อ หมายถึง การบูชาพระรัตนตรัยเป็นสามคำรบ แล้วจึงออกเพลงหน้าพาทย์อื่น ๆ ตลอดจนเพลงเกร็ดไปจนกว่าจะถึงเวลาแสดง

เมื่อได้เวลาอันสมควรปี่พาทย์จะบรรเลงเพลงว่า แล้วชอู้จะเล่นเพลงหุ่น จากนั้นปี่พาทย์จะทำเพลงเสมอ คนเชิดก็จะเชิดหุ่นตัวนายโรงออกจากไหว้ครูด้วยการร้องเพลงซ้ำปี และเพลงปิ่นตลิ่งนอกจนจบ แล้วปี่พาทย์ก็จะบรรเลงเพลงรวสามลาจนจบ หุ่นตัวนายโรงจึงจะเข้าฉากหลังจากไหว้ครูเสร็จแล้ว เมื่อจะเริ่มแสดงเข้าเรื่อง มักจะเริ่มด้วยเพลงหุ่นเกล้าชอู้ เพื่อให้หุ่นออกมารำรำบรยายเรื่องราว

2.11.5.3 โอกาสที่แสดง

ในสมัยโบราณการแสดงหุ่นกระบอกนิยมแสดงกันทั้งงานราษฎร์และงานหลวง ซึ่งในสมัยแรก ๆ จะมีการแสดงหุ่นกระบอกในบ่อนการพนันด้วย เพื่อเป็นการดึงดูดใจให้คนเข้าบ่อน โดยจะเหมาแสดงเป็นเดือนและแสดงวันละ 2 เวลาคือ เวลาบ่ายกับเวลากลางคืน จนกระทั่งทางราชการให้เลิกบ่อน การแสดงหุ่นกระบอกตบเช่นจึงเลิกไปโดยปริยาย

ต่อมาสมด็จพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 โปรดให้เลิกการแสดงมหรสพต่าง ๆ ในงานพระศพของเจ้านายที่เรียกว่า งานพระเมรุเสีย หุ่นกระบอกที่แสดงงานหลวงจึงเหลือแต่ในงานปีที่ทุ่งพระเมรุ (ปัจจุบันคือ ท้องสนามหลวง) ได้แก่ งานสงกรานต์ งานปีใหม่ เป็นต้น แต่ในปัจจุบันไม่มีอีกแล้ว

สำหรับงานราษฎร์ยังคงนิยมแสดงหุ่นกระบอกกันเช่นเดิม โดยเฉพาะงานศพซึ่งถือเป็นประเพณีสืบต่อกันมาและมักจะแสดงคอนไฟไฟเป็นเรื่องราวสั้น ๆ พักหนึ่ง แล้วไปแสดงอีกครั้งเวลา 2 ทุ่มจนถึง 2 ยาม

นอกจากจะว่าจ้างหุ่นกระบอกไปแสดงในงานศพแล้ว ยังนิยมว่าจ้างไปแสดงในงานทำขวัญจุก ทำขวัญนาค และแก้บนอีกด้วย ยกเว้นงานแต่งงานจะไม่นิยมว่าจ้างไปแสดง

2.11.5.4 เรื่องที่นิยมแสดงหุ่นกระบอก

เรื่องที่นิยมแสดงหุ่นกระบอกมักจะเป็นเรื่องในวรรณคดีไทย หรือเรื่องจักร ๆ วงศ์ ๆ ได้แก่ พระอภัยมณี ลักษณวงศ์ คาวิ สุวรรณหงส์ ไชยเชษฐ ไกรทอง ขุนช้าง-ขุนแผน พระปิ่นทอง วงศ์สวรรค์-จันทวาส ศรีนรินทร์ สุริยัน ลิ่นทอง มาลัยทอง และ โกมินทร์

แต่เรื่องที่นิยมแสดงหุ่นกระบอกกันมาก และนำมาแสดงอยู่บ่อย ๆ เป็นที่ติดอกติดใจของคนดูก็คือ เรื่องพระอภัยมณีกับเรื่องลักษณวงศ์ของสุนทรภู่ แต่ดูเหมือนว่าเรื่องพระอภัยมณีจะเป็นที่นิยมมากกว่า เพราะนอกจากจะเป็นวรรณคดีชั้นเยี่ยมและโด่งดังเป็นที่รู้จักแพร่หลายแล้ว การดำเนินเรื่องก็รวดเร็ว น่าติดตาม เข้าสู่เรื่องในทันทีทันใด ไม่ยืดเยื้อ จึงเป็นที่ถูกใจและติดใจของคนดูเป็นอย่างยิ่ง

เรื่องพระอภัยมณีตอนที่นิยมนำมาแสดงหุ่นกระบอกคือ ตอนศึกเก้าทัพ ตอนศึกเจ้าละมาน ตอนหนีผีเสื้อสมุทร และตอนหลงรูปละเวง ส่วนเรื่องลักษณวงศ์นั้นนิยมเล่น คอนยี่หุ่นชี้หิ้ง และฆ่าพราหมณ์ ตอนประหารลักษณวงศ์กับนางสุวรรณอำภา และตอนขุขันพาพราหมณ์เข้าเฝ้าถวายตัว

เรื่องที่ไม่นำมาแสดงหุ่นกระบอกมีอยู่ 3 เรื่องคือ เรื่องรามเกียรติ์ อิเหนา และอุณรุท เหตุที่ไม่นำมาแสดงเพราะเรื่องดังกล่าวเป็นละครใน การดำเนินเรื่องช้า ไม่เหมาะในการแสดงหุ่นกระบอก ซึ่งต้องดำเนินเรื่องให้รวดเร็วและสนุกสนานอีกด้วย อีกอย่างหุ่นกระบอกทำทำไม่ได้มากเท่าคนจริง ๆ รวมทั้งต้องใช้คนเชิดมากด้วย เป็นละครของหลวงข้าราชการสำนักฝ่ายใน เป็นสตรีสูงศักดิ์แสดงถวายในเขตพระราชฐาน กษัตริย์เท่านั้น จึงถือกันว่าไม่เป็นการสมควรที่สามัญชนจะนำเรื่องของหลวงมาแสดงหุ่นกระบอก

2.11.6 คนตรีและการขับร้อง

2.11.6.1 เครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดง

เครื่องดนตรีสำหรับประกอบการแสดงหุ่นกระบอกใช้วงปี่พาทย์เครื่องห้า ปี่พาทย์เครื่องคู่ หรือปี่พาทย์เครื่องใหญ่ก็ได้ แต่โดยมากมักนิยมปี่พาทย์เครื่องห้า อันประกอบด้วยปี่ กระจับปี่ ระนาดฆ้องวง ตะโพน กลองแขก และกลองทัด

ส่วนเครื่องดนตรีหลักในการแสดงหุ่นกระบอกมีดังนี้

- 1) ซอด้วง ใช้ซอสามสาย ซอด้วงนี้มีเสียงทุ้มต่ำ และมีกังวานเศร้า จึงเหมาะกับการตีคลอเคล้าไปกับการร้องเพลงหุ่นเป็นอย่างยิ่ง
- 2) กลองต๋อง เป็นกลองจีนขนาดเล็ก มีสองหน้า หน้าใหญ่กว่าประมาณ 8 นิ้ว หน้าเล็กกว้างประมาณ 3 นิ้ว ไม่มีมีขนาดเล็ก 2 อัน ยาวประมาณ 10 นิ้ว ใช้ตีประกอบจังหวะไปพร้อมกับซอด้วง และการขับร้อง

3) แต้ว มีลักษณะกลมแบน ทำด้วยทองบุหรือทองม้ด้อ ยกขอบเล็กน้อย เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 4 นิ้ว ใช้ถือเอา ไม้ตีมีขนาดเล็ก ยาวประมาณ 6-7 นิ้ว ใช้ตีล้อตีขัด ไปกับกลองต็อก

4) ม้าด้อ มีลักษณะกลมแบนทำด้วยโลหะผสมพิเศษ ยกขอบประมาณ 1 นิ้ว มีขนาดเล็กลงตั้งแต่ 15 นิ้วขึ้นไป ตรงขอบเจาะรู 2 รู ร้อยเชือกสำหรับถือหรือแขวน ไม้ตีเป็น ไม้หัวหุ้มนมหรือ ไม้หัวแข็ง ใช้ตีขึ้นจังหวะ หรือตีดับกับกลองต็อกในเวลาที่ห้องเรื่องมีการรบบฟุ้ง หรือเรื่องราวสนุกสนาน

2.11.6.2 เพลงที่ใช้ในการบรรเลง

เพลงหน้าพาทย์ที่ใช้บรรเลงประกอบกิจกรรมอาการและบทบาทต่าง ๆ ของตัวหุ่น มีดังนี้

- 1) เพลงเข้าม่าน ใช้ประกอบการเดินเข้าฉากของหุ่นตัวเอกในระยะใกล้ ๆ
- 2) เพลงเสมอ ใช้ประกอบการไป-มาในระยะใกล้ ๆ
- 3) เพลงเชิด ใช้ประกอบการไป-มาในระยะใกล้ ๆ และใช้ในการต่อสู้
- 4) เพลงชูป ใช้ประกอบการเดินของนางกำนัล
- 5) เพลงเชิดฉิ่ง ใช้ประกอบการเดินทาง และการเหาะ
- 6) เพลงเชิดกลอง ใช้บรรเลงต่อจากเพลงเชิดฉิ่ง
- 7) เพลงโล้ ใช้ประกอบการเดินทาง ทางน้ำ
- 8) เพลงโลม ใช้ประกอบการโลมเล้า เกี่ยวพาราตีระหว่างหุ่นตัวเอก
- 9) เพลงตระนอน ใช้บรรเลงต่อจากเพลงโลม เมื่อหุ่นตัวเอกจะเข้านอน
- 10) เพลงตระนิมิต ใช้ประกอบการแปลงกายของหุ่นตัวเอก
- 11) เพลงโอด ใช้ประกอบเวลาเศร้าโศกเสียใจ
- 12) เพลงร้วต่าง ๆ ใช้ประกอบการแสดงฤทธิ์ หรือแปลงตัวอย่างรวบรัด
- 13) เพลงกราวนอก ใช้ประกอบการยกทัพตรวจพลของกระบวนทัพฝ่ายมนุษย์
- 14) เพลงกราวใน ใช้ประกอบการยกทัพตรวจพลของกระบวนทัพฝ่ายยักษ์

2.11.6.3 เพลงที่ใช้ในการขับร้อง

เพลงที่ใช้ขับร้องประกอบการแสดงหุ่นกระบอก ก็เหมือนกับการแสดงละครคือ มีเพลงสองชั้น เพลงชั้นเดียว และเพลงร้าย ซึ่งมีดังนี้

1) เพลงซ้ำปี ใช้ในการบรรยายบทบาทหรืออากัปกิริยาของตัวเอก เมื่อออกมาถึงเมืองหรือสถานที่ใด สถานที่หนึ่งอย่างสง่าผ่าเผย

2) เพลงโธ่ปี โธ่ร้าย ใช้เมื่อแสดงอาการคร่ำครวญ เศร้าโศกของตัวเอก

3) เพลงโธ่โลม เพลงโธ่ชาติรี เพลงฉิ่ง เพลงโลมนอก ใช้เมื่อแสดงอาการเล้าโลม เกี่ยวพาราตีของตัวเอก

4) เพลงชมตลาด ใช้ในการบรรยายความงดงามของตัวละคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5) เพลงอุบาย ใช้เวลาเดินกรีดทราย โอ้อวด เมื่อแปลงกาย หรือแต่งกายสวยงาม

2.11.6.4 เพลงหุ่น

มักเริ่มด้วยเพลงหุ่นเกล้าช่ออยู่ เพื่อให้หุ่นออกมาร้องรำบรรยายเรื่องราวและดำเนินเรื่อง มีเครื่องดนตรีประกอบจังหวะคือ กลองตอก แต้ ฉิ่ง และกรับ

ทำนองเพลงหุ่นมีหลายทาง ระหว่างบทกลอนที่เป็นเนื้อร้องล้วนแต่มีจังหวะ และช่องทางที่จะให้คนร้องได้ถูกเล่นได้ต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับความสามารถและไหวพริบของคนร้องว่าบทบาทและตัวละครตอนนี้จะร้องในทางใด เช่น โกรธเกรี้ยว เศร้าสร้อย หรือว่าสนุกสนาน เป็นต้น

เรื่องเพลงหุ่นนี้ คนทั่วไปเข้าใจว่าเป็นเพลงเดียวกับ “เพลงสังขาร” ด้วยมีชื่อผู้สี่เกล้า และใช้ประกอบการแสดงหุ่นกระบอกลักษณะเหมือนกัน แต่คุณยายชิ้นให้ความเห็นว่า เพลงหุ่นกับเพลงสังขารเป็นคนละเพลง ซึ่งเพลงสังขารนั้นมีทำนองแตกต่างออกไปจากเพลงหุ่นอีกทางหนึ่ง เพลงสังขารเป็นเพลงเข้าช่อ ออกไปในทางตลกเป็นบางครั้ง เมื่อหุ่นตัวเงือก หรือตัวฤๅษีออกโรง

2.11.7 ความเชื่อในการแสดงหุ่นกระบอกล

ในการแสดงหุ่นกระบอกลมีข้อห้ามเคร่งครัดหลายอย่าง ถือเป็นประเพณีสืบทอดต่อกันมา จนกลายเป็นความเชื่อที่ต้องยึดถือและปฏิบัติตามดังนี้

1) กรณีที่ไม่เอาหุ่นใส่หีบมาแต่แต่งตัวมา เมื่อจะนำหุ่นเข้าโรงจะต้องถือหุ่นพระครูฤๅษี หรือพ่อแก่เข้าโรงก่อน จึงเป็นหุ่นตัวพระ ตัวนาง และตัวยักษ์ตามลำดับ ห้ามนำหุ่นตัวยักษ์เข้าโรงก่อนเป็นอันขาด ถือว่าทำให้ “ร้อน”

2) การเข้าและออกจาก ถือเป็นประเพณีปฏิบัติว่า หุ่นทุกตัวจะต้องออกจากและเข้าจากทางประตู ไม่ผลุบโผล่ขึ้นมาได้จากเป็นอันขาด ยกเว้นหุ่นตัวตลกบางตัว แต่หุ่นกระบอกลบางคณะ เช่น คณะนายเปี้ยก ประเสริฐกุล หุ่นทุกตัวจะเข้าจากและออกจากทางประตูเสมอ

3) ขณะกำลังแสดง ถ้าศีรษะหุ่นตัวใดเกิดหลุดตกออกจากลำตัวหุ่นถือว่า “คอขาด” ซึ่งถือกันหนักหนาว่าเป็นอัปมงคล เป็นตางว่าจะเอาดีทางเซ็ดหุ่นไม่ได้

4) เรื่องราวที่นำมาแสดง ตัวเอกจะต้องไม่ตายในตอนจบ ซึ่งถือว่าเป็นการตายคาโรง หรือล้มทับโรง ทำให้เป็นอัปมงคลแก่คณะ จึงเลี่ยงด้วยการดำเนินเรื่องต่อไปดีให้จบในตอนอื่น

5) ห้ามวางหุ่นกับพื้นโรง หรือวางในที่ต่ำรวมทั้งเดินข้ามด้วย เพราะถือว่าหุ่นทุกตัว แม้กระทั่งตัวตลก ได้แก่ อาเหยก ไอ้โหนก ไอ้เบน นายเฉื่อย นายจุก และ ไอ้กละ เป็นเสมือนครู จะต้องเสียบไว้ และหันหน้าออกเสมอ

2.12 การศึกษาเกี่ยวกับวัสดุที่นำมาผลิต

2.12.1 เหล็ก (Steel)

เหล็กมีกำลังความแข็งแรงสูง รับแรงอัด แรงดึงได้ดีเยี่ยม ทำให้สามารถออกแบบหน้าตัดได้เล็ก รับน้ำหนักได้มาก กำลังรับความเค้นได้ถึง 4200-5000 กก./ชม.2 วัสดุเมื่อรับแรงดึงจะเกิดแอ่นตัว วัสดุใดถ้าความยืดหยุ่นคืนตัวอยู่ในขีดจำกัดแล้วมีการแอ่นตัวน้อย เป็นเพราะความแข็งตัว(stiffness) ช่วยต้านไว้ หน้าเหล็กมากมาย ช่วยป้องกันการแอ่นตัวได้ดีมากกว่าความแข็งแรงเสียอีก เหล็กมีค่าพิกัดความยืดหยุ่น (modulus of elasticity) สูง ดังนั้นคานเหล็กใช้หน้าเล็ก ๆ ก็พอรับแรงได้โดยไม่เกิดการแอ่นตัว

เหล็กโครงสร้างรูปพรรณกลวง ซึ่งต่อไปในมาตรฐานนี้จะเรียกว่า “เหล็กกลวง” แบ่งตามรูปภาคตัดออกเป็น 3 แบบ คือ

2.12.1.1 แบบกลม แบ่งตามสมบัติในการดึงออกเป็น 3 ชั้นคุณภาพ คือ HS 41 HS 50 และ HS 51

2.12.1.2 แบบสี่เหลี่ยมจัตุรัส แบ่งตามสมบัติในการดึงออกเป็น 2 ชั้นคุณภาพ คือ HS 41 และ HS 50

2.12.1.3 แบบสี่เหลี่ยมผืนผ้า แบ่งตามสมบัติในการดึงออกเป็น 2 ชั้นคุณภาพ คือ HS 41 และ HS 50

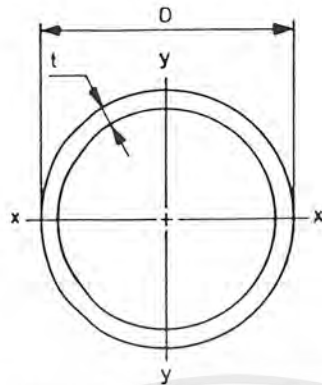
เหล็กกลวงแบบกลมมี ลักษณะทั่วไป คือ ต้องมีผิวเรียบเกลี้ยง ไม่มีรอยปริแตก ร้าว ไม่มีตะเข็บตามแนวขวาง เหล็กกลวงแบบกลมมีตะเข็บตามแนวทอได้ 1 ตะเข็บ

ตารางที่ 2.3 เกณฑ์ความคลาดเคลื่อนของมิติสำหรับเหล็กกลวงแบบกลม

มิติ มิลลิเมตร		เกณฑ์ความคลาดเคลื่อน	หมายเหตุ
เส้นผ่านศูนย์กลางภายนอก	ไม่เกิน 50	± 0.5 มิลลิเมตร	
	เกิน 50	± ร้อยละ 1	
ความหนา	2.0 ถึง 3.2	± 0.3 มิลลิเมตร	
	4.0 ถึง 8.0	± ร้อยละ 10	
ความตรง		± ร้อยละ 0.3 ของความยาว	
ความยาว		+ ไม่กำหนด	
		0	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.4 ชื่อขนาด มิติ และมวลต่อเมตรของเหล็กกลวงแบบกลม

ชื่อขนาด	เส้นผ่านศูนย์กลางนอก	ความหนา	พื้นที่หน้าตัด	มวลต่อเมตร	โมเมนต์ความเฉื่อย	มอดุลัสภาคตัด	รัศมีไจเรชัน
	mm	mm	Cm ²	Kg/m	Cm ⁴	Cm ³	cm
	D	t	A		I	Z	r
15	21.7	2.0	1.238	0.972	0.607	0.560	0.700
20	27.2	2.3	1.799	1.41	1.41	1.03	0.880
25	34.0	2.3	2.291	1.80	2.89	1.70	1.12
32	42.7	2.3	2.919	2.29	5.97	2.80	1.43
40	48.6	2.3	3.345	2.63	8.99	3.70	1.64
		3.2	4.564	3.58	11.8	4.86	1.61
50	60.5	3.2	2.760	4.52	23.7	7.84	2.03
		4.0	7.100	5.57	28.5	9.41	2.00
65	76.3	3.2	7.349	5.77	49.2	12.9	2.59
		4.0	9.085	7.13	59.5	15.6	2.56
80	89.1	3.2	8.636	6.78	79.8	17.9	3.04
		4.0	10.69	8.39	97.0	21.8	3.01
90	101.6	3.2	9.892	7.76	120	23.6	3.48
		4.0	12.26	9.63	146	28.8	3.45
100	114.3	3.2	11.17	8.77	172	30.2	3.93
		4.5	15.52	12.2	234	41.0	3.89
		5.6	19.12	15.0	283	49.6	3.85
125	139.8	4.5	19.13	15.0	438	62.7	4.79
		6.0	25.22	19.8	566	80.9	4.74
150	165.2	4.5	22.72	17.8	734	88.9	5.68
		6.0	30.01	23.6	952	115	5.63
175	190.7	5.0	29.17	22.9	1,260	132	6.57
		7.0	40.40	31.7	1,710	179	6.50
200	216.3	6.0	39.61	31.1	2,190	203	7.44
		8.0	52.35	41.1	2,840	263	7.37

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2.5 สมบัติทางกลของเหล็กดงแบบกลม

รายการที่	สมบัติทางกล	เกณฑ์ที่กำหนด		
		ชั้นคุณภาพ		
		HS 41	HS 50	HS 51
1	ความเค้นดึง เมกะพาสคัล ไม่น้อยกว่า	490	490	500
2	ความเค้นคราก เมกะพาสคัล ไม่น้อยกว่า	235	314	353
3	ความยืด ¹⁾ (เฉพาะขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางภายนอกเกิด 40 มิลลิเมตร) ร้อยละ ไม่น้อยกว่า	23	23	15
4	การตัดโค้ง (เฉพาะเส้นผ่านศูนย์กลางภายนอกไม่เกิน 50 มิลลิเมตร) มุมของการตัดโค้ง องศา	90	90	90
	รัศมีภายในของการตัดโค้ง มิลลิเมตร	6D	6D	8D
5	การกดแบน (เฉพาะขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางภายนอกเกิน 50 มิลลิเมตร) ระยะห่างระหว่างแผ่นกด มิลลิเมตร	2/3D ²⁾	7/8D	7/8D

หมายเหตุ ¹⁾ เมื่อทดสอบการดึงเหล็กดงแบบกลมที่มีความหนาไม่เกิน 8 มิลลิเมตร ค่าความยืดต่ำสุดให้คำนวณลดลงร้อยละ 1.5 ของค่าที่กำหนดในตาราง ทุก ๆ

ความหนาที่ลดลง 1 มิลลิเมตร

²⁾ D คือเส้นผ่านศูนย์กลางภายนอกของเหล็กดงแบบกลม

2.12.2 ล้อและการวางตำแหน่งล้อ

ล้อเป็นส่วนที่สำคัญของตัวรถที่จะนารไปยั้งที่ต่าง ๆ ล้อที่สามารถประกอบติดตั้งกับตัวรถขึ้นเพื่อใช้งานนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

2.12.2.1 ล้อยางดูบลม ลักษณะของล้อยางดูบลมจะมีเส้นผ่าศูนย์กลางของล้อใหญ่ ก่อนใช้งานต้องดูลมให้เต็มเสียก่อน นิยมนำไปใช้งานที่ต้องรับน้ำหนักมาก ๆ บนพื้นผิวที่ขรุขระ มีหลุมบ่อ ล้อชนิดนี้จะมีการกันสะเทือนที่ดี ตัวอย่างในการใช้ล้อชนิดนี้ได้แก่ รถเข็นขายน้ำ ขายอาหารทั่วไป

2.12.2.2 ล้อยางตัน เป็นล้อที่มีความเหมาะสมกับรถเข็นขนาดเล็ก ใช้งานภายในตัวอาคาร สะดวกในการเข็นและเคลื่อนย้าย ล้อแบบนี้มีทั้งแบบล้อธรรมดา และล้อลูกป็น ตัวอย่างการใช้งานได้แก่ รถเข็นเสริฟอาหาร รถเข็นเด็ก ล้อยางตันนั้นยังแบ่งออกได้เป็นอีก 3 ประเภทคือ

1) ล้อที่ใช้รับน้ำหนักมาก ล้อชนิดนี้ใช้กับงานที่ต้องรับน้ำหนักมาก ๆ แต่ยังคงสะดวกในการเข็นเคลื่อนย้าย ล้อแบบนี้มีทั้งล้อแบบธรรมดาและล้อลูกป็น วัสดุที่ใช้ทำล้อมีทั้งยางแข็ง ยางอ่อน ยางธรรมดา ในล้อน โพลียูเรเทน สามารถรับน้ำหนักได้ถึง 3,000 กก.

2) ล้อที่ใช้ในงานอุตสาหกรรม ล้อชนิดนี้นิยมมากในการติดตั้งรถเข็นชนิดต่าง ๆ ที่ต้องรับน้ำหนักปานกลางถึงหนักมาก แกนล้อมีทั้งแบบดัดลูกป็นและไม่มีดัดลูกป็น และมีทั้งแบบล้ออิสระและล้อตาย วัสดุที่ใช้ทำมีทั้งยางแข็ง ยางอ่อน ยางธรรมดา เหล็ก ในล้อน โพลียูเรเทน

3) ล้อที่ใช้ในงานเฟอร์นิเจอร์ เหมาะสำหรับงานที่รับน้ำหนักไม่มากนัก เช่น ลูกบิดบาร์เคลื่อนที่ ล้อโซฟา เป็นต้น ส่วนมากจะเป็นล้ออิสระซึ่งต้องการความคล่องตัวสูง สะดวกต่อการเคลื่อนย้าย วัสดุที่ใช้ทำจะเป็นยางธรรมดากับยางแข็ง

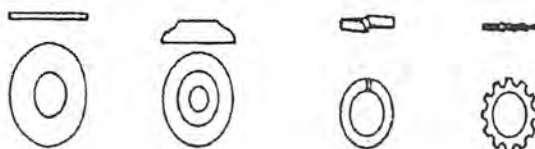
ตารางที่ 2.6 แสดงคุณลักษณะของล้ออิสระ

ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง (นิ้ว)	รหัสขนาดล้อ	น้ำหนักที่รับได้สูงสุด
3	80/25-50	100 กก.
4	100/30-50	130 กก.
5	125/37.5-50	150 กก.
6	160/40-80	175 กก.
7	180/45-90	200 กก.
8	200/50-100	200 กก.
10	250/50-100	250 กก.
11	280/70-150	300 กก.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.12.3 นอต

การใช้นอตเกลียวปล้องบางครั้งต้องใช้วงแหวนรองทำหัวตะปูเพื่อความเรียบร้อยและเพื่อป้องกันไม่ถูกหัวตะปูขูดเป็นรอย วงแหวนที่ใช้มีลักษณะต่างๆ กัน เช่น วงแหวนเรียบปกติ วงแหวนที่มีส่วนนูนรับตัวนอตวงแหวนที่มีตัดขาดจากกัน (เรียกว่าวงแหวนสปริง) วงแหวนที่เป็นรูปหยักๆ ที่ส่วนรอบนอกของวงแหวนเพื่อขันให้แน่นเป็นพิเศษ

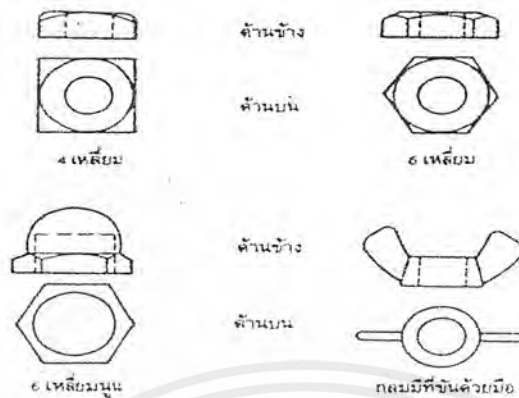
รูปที่ 2.19 วงแหวนชนิดต่างๆ

ตารางที่ 2.7 แสดงรายละเอียดของตะปูควง นอต ที่ใช้ในงานไม้ งานเหล็ก เครื่องจักร

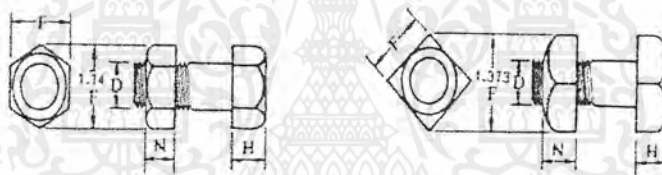
ขนาด ความยาวของตะปูและนอต (นิ้ว)														
ขนาด		5/6	3/8	7/16	1/2	9/16	5/8	3/4	7/8	1				
ขนาดเกลียว	หัวกระดุม	1/2 - 2 1/4	1/2 - 2 3/4	5/8 - 3	3/4 - 3	3/4 - 4	1-4	1-4	1-4					
	หัวแบน													
	หัวหกเหลี่ยม	1/2 - 3 1/2	1/2 - 3 1/2	1/2 - 4	3/4 - 4	3/4 - 4	1-4	1-5	1 1/4 - 5	2-5	2-6			
ขนาดนอต	หัวสี่แฉก	3/4 - 3	3/4 - 3 3/4	3/4 - 3 1/2	3/4 - 3 3/4	3/4 - 4	1-4 1/2	1 1/4 - 4 1/2	1 1/2 - 4 1/2	1 3/4 - 5	2-5			
	นอต	1/2 - 8	1/2 - 8	3/4 - 12	3/4 - 12	3/4 - 12	3/4 - 24	1 - 30	1 - 30	1 - 30	1 1/2 - 30			
	นอตใช้กับไม้	3/4 - 8	3/4 - 8	3/4 - 12	1 - 12	1 - 12	1 - 20	1 - 20	1 - 20					
นอตสำหรับเครื่องจักร		2	3	4	4	5	6	8	10	12	1/4	5/16	3/8	1/2
ขนาดเกลียว	หัวกลม	1/8 - 7/8	1/8 - 7/8	1/8 - 1	1/8 - 1	1/8 - 2	1/8 - 2	3/16 - 3	3/16 - 6	1/4 - 3	5/16 - 6	3/8 - 6	1/2 - 5	1/4
	หัวแบน			1/2	1/2									
	หัวผ่าสี่แฉก	1/8 - 7/8	1/8 - 7/8	1/8 - 1	1/8 - 1	1/8 - 2	1/8 - 2	3/16 - 3	3/16 - 6	1/4 - 3	5/16 - 6	3/8 - 3	1/2 - 3	
	หัวกลมไข			1/2	1/2									
	หัวกลมแบน				1/8 - 3/4	3/8 - 2	1/8 - 1	3/16 - 2	1/4 - 6		3/8 - 6	3/4 - 6	3/4 - 5	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนั้นอุปกรณ์ที่ใช้ร่วมที่สำคัญก็คือ สลักเกลียวและแป้นเกลียว

รูปที่ 2.20 ลักษณะต่างๆของแป้นเกลียว

รูปที่ 2.21 สลักเกลียวและแป้นเกลียว

2.12.4 พลาสติกไวน์ล เรซิน (Vinyl Resins)

เป็นที่รู้จักกันทางการค้ารวมถึง โพลีไวน์ล คลอไรด์ (Polyvinyl Chloride) โพลีไวน์ล บูไทเรท (polyvinyl butyrate) และ โพลีไวน์ลคลิเดน คลอไรด์ (polyvinylidene chloride) สารประกอบพลาสติกเปลี่ยนรูปชนิดนี้สามารถทำเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ได้โดยการอัดฉีด การอัดส่ง การรีดและการเป่า ไวน์ล เรซิน เหมาะสำหรับการเคลือบผิว การตัดโค้ง และทำให้เป็นแผ่นแข็งได้

2.12.4.1 polyvinyl butyrate มีความใสและเหนียว ใช้สำหรับเชื่อมต้อแก้ว ทำเดือกันฝน เครื่องอุดเชื้อเพลิง ทนต่อความชื้น ยึดเหนี่ยวได้ดี คงทนต่อแสง และความร้อน

2.12.4.2 Polyvinyl chloride ทนต่อตัวทำละลายต่างๆ ได้สูง และทนไฟ ในทางอุตสาหกรรมใช้ทำผลิตภัณฑ์ที่ยืดหยุ่นได้ รวมทั้งเดือกันฝน ภาชนะบรรจุและขวดต่างๆ

2.12.4.3 Polyvinylidene chloride ใช้สำหรับทำ Saran film และท่อ

2.12.4.4 Cellular vinyl ทำผลิตภัณฑ์โฟม หุ่น สิ่งห่อหุ้ม และเบาะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.12.5 ผ้า

2.12.5.1 **ผ้าตัวน** ค่ายขึ้นทอเนื้อแน่น ค่อนข้างหยาบ ใช้ทำผ้าเช็ดที่นอน เสื้อคลุม ผ้าหุ้มเครื่องเรือน ตัวนค้ายพุ่งทอเนื้อหลวม นุ่มและบาง เนื้อเรียบ ไม่มันมาก ค้ายพุ่งจะเข้าเกลียว น้อยกว่าค้ายืน ใช้สำหรับตัดเสื้อสตรีชุดติดกัน เสื้อนอน

การเก็บรักษาผ้าตัวน เวลารีดควรรีดทางด้านผิด แต่ถ้าต้องการให้เป็นมันมากให้รีดไถ ไปมาทางด้านถูก อย่ารีดกด จะเป็นรอยเตารีดได้ง่าย และต้องไถไปตามเส้นลอยด้วย เวลาซักไม่ควรขยี้มากนัก

2.12.5.2 **ผ้าแก้ว (organdy)** เป็นผ้าที่บางและแข็งที่สุด ใช้ผ้าประเภทเดียวกับผ้าสาฎก เนื้อบาง ตกแต่งให้แข็งด้วยกรดกำมะถัน ถ้าเป็นผ้าที่ทอด้วยเส้นหวีจะไม่มีขนแข็งอย่างถาวร ใส เป็นผ้าสำหรับใช้ทำผ้าเช็ดหน้าหรือรองในเสื้อ เพราะริมมักจะม้วนเวลารีด แข็งเกินกว่าจะทำเสื้อ เด็กอ่อนได้ ผ้าแก้วทุกชนิดขยับง่าย เรยอน และไนลอนใยขาว ใช้ทำผ้าแก้วได้ มีชื่อเรียกโดย เฉพาะหลายชื่อ ถ้าทอจากใยเรยอนเรียกว่า organza ถ้าใช้ใยไนลอนเรียกว่า nylon sheer ถ้าเป็น ใยอาซิเตดเรียกว่า nimon เหมาะสำหรับทำม่านหน้าต่าง

2.12.5.3 **ผ้าฝ้ายเนื้อหนา (monk's cloth)** เป็นผ้าทอหลายสานเหมือนกัน นิยมทอ ด้วยเส้นค้ายเส้นใหญ่กว่าทอผ้าตัดเสื้อธรรมดา มีเนื้ออ่อน นุ่ม แต่หนา เมื่อจับจะรู้สึกผิวสัมผัส หยาบ สีขาวหรือข้อมสีทั้งผืน บางที่ย้อมสีต่าง ๆ ถ้าเป็นสีเนื้อกับสีขาว เรียกว่าผ้าสีข้าวโอต (oat-meal) ใช้ทำม่าน ปกหนังสือ ผ้าปิด ผนัก ผ้าปูที่นอน ผ้าพันคอ

2.12.5.4 **ผ้ายัดคั้น (lame)** อาจเป็นผ้ายัดกลดลายหรือเป็นผ้าทอเรียบไม่มรดอก ทอ คั้นหรือค้ายโลหะชนิดหนึ่ง อาจให้แค่เฉพาะค้ายพุ่งหรือค้ายืน หรือใช้ทั้งสองอย่าง ชนิดไม่มี ลวดลายในภาษาไทยมีชื่อเรียกเฉพาะว่าคาด

2.13 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.13.1 ออกแบบของเล่นชุดหุ่นมือผ้าถอดประกอบได้และโรงละครหุ่นสำเร็จรูป เพื่อ ประกอบการเล่นิทานอีสปสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี

วิทยานิพนธ์ของ นางสาวอภิมนต์ บุรุษรัตนพันธุ์ ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต ภาควิชาศิลปอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณ ทหารลาดกระบัง

จากการสรุปผลการวิเคราะห์ โดยแยกออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนหุ่น ส่วนฉาก ส่วนโรงหุ่น ส่วนหุ่น ออกแบบโดยใช้รูปแบบหุ่นตุ๊กมือ แบบหัวหุ่นและตัวหุ่นเป็นชิ้นเดียวกัน โดย ออกแบบให้หัวหุ่นสามารถมีลักษณะเป็นสามมิติได้ โดยการนำส่วนหน้าคามาประกอบเข้ากับหัว หุ่น ให้ใช้วิธีเปลี่ยนแปลงหุ่น โดยการนำชิ้นส่วนมาประกอบกัน และในบางชิ้นส่วนที่จะนำมา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประกอบสามารถเปลี่ยนแปลงได้ในตัวเอง ให้ชิ้นส่วนแตกต่างกัน โดยการให้มีวิธีประกอบส่วนต่าง ๆ ตัวละหลายวิธี และแต่ละตัวเหมือนกันมีลักษณะเป็นสามมิติ

วัสดุที่ใช้ทำตัวหุ่น คือ ผ้าฝ้ายชุบมัน และในส่วนที่ต้องการความยืดหยุ่นให้ผ้าถักนิต และใช้ผ้าสักหลาดประกอบในบางส่วน วัสดุที่ใช้ทำชิ้นส่วนประกอบหุ่น ในส่วนที่เป็นพลาสติก กำหนดให้เป็น PP.

ส่วนฉาก ออกแบบโดยใช้ฉากลักษณะเป็นฉากพับ ห้อยหลังผู้เชิด ใช้วิธีเปลี่ยนฉากที่เปลี่ยนเฉพาะชิ้นส่วน ทั้งนี้ควรทำให้สามารถเปลี่ยนสีของพื้นฉากได้ด้วย ออกแบบให้ชิ้นส่วนต่าง ๆ บนฉาก มีลักษณะเป็นแผ่นระนาบ วัสดุที่ใช้ทำฉาก คือ ผ้าฝ้ายชุบมัน และอาจใช้ผ้าสักหลาดบ้างในบางส่วน

ส่วนโรงหุ่น ออกแบบโดยกำหนดลักษณะโรงหุ่นแบบดาวเคลื่อนที่ได้ และใช้ลักษณะการเชิดแบบยื่นเชิดหน้าฉาก ทั้งนี้โรงหุ่นต้องมีลักษณะเป็น POCKET เพื่อเก็บชิ้นส่วนของหุ่นและฉาก ขนาดสัดส่วนของโรงหุ่นต้องมีความเหมาะสมกับเด็ก 3-5 ขวบ วัสดุที่ใช้ทำโรงหุ่นคือ PP.

ส่วนเรื่องสีนั้น ได้แนวทางในการออกแบบ คือ ใช้สีโทนร้อน เพราะสามารถกระตุ้นให้เด็กเกิดความรู้สึกสนุกสนาน น่าสนใจ

2.13.2 ออกแบบชุดโรงละครผ้าขนาดเล็กสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาตอนต้น

(MINI RABRIC THEATRE FOR FRIMARY SCHOOL CHILDREN)

วิทยานิพนธ์ของ นางสาวสุกัญญา จันทร์ประสิทธิ์ ปริญญาสาขาศิลปะการละครบัณฑิต ภาควิชาศิลปอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง ปี 2538 – 2539

สรุปผลการวิเคราะห์

วัสดุ ผ้าเลือกใช้ผ้าฝ้ายเป็นวัสดุหลักในชิ้นส่วนผ้า วัสดุบรรจุภายใน เลือกใช้ฟองน้ำ วัสดุในการยึดและประกอบ เลือกใช้กระดุมแม่เฒ่าในส่วนที่ต้องการยึดติด พลาสติก เลือกใช้ ABS ทำชิ้นส่วนพลาสติก

กรรมวิธีการผลิตตกแต่งผ้า เลือกใช้การพิมพ์ผ้า และใช้การปักเพื่อช่วยเพิ่มความแข็งแรง การใช้สอยผลิตภัณฑ์ ขนาดของเวทีเมื่อกางเต็มที่ ยาวประมาณ 100 CM. กว้างประมาณ 35-40 CM. สูงประมาณ 35-40 CM. เวทีและกระเป่า เลือกใช้เวทีและกระเป่าแบบแยกชิ้น ฉากใช้ฉากแบบหมุนเปลี่ยนแยกชิ้น ใช้ดอกตาไก่คล้องหมุด เพื่อติดฉากผ้าเข้ากับพื้น ฉากพลาสติก การติดตั้งอุปกรณ์ประกอบฉาก ใช้พลาสติกเป็นแกนเสียบเข้ากับพื้นเวที และใช้ลวด กัดลูปหนีบในการติดตั้ง

ฉากและลักษณะของแต่ละฉาก เลือกฉากจากนิทานต่าง ๆ ประกอบด้วย ฉากป่า มีดั่งนี้ ป่ากลางวัน ,ป่ากลางคืน ,ป่าฤดูหนาว ฉากน้ำ มีดั่งนี้ ใต้ทะเล ,ทะเลมีพายุ , ริมน้ำ ฉากท้องฟ้า มีดั่งนี้ ท้องฟ้าตอนกลางคืน และท้องฟ้าสวรรค์ เมือง มีดั่งนี้ เมืองตอนกลางวัน ,เมืองตอนกลางคืน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย การออกแบบโรงละคร และหุ่นกระบอก ชุดพระอภัยมณี เพื่อประกอบการเรียนการสอนวรรณคดีไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบโรงละคร และหุ่นกระบอก ชุดพระอภัยมณี เพื่อประกอบการสอนวรรณคดีไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในตอนสุดท้ายตามหาพระบิดาและเข้าเมืองผีดิบ โดยดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนและรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้ คือ การสำรวจและรวบรวมข้อมูล แหล่งที่มาของข้อมูล ขั้นตอนการเก็บข้อมูล วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 วิธีสำรวจและรวบรวมข้อมูล

การสำรวจและรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและเก็บข้อมูลโดยแบ่งออกเป็นภาคเอกสาร การศึกษาของจริงภาคสนาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต โดยแบ่งเป็นประเภทดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลภาคทฤษฎี

เป็นการค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา หนังสือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในเรื่องกระบวนการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย การศึกษาเรื่องสื่อการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา พัฒนาการเด็กในด้านต่าง ๆ จิตวิทยาดี ศึกษาประวัติ ขั้นตอนการทำหุ่นกระบอก และขั้นตอนวัสดุต่าง ๆ ที่ใช้นำมาผลิตสื่อ

2. การศึกษาข้อมูลภาคปฐมภูมิ

1. การสังเกต ผู้วิจัยได้ทำการสังเกตพฤติกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย
2. การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลต่าง ๆ ได้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นและทัศนคติต่างๆ จากครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในเรื่องหุ่นกระบอก ซึ่งสามารถที่จะนำมาอ้างอิงในการวิจัยได้

3. การถ่ายภาพ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยทำการถ่ายภาพในด้านการศึกษา หุ่นกระบอกและรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้สื่อ ตลอดจนการศึกษาข้อมูลแนวทางในการออกแบบ

3.2 แหล่งที่มาของข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากการเรียนการสอน การใช้สื่อ หลักสูตร เนื้อหาเรื่องการออกแบบสื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยต่าง ๆ ซึ่งสรุปแหล่งข้อมูลได้ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1. แหล่งข้อมูลจากบุคคล

1. ครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
2. อาจารย์จักรพันธุ์ โปษยกฤต
3. คุณอมรรัตน์ พิพัฒนรังคะ เจ้าหน้าที่ของโจหลุยส์ เรียร์เตอร์

2. แหล่งข้อมูลจากภาคเอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ ตำราที่เกี่ยวข้อง
2. วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เกี่ยวกับการปรับปรุง เพื่อนำไปสู่การออกแบบ
3. หุ่นเชิดประเภทต่าง ๆ
4. วารสารที่เกี่ยวข้องกับงานด้านการใช้สื่อประเภทหุ่นกระบอก

3. แหล่งข้อมูลด้านสถานที่

1. ห้องภาคคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
2. หอสมุดกลาง สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
3. ห้องสมุด คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
4. ห้องสมุด คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
5. หอสมุดแห่งชาติ
6. โจหลุยส์ เรียร์เตอร์
7. วัดเทพากร
8. วิทยาลัยช่างศิลป์ สังกัดกรมศิลปากร

3.3 ขั้นตอนการเก็บข้อมูล

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สภาพห้องเรียน การจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อในระดับประถมศึกษา ทำการศึกษาจากงานวิจัย ตำรา วารสาร ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในการออกแบบสื่อการเรียนการสอน

2. การกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการสำรวจ คือครูผู้สอนและนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนในระดับนี้มีพัฒนาในด้านสติปัญญาที่เด็กจะเรียนรู้จากของจริงจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ช่างสังเกต มีอารมณ์สนุกสนาน ร่าเริง ฝึกให้เด็กทำงานเป็นกลุ่ม มีกิจกรรมที่เด็กต้องทำร่วมกัน เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมของไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยนำข้อความที่เป็นคำถาม เพื่อนำมาเสนอสร้างคำถามวิธีวิเคราะห์ข้อมูลจะทำการพิจารณาจากข้อมูลของหนังสือที่เกี่ยวกับหุ่นกระบอกต่าง ๆ ความมุ่งหมายของการทำวิทยานิพนธ์นั้น โดยมุ่งเข้าสู่วัตถุประสงค์ของการทำวิจัยซึ่งผู้ทำวิจัยนั้น จะต้องทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามหลักวิชา และวิจรรณญาณที่เป็นกลางตามความเป็นจริงมาก เพื่อนำผลการวิเคราะห์ที่ได้สู่กระบวนการออกแบบในขั้นตอนต่อไป

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของงานวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเรื่อง โรงละคร และหุ่นกระบอก ชุด พระอภัยมณี เพื่อประกอบการเรียนการสอนวรรณคดีไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้ทำการศึกษา ดังต่อไปนี้

4.1 โรงละคร

1. โรงละครการวิเคราะห์โดย ชื่น (ชูศรี) สุกุลแก้ว (ยูร กมลเสวีรัตน์. 2540 : 93) มีลักษณะตามหลักของสมัยโบราณ ควรมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสด้านข้างมักมีช่องระบายลมและมีประตู แต่ด้านหน้าเปิดเพื่อชิงจาก

2 ขนาดสัดส่วนของโรงละครวิเคราะห์โดย สุโขทัยธรรมมาธิราช, มหาวิทยาลัย. 2532 : 301 ได้มาจากมาตรฐานของโตะกิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย ยาว 120 ซม. กว้าง 60 ซม. สูง 50 ซม. ควรสร้างขึ้นอย่างง่าย ๆ รวดเร็ว สวยงาม และสะดวกแก่การใช้เชิดหุ่น จัดแสดงการเชิดหุ่น ได้ทั้งในห้องและนอกห้องเรียน

4.2 ฉาก

1. ขนาดของฉากวิเคราะห์โดย สุโขทัยธรรมมาธิราช,มหาวิทยาลัย2532 :309 จากฉากที่ใช้กับศูนย์กิจกรรมมุมหนังสือในห้องศูนย์การเรียนแบบกิจกรรมเสรีมีความยาว 120 ซม.สูง 90 ซม.

2. รูปแบบฉากมาตรฐานวิเคราะห์โดย ชื่น(ชูศรี) สุกุลแก้ว (ยูร กมลเสวีรัตน์. 2540 :43,94) ฉากอยู่ติดจากด้านหน้าโรงเข้าไป 1 สอก(30 นิ้ว) ชายผ้าลอยจากพื้นโรงประมาณ 1 สอก เพื่อให้คนเชิดสอดมือออกไปเชิดหุ่นได้

3. ภาพที่วาดบนฉากที่เลือกใช้วิเคราะห์จากวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอน สุดสาครตามหาพระบิดาและเข้าเมืองฝัคิบ หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เล่ม 1 (ศึกษาธิการ กระทรวง, กรมวิชาการ 2542 : 188-201) ประกอบด้วย ฉากเกาะแก้วพิสดาร, ปราสาทราชวัง, มหาสมุทร

4.3 หุ่นกระบอก

1. ขนาดสัดส่วนหุ่นกระบอกวิเคราะห์โดย สักดา ปั้นแห่งเพชร. 2535:168-183 มีขนาดสัดส่วนที่เหมาะสม ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปหน้าและศรีษะยาวประมาณ	2-4	นิ้ว
ลำคอควรมีความยาวประมาณ	2-3	นิ้ว
ไหล่หุ้ม ขาวจากปลายไหล่ด้านหนึ่งถึงปลายอีกด้านหนึ่ง	5	นิ้ว
ไม้กระบอกยาวจากไหล่ถึงปลายไม้	8	นิ้ว
ไม้กระบอกหรือท่อ PVC ควรมีเส้นผ่าศูนย์กลาง	1-1½	นิ้ว
เสื่อหุ้มจากปลายเสื่อด้านล่างถึงไหล่	14-15	นิ้ว
และจากปลายมือด้านหนึ่งถึงอีกด้านหนึ่ง	17-20	นิ้ว
ตะเกียบ	15-16	นิ้ว
ผ้าห่มนางกว้าง	8	นิ้ว ยาว
และจากจีบชายพกถึงคอ ยาว	5	นิ้ว
มือหุ้มกระบอกมีขนาด	1½-2	นิ้ว

2. ตัวละครหุ่นกระบอกวิเคราะห์โดย ศึกษาธิการ กระทรวง, กรมวิชาการ. 2540 :

193-201 ได้มาจากบทเรียนหนังสือวิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครตามหาพระบิดาและเข้าเมืองผีดิบ ตามบทวรรณคดีที่กล่าวไว้ประกอบด้วย พระฤาษี, สุดสาคร, นางเงือก, ม้านิลมังกร และผีดิบ

4.4 เนื้อเรื่อง

1. เนื้อเรื่องวิเคราะห์โดย ชื่น (ชูศรี) สกุดแก้ว (ยูร กมลเสวีรัตน์. 2540 :102) เนื่องจากเป็นเรื่องที่นิยมแสดงหุ่นกระบอก มักจะเป็นเรื่องในวรรณคดีไทย หรือเรื่องจักรๆ วงศ์ๆ ได้แก่ เรื่องพระอภัยมณีกับเรื่องลักษณะของสุนทรภู่ แต่พระอภัยมณีเป็นที่นิยมมาก เพราะนอกจากจะเป็นวรรณคดีชั้นเยี่ยม การดำเนินเรื่องก็รวดเร็ว น่าติดตาม ไม่ยืดเยื้อ

2. วรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี ตอนสุดสาครตามหาพระบิดาและเข้าเมืองผีดิบ วิเคราะห์โดย ศึกษาธิการ กระทรวง, กรมวิชาการ. 2540 : 188-201 เนื่องจาก เป็นบทเรียนในหลักสูตรประถมศึกษา วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

4.5 เสื่อหุ้ม

1. ขนาดสัดส่วนของเสื่อผ้าหุ้มวิเคราะห์โดย สงกรานต์ ไหมแก้ว กว้าง 10-12 นิ้ว ยาว 20 นิ้ว พับพับ เจาะผ้าใส่คอ และใส่มือ ลักษณะของผ้าควรมีความพริ้วในการเชิด

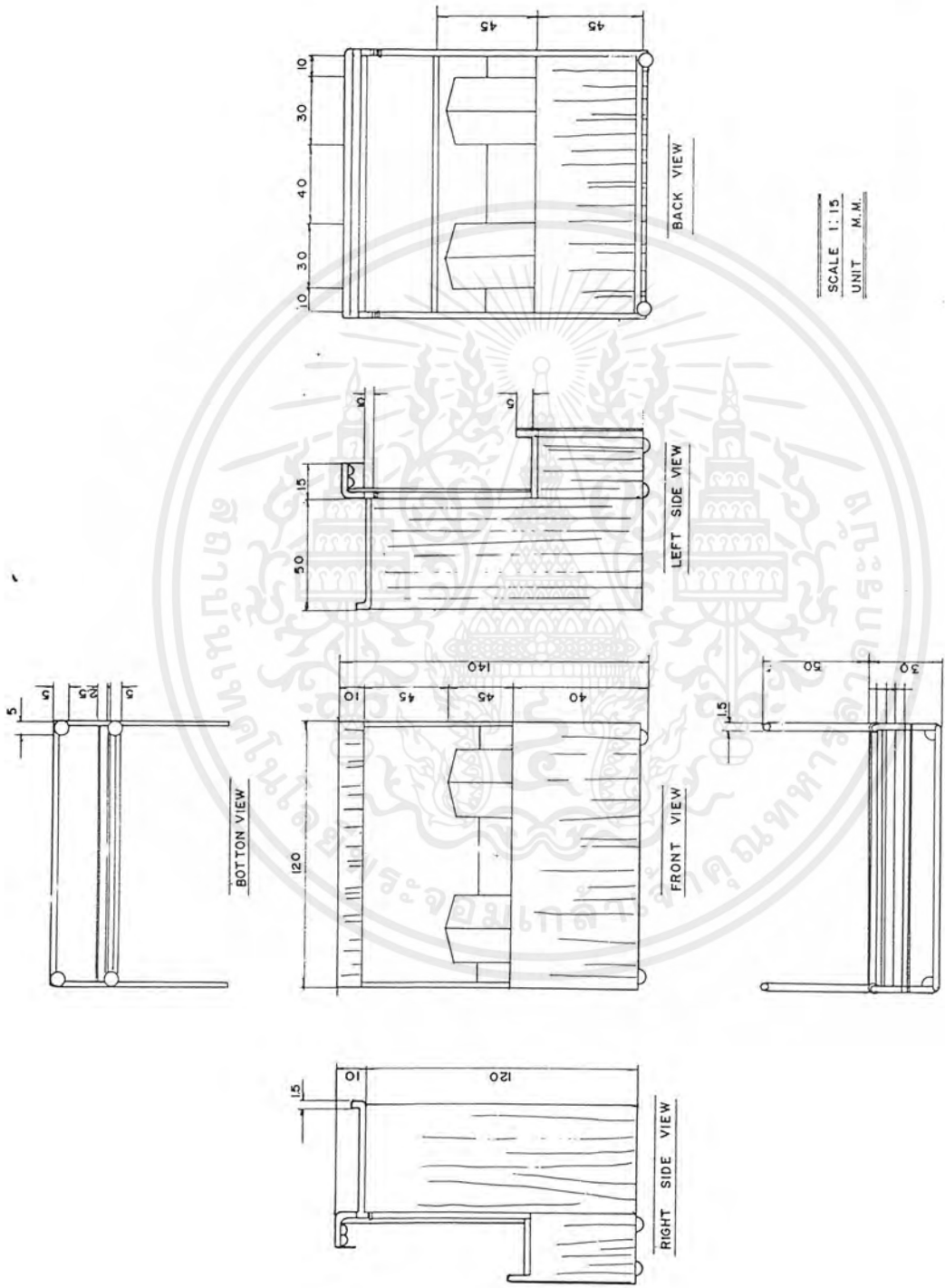
2. เสื่อผ้าของนางเงือก วิเคราะห์โดยบทวรรณคดีที่บรรยายคุณลักษณะของนางเงือกช่วงบนเป็นคนช่วงล่างมีเกล็ดเป็นปลา ชุดนางเงือกใช้สีเขียวมีลายทอง สไบปักลายเป็นเกล็ด และ

นมคอปืกมุกและเลื่อม เพื่อให้เกิจุดคิ่งคุดแก่เด็ก ชุคพระฤาษีและชุคศุคสาครใช้ถายเสื่อ บ่งบอกถึงความเป็นนักบวชที่มีความรู้ ชุคศึคิบตี้อมาในรูปของสีแดงเก่ำ ๆ และฝ่ำขาด

4.6 เรื่องพฤติกรรมและพัฒนาการ

สรุปลพัฒนาการด้านต่าง ๆ วิเคราะห์โดย ปรีชา นิพนธ์วิทยา .2520 ดังนี้ พัฒนาการทางร่างกาย เด็กมีการเจริญเติบโตในอัตราที่สูง สามารถใช้กล้ามเนื้อใหญ่ และเล็กได้คล่องแคล่ว พัฒนาการทางจิตใจ มีความไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น มีความมั่นใจในตนเอง รู้จักพึ่งพาตนเอง พัฒนาการด้านสติปัญญา เรียนรู้จากของจริงจากสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ช่างสังเกต รู้จักแยกแยะสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ตัว พัฒนาการทางอารมณ์ มีอารมณ์สนุกสนาน ร่าเริง รู้จักควบคุมตัวเอง มีพัฒนาการทางความคิด พัฒนาการทางสังคม มีการคบหากับบุคคลอื่นนอกครอบครัวมากขึ้น รู้จักปรับตัวให้เข้ากับสังคม รู้จักทำงานร่วมกัน พัฒนาการทางด้านดนตรี การรับรู้เรื่องของจังหวะ มีความจำกับรูปแบบของจังหวะได้ดี มีพัฒนาการในเรื่องของระดับเสียงมากขึ้นเรื่อย ๆ พัฒนาการด้านภาษา นำเอาภาษา มาใช้ประกอบในการเล่นอย่างเช่น การอธิบายวิธีการเล่น เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ว.ป.ป.	22 มี.ค. ๖3	ชื่อ - สกุล	ช่อ - ลอกล	รหัส	แผ่นที่
น.อ.		นางสาวศุภพรเพ็ญ	ภาณุลาวัณย์	41030601	01
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง		โรงเรียนและหน่วยงาน เพื่อประกอบการศึกษาของโรงเรียนเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง			
		อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. วิวัฒน์ กาย			

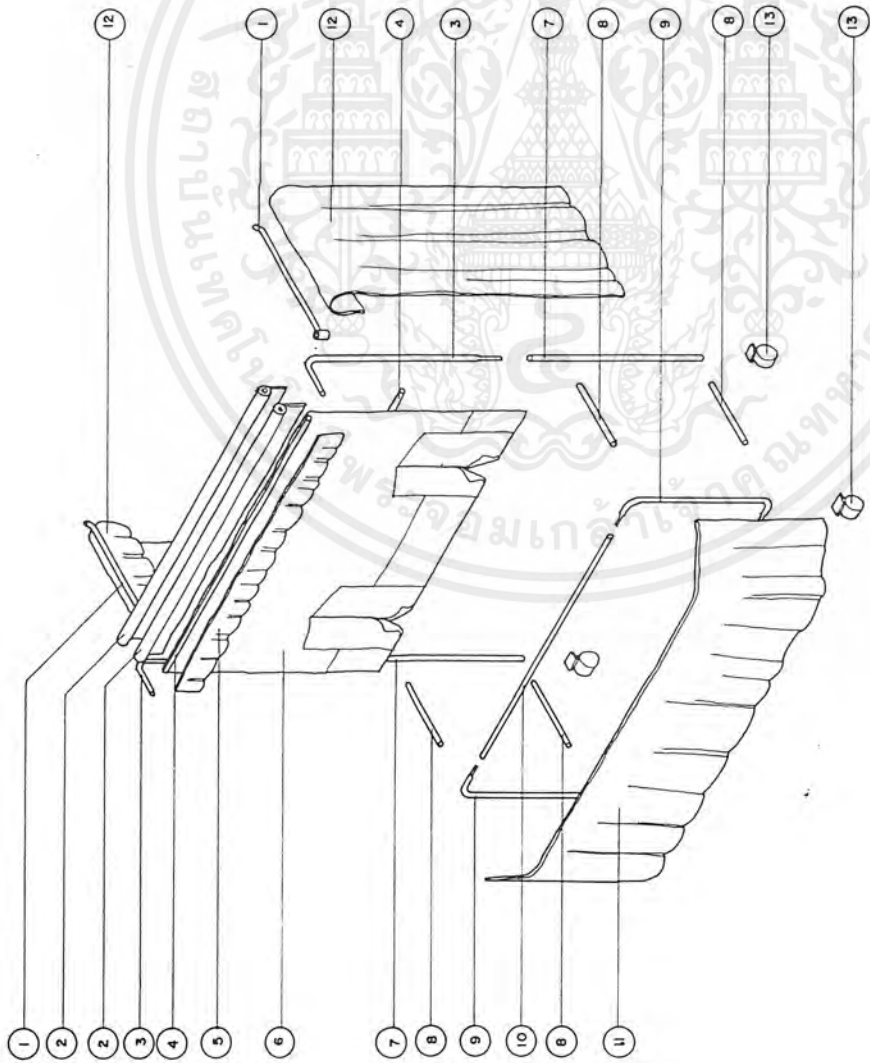
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

SCALE 1:8:10
UNIT MM.

ว.ค.บ. น.ค.	22 มี.ค. 43	ชื่อ - สกุล นางสาวจันทนาทิพย์ อักษรวิวัฒน์	วิชา 41030601-2	เลขที่ 06
สอนบทที่ใดโดย พระจอมเกล้าเจ้าคุณ ทหารอากาศกระบี่		วิชาและศอก และรูปกระบอก เพื่อประกอบการศึกษาและรวบรวมผลงานศิลปะไทย อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์อดิศร ภิมย์การ		

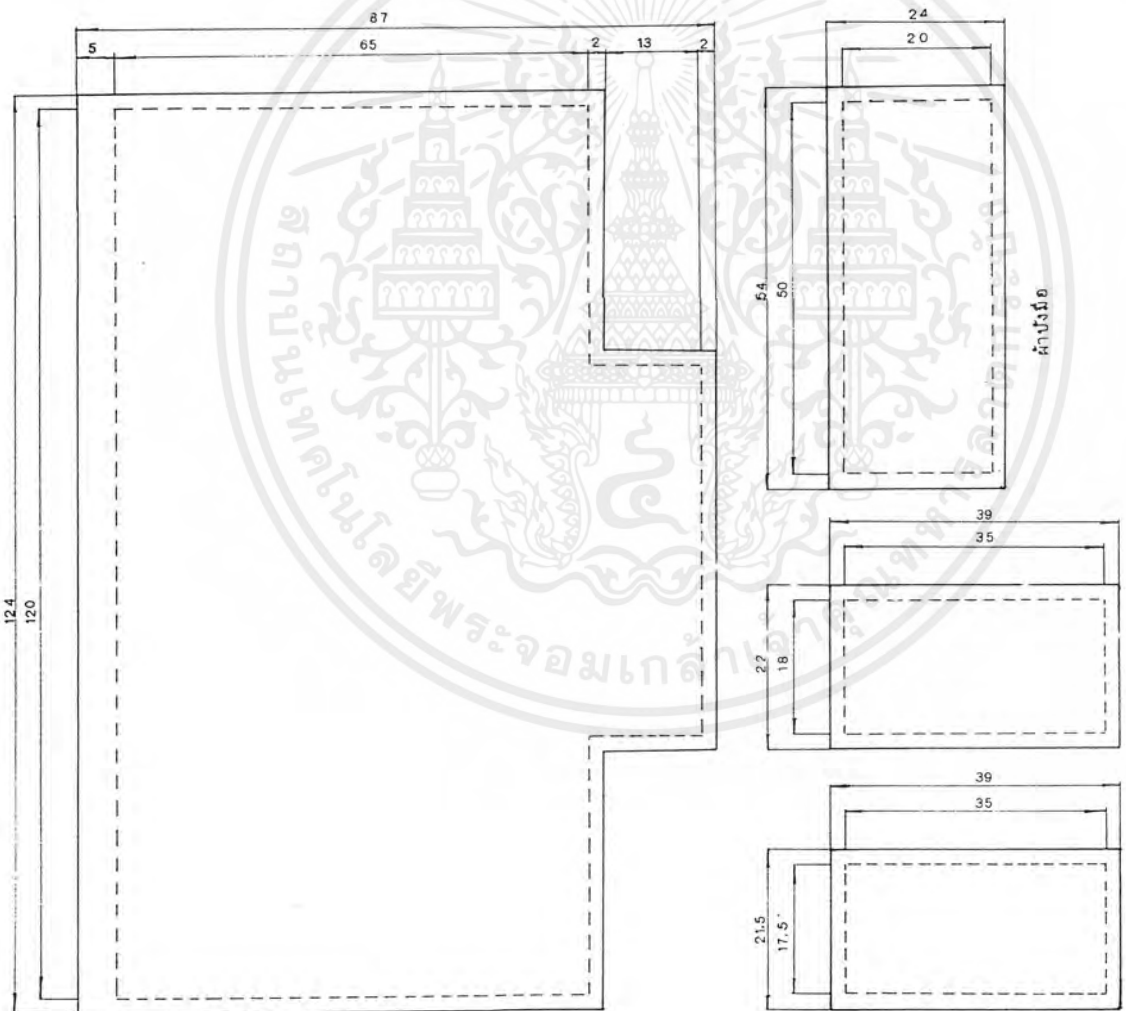
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

SCALE 1 : 10
 UNIT : M.M.

13	สือฉิมชะ	พลาตติก	4	மாகராஜ
12	ฝ้าบังผู้เฒ่า	ฝ้าฉนวน	2	
11	ฝ้าบังคานหัว	ฝ้าฉนวน	1	
10	โครงหน้า	เหล็ก	2	
9	โครงหน้า	เหล็ก	2	
8	โครงข้าง	เหล็ก	4	
7	โครงหลัง	เหล็ก	2	
6	ฉาก	ฝ้าฉิม	1	
5	ฝ้าบังม่วงจาก	ฝ้าฉนวน	1	
4	โครงยึดคานบน	เหล็ก	2	
3	โครงหลัง	เหล็ก	2	
2	ม้วนฉาก	พลาตติก	2	
1	เหล็กยึดฝ้าบังผู้เฒ่า	พลาตติก	2	
ลำดับ	รายการ	วัสดุ	จำนวน	หมายเหตุ
ว.ค.ป	22 ม.ค. 43	ชื่อ - สกุล	จังหวัด	แหล่งที่
น.ค.		นางลาวรุ่งทรงเพ็ญ อาทวาลัยย์	41030601	303
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง		โครงการแข่งขันการออกแบบการเขียนการออกแบบอาคารไทย		
		อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์สมศักดิ์ สิริสมย์การ		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

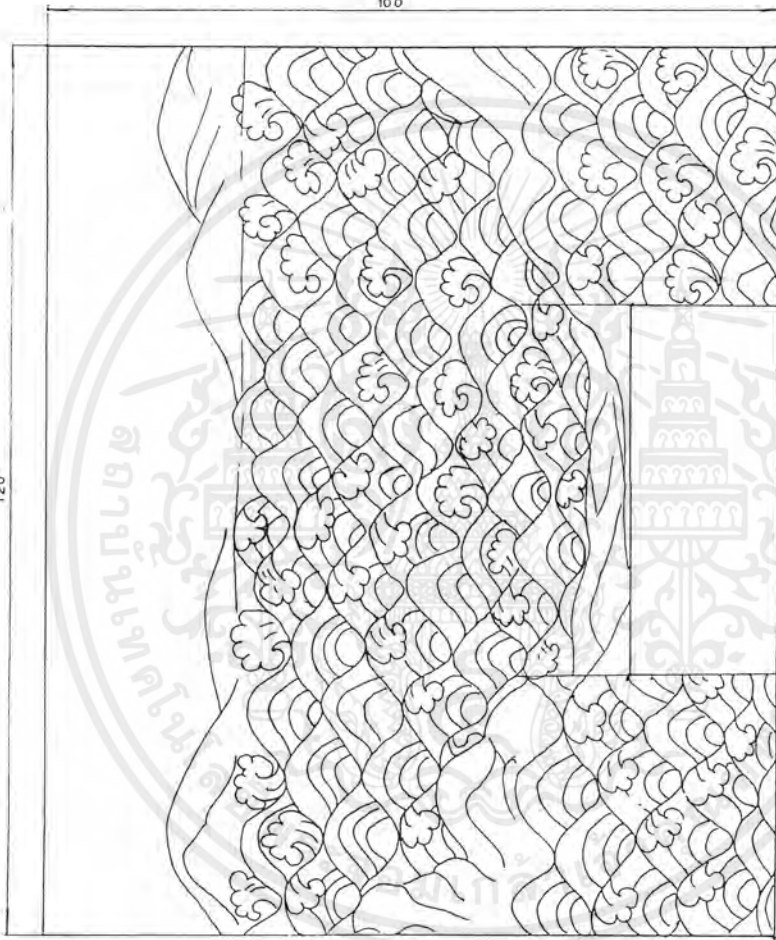

SCALE 1 : 5
UNIT OF CM.

ว / ศ / ป	22 ม ค 43	ชื่อ - สกุล	ร ศ ล	แผ่นที่
น ศ		นางสาวธันทรีย์ ธานี อาสารัตน์	410.30001	08 5
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร		โรงเรียนการช่างเพื่อประกอบกรเรียนการชอแนวรชดชไทย		
พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง		อาจารย์ปัทมา	อาจารย์อเนก ภิรมย์การ	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

120

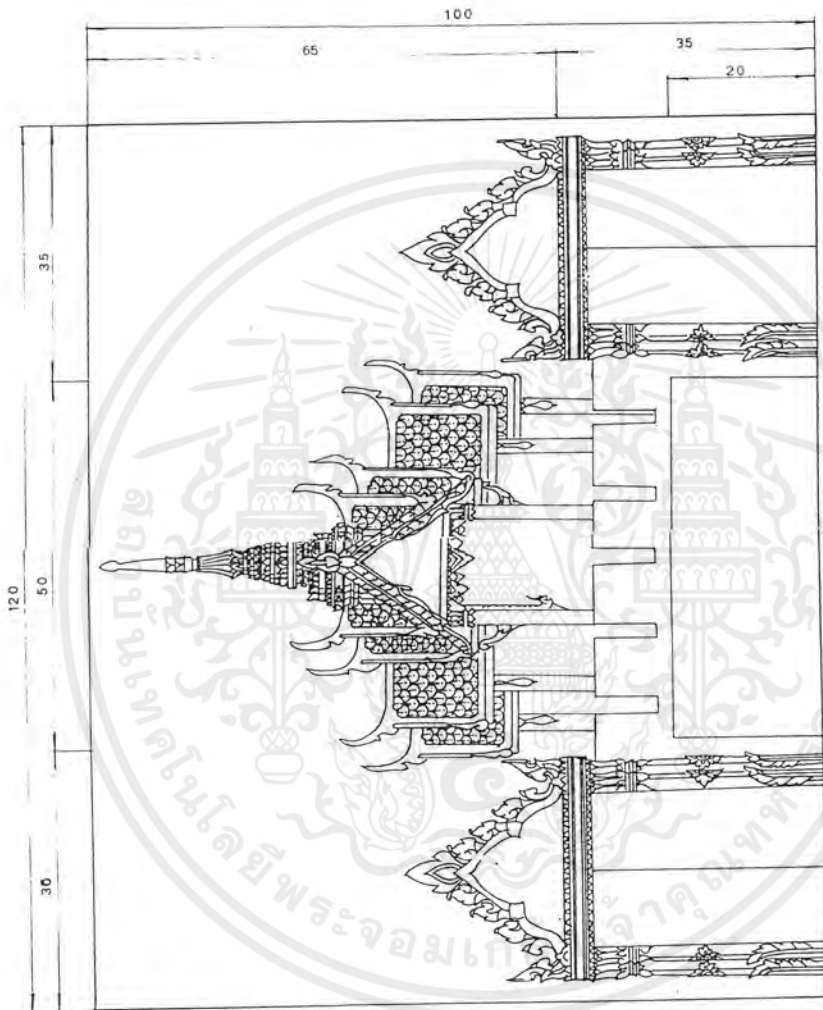

SCALE 1:5
UNIT OF CM.

จากเกาะแก้วพิศดาร

ว / ธ / ป	22 ม.ค. 43	ชื่อ-สกุล	ชื่อ-สกุล	รหัส	แผ่นที่
น.ศ.		นางสาวรุ่งทรงไทย	อาชาวิวัฒน์	41030801	86
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง		โรงเรียนและชุมชนระยอง เพื่อประกอบการเรียนการสอนมหาวิทยาลัยไทย			
		อาจารย์ปริญญา			
		อาจารย์เกษศ ภิรมย์การ			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

SCALE 1 : 5
UNIT OF CM

ว / ต / ป	22 มี.ค. 43	ชื่อ - สกุล	รหัส	แผ่นที่
น.ศ.	นางสาวรุ่งนัทธ์ทิพย์	อาชาวิธาวีณีย์	41030001	03
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง		โรงเรียนและชุมชนรอบข้าง เพื่อประกอบการเรียนการสอนวรรณคดีไทย		
		อาจารย์ปรียกษา	อาจารย์เนต	ปรียกษา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

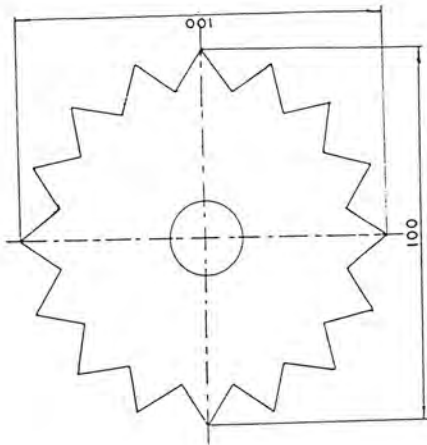

SCALE 1 : 1.5

UNIT OF CM

ว / ศ / พ	22 มี.ค. 43	ชื่อ - สกุล	ร.พ.ด	ร.พ.ด
น.ศ.	นางสาว จันทร์ทิพย์	อาจารย์วิชาศิลปะ	41030001	8
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง		โรงเรียนการช่างและการออกแบบการช่างประเทศไทย		
พระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง		อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ชเนต ภิรมย์ภักดิ์		

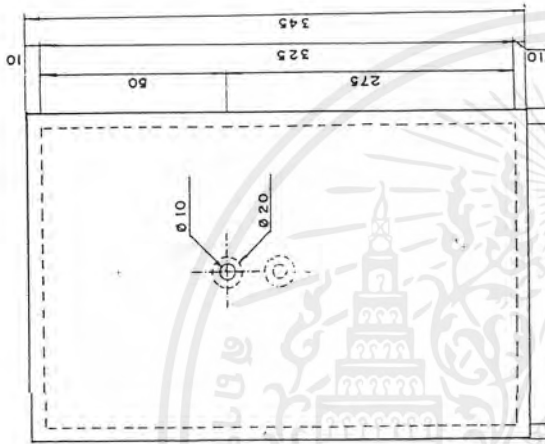
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกหนึ่งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

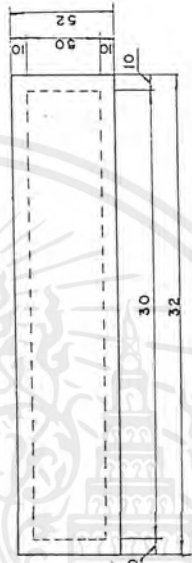
นมกด ใช้

SCALE 1:1
UNIT M.M.

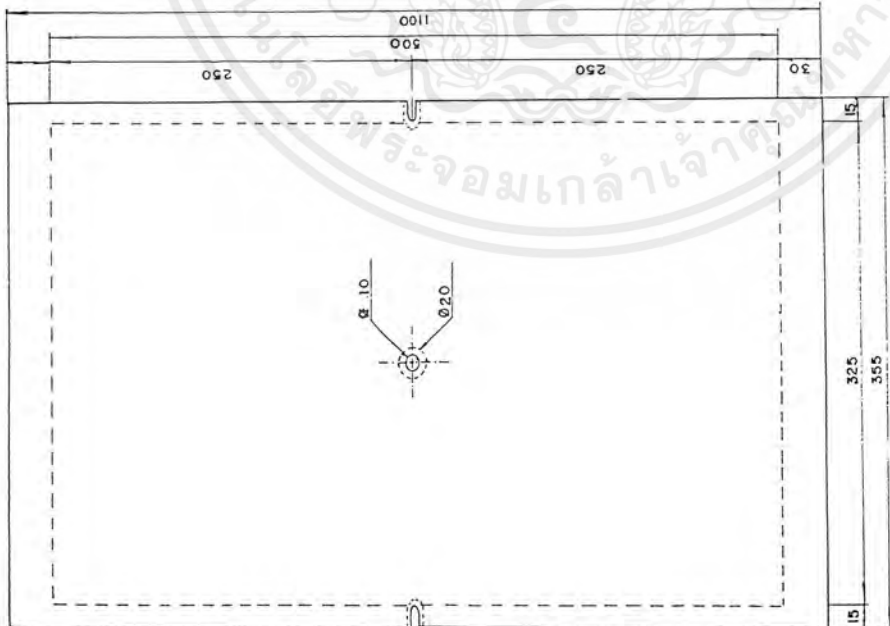
PATTERN

น้ำหนักรวม 2 ชิ้น

น้ำหนักรวม 1 ชิ้น

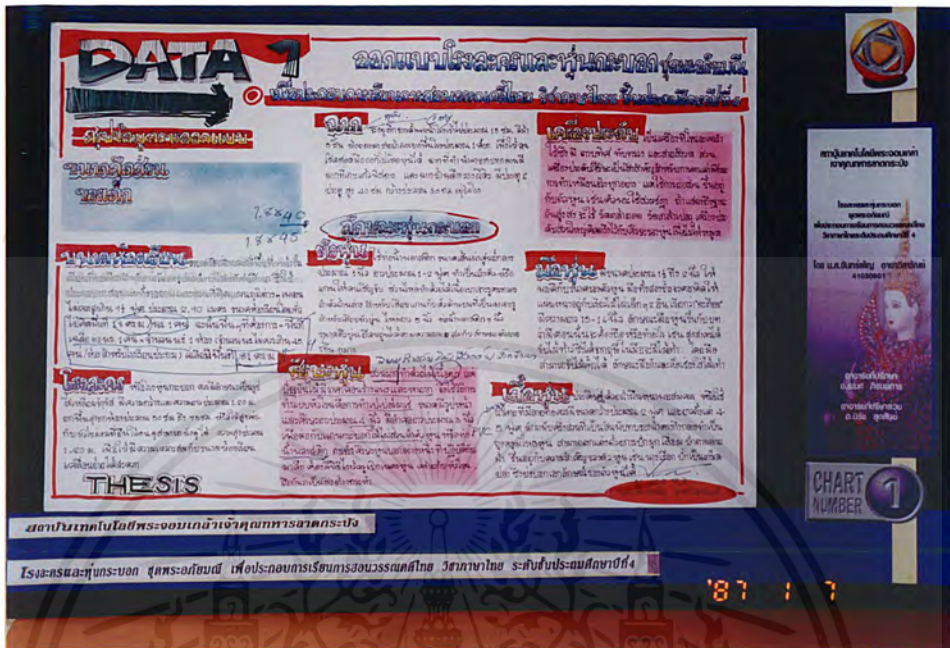

เนื้อหุ้ม 1 ชิ้น

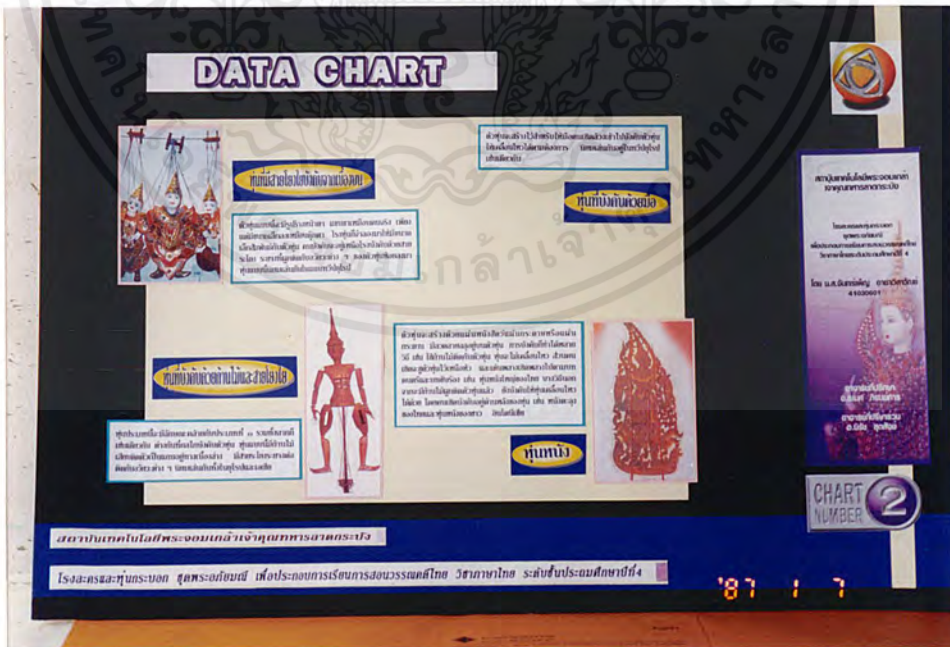
SCALE 1:2.5
UNIT M.M.

ว.ค.ป.	5 เม.ย. 43	ชื่อ-สกุล	จ.ทวี	แผ่นที่	87
น.ค.	นางสาวจันทร์เพ็ญ อักษรวิวัฒน์	ชื่อ-สกุล	41030601		
สถานบันเทคโนโลยี	โรงเรียนช่างเทคนิค	ชื่อ-สกุล	เพื่อประกอบกิจเขียนป.		
พระจอมเกล้าเจ้าคุณ	วิทยาลัยเทคนิค	ชื่อ-สกุล			
ทหารอากาศ ประบ่ง	อ.ต.พ.ค. อ.กรมการ	ชื่อ-สกุล			

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.1 ภาพ DATA CHART

ภาพที่ 4.2 ภาพ DATA CHART

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

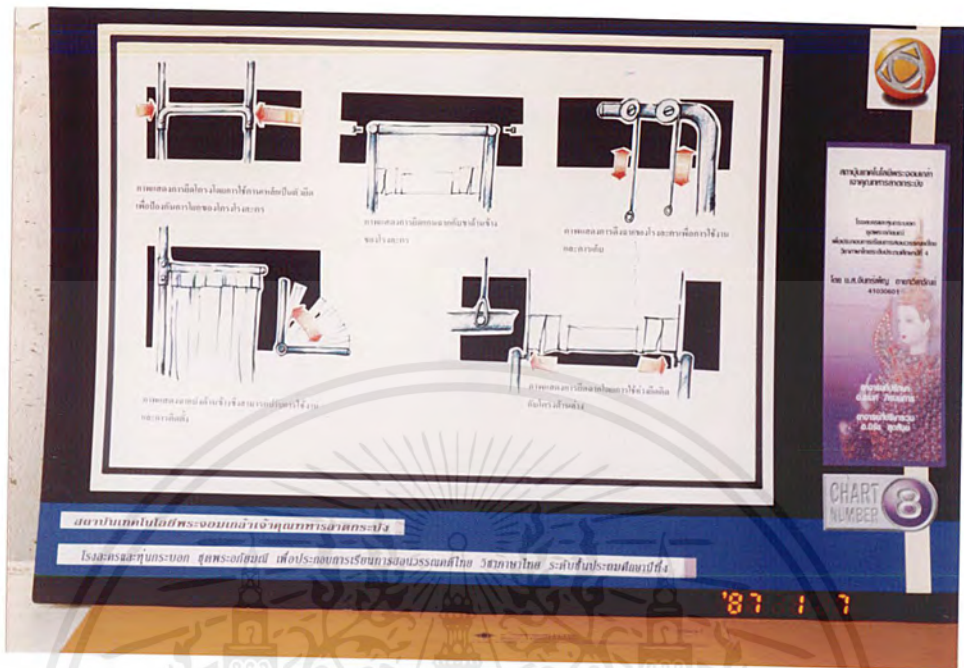

ภาพที่ 4.3 ภาพ DETAIL ฉาก

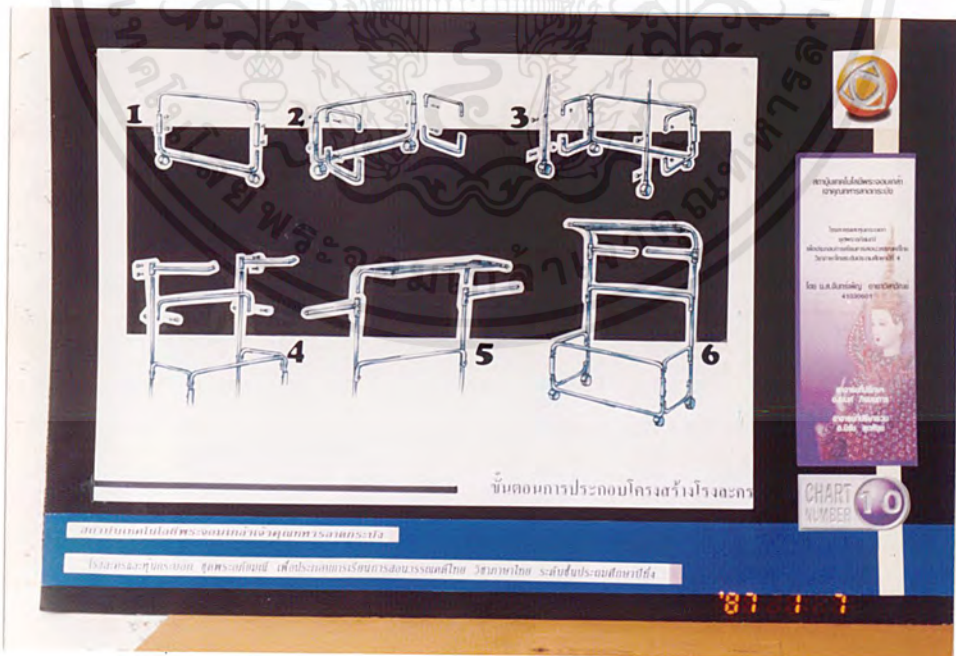

ภาพที่ 4.4 ภาพ DETAIL ฉาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.5 แสดงภาพ DETAIL โรงละคร

ภาพที่ 4.6 แสดงภาพ ขั้นตอนการประกอบโรงละคร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

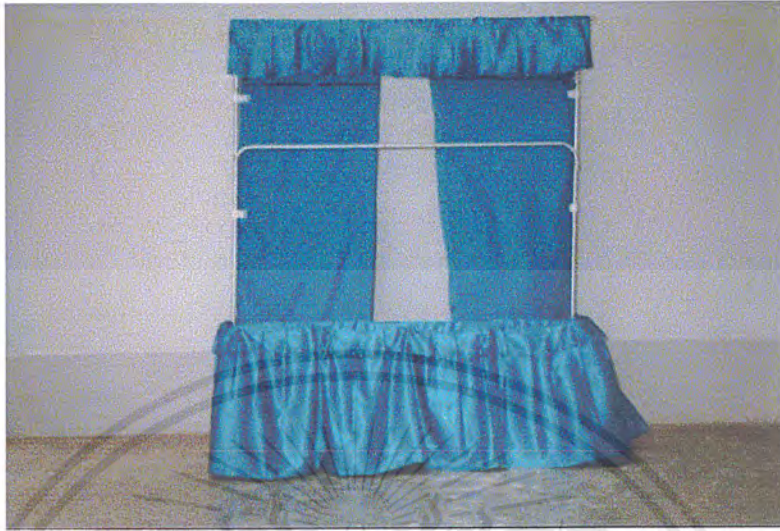

ภาพที่ 4.7 ภาพ แสดงภาพ ERGONOMIC

ภาพที่ 4.8 แสดงภาพ PERSPECTIVE

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.9 แสดงภาพ MODEL โรงละคร

ภาพที่ 4.10 แสดงภาพ MODEL โรงละครใต้ถุน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.11 แสดงภาพ MODEL หุ่นกระบอกพระฤาษี

ภาพที่ 4.12 แสดงภาพภาพ MODEL หุ่นกระบอกนางเงือก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.13 แสดงภาพ MODEL หุ่นกระบอกสุดศาสตร

ภาพที่ 4.14 แสดงภาพ MODEL หุ่นกระบอกม้านิลมังกร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 4.15 แสดงภาพ MODEL หุ่นกระบอกผีดิบ

ภาพที่ 4.16 แสดงภาพ MODEL หุ่นกระบอกทั้งหมด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ความบันเทิงอย่างใหม่ที่เกิดขึ้นพร้อมทั้งความเจริญทางเทคโนโลยี สมัยใหม่ที่หลั่งไหลสู่ประเทศไทยจากต่างประเทศ ทำให้ความนิยมที่เคยมีกลับจางหายไปโดยที่ เกิดความรู้สึกรู้สึกของการสูญเสียสิ่งที่มีค่าไป โดยการออกแบบสื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้ ศึกษาศิลปวัฒนธรรมที่หาชมได้ยาก และควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ มีเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียน ภาษาไทยและวรรณคดีทั้งในวัฒนธรรมประจำชาติ และสร้างเสริมคุณค่าทางจิตใจในชีวิตตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายผลการวิจัยปรากฏว่าได้ โรงละคร เป็นแบบถอดประกอบได้ วัสดุที่ใช้เป็น เหล็กท่อดำกลม กลวง โครงสร้างเป็นสี่เหลี่ยมตามลักษณะแบบโบราณสามารถเปลี่ยนฉากได้ 3 ฉาก ประกอบด้วย ฉากเกาะแก้วพิสดารจากพระราชวัง และฉากมหาสมุทร ส่วนหุ่นกระบอกออกแบบให้สื่อมาในลักษณะรูปแบบของการ์ตูน วัสดุที่เลือกใช้ผ้าสักหลาด สำหรับทำหัว ผ้าฝ้าย เกษตร และผ้าตาข่าย และใช้ท่อพีวีซีและไม้อัดทำแกนกลางของตัวหุ่นประกอบด้วย พระฤาษี นางเงือก สุนัขจิ้งจอก ผีดิบ และม้านิลมังกร แต่ยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และช่วยส่งเสริม ทางด้านกิจกรรมทางการสอน ซึ่งเริ่มจากประสบการณ์จริง ไปสู่สิ่งที่ผู้เรียนได้สังเกตเห็นสิ่ง ต่าง ๆ ทำให้นักเรียนจดจำเรื่องราวที่สอนได้ดี โดยนำเสนอในรูปแบบของนันทนาการและความ สำเร็จอารมณ์ ในขณะที่ผู้ชมเพลิดเพลินกับผลงานทางศิลปะ และเป็นประโยชน์แก่การที่จะดำรง จีพอยู่ในโลกนี้อย่างรู้เท่าทันโลก

5.2 ข้อเสนอแนะจากผู้ทำการวิจัย

จากระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย จนกระทั่งทำงานสำเร็จนั้น ผู้วิจัยมีความภูมิใจที่ได้มีส่วน ผลการวิจัยปรากฏว่าได้ โรงละคร แบบถอดประกอบได้ วัสดุที่ใช้เป็นเหล็กท่อดำกลม กลวง โครง สร้างเป็นสี่เหลี่ยมสามารถเปลี่ยนฉากได้ 3 ฉาก ประกอบด้วย ฉากเกาะแก้วพิสดารจากพระราชวัง และฉากมหาสมุทร ส่วนหุ่นกระบอกออกแบบให้ใช้เป็นสื่อมาในลักษณะรูปแบบของการ์ตูน วัสดุ ที่เลือกใช้ผ้าสักหลาด สำหรับทำหัว ผ้าฝ้ายเกษตร และผ้าตาข่าย และใช้ท่อพีวีซีและ ไม้อัดทำ แกนกลางของตัวหุ่นประกอบด้วย พระฤาษี นางเงือก สุนัขจิ้งจอก ผีดิบ และม้านิลมังกร แต่ยังคงเอกลักษณ์ของความเป็นไทย และช่วยส่งเสริมทางด้านกิจกรรมทางการสอนซึ่งเริ่มจากประสบการณ์ จริงไปสู่สิ่งที่ผู้เรียน ได้สังเกตเห็นสิ่งต่าง ๆ ทำให้นักเรียนจดจำเรื่องราวที่สอนได้ดี ทำให้นักเรียน ได้ศึกษาศิลปวัฒนธรรม และหวงแหนสิ่งที่มีค่าซึ่งควรค่าแก่การเก็บรักษาไว้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ร่วมในการที่จะได้เผยแพร่ ความรู้เกี่ยวกับหุ่นกระบอกองค์ประกอบต่าง ๆ จากการออกแบบอาจจะไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ในลักษณะของฉาก โครงสร้างของโรงละครไม่แข็งแรงเท่าที่ควร และหุ่นกระบอกโครงสร้างหลัก ๆ จะคล้ายกับของเดิมส่วนหัวหุ่นควรจะทำออกมาให้รูปหน้าโค้งมนกว่านี้หน้าสวยขึ้น ในด้านของข้อมูลส่วนใหญ่ผู้ที่มีความรู้เชี่ยวชาญทางด้านหุ่นกระบอกค่อยข้างพบตัวอย่าง ทำให้งานที่ออกมาครั้งนี้ส่วนใหญ่อ้างอิงจากหนังสือ

5.3 ข้อเสนอแนะจากคณะกรรมการ

1. ควรที่จะศึกษาถึงลักษณะในการปรับเปลี่ยนฉาก แล้วนำมาวิเคราะห์ว่าแบบไหนเป็นอย่างไรรวมถึงลักษณะโครงสร้างของฉาก
2. ลักษณะของการจัดเก็บฉากในแต่ละตอน ควรศึกษาถึงวิธีการจัดเก็บฉากว่าแบบไหนจึงเหมาะสมกับครูผู้สอนและผู้เรียน
3. ตัวหุ่นเป็นการหาวิธีสร้างและตัดเย็บใหม่ให้ง่ายและสะดวกต่อการผลิต ไม่ใช่เป็นการออกแบบใหม่ เพราะฉะนั้นเอารูปแบบของเดิมมาใช้
4. การที่ไม่นำเอาหุ่นกระบอกของจริงมาใช้เพราะ จะทำให้การบังคับการรักษารักษาของตัวหุ่นกระบอกต้องใช้ควรรละเอียดอ่อน การถนอม และหุ่นกระบอกมีองค์ครู ไม่ควรที่จะนำมาใช้ในการสอนเด็ก
5. ลักษณะของภาพฉากถ้ามีรูปแบบคล้ายกันสามารถนำมาใช้ทดแทนกันได้ มีฉากอยู่เดียวแต่สามารถที่จะเปลี่ยนฉากเป็นแบบต่างๆ ได้ อาจจะใช้ติดตีนตุ๊กแก หรือวิธีอื่น ๆ ซึ่งเป็นการลดต้นทุนและประหยัด
6. ที่พักหุ่นควรจะมีจัดให้มีเพราะการนำหุ่นตัวใหม่เข้ามาตัวเก่าก็ต้องหยุดในการบังคับ
7. ควรมีบทสคริป์ใช้ประกอบการเล่น

- กรมวิชาการ. 2534. สารพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กรมวิชาการ. 2535. หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2521 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533.
- จิรรัตน์ ศาครินทร์. 2534. สารพัฒนาหลักสูตร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- จักรพันธ์ โปษยกฤต. 2529. หุ่นไทย. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษาสหประชาชาติ.
- นงคันธ์ ไพโรพิบูลย์กิจ. 2541. หุ่นกระบอก. กรุงเทพฯ : บริษัท ฐานการพิมพ์ จำกัด.
- ปรีชา นิพนธ์วิทยา. 2520. การประถมศึกษากับการพัฒนา. กรุงเทพฯ : ชีรพงษ์การพิมพ์.
- มาลินี ศรีสุวรรณ. 2542. ความรู้เกี่ยวกับการออกแบบอาคารสาธารณะประเภทต่าง ๆ. ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ยูร กมลเสวีรัตน์. 2540. คู่มือหุ่นกระบอก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ละออ การุณยะวินิช และคณะ. 2516. วิธีสอนทั่วไป. กรุงเทพฯ : รุ่งเรืองธรรม.
- วดี กัณหทัต และชัยณรงค์ ชวนะชิต. 2529. การละเล่นหุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- วารินทร์ รัศมีพรหม. 2531. สื่อการสอนเทคโนโลยีทางการศึกษา และการสอนร่วมสมัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- ศักดิ์คา ปั้นแห่งเพชร. 2535. การศึกษาวิวัฒนาการหุ่นกระบอกไทยสี่พันบ้านในภูมิภาคตะวันตก. กรุงเทพฯ : ศิริวัฒนา.
- ศึกษาธิการ กระทรวง, กรมวิชาการ. 2535. หลักสูตรประถม พ.ศ. 2521 ฉบับปัจจุบัน.
- ศึกษาธิการ กระทรวง, กรมวิชาการ. 2542. หนังสือเรียนภาษาไทย ชุดพื้นฐานภาษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เล่ม 1. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สน สีมাত্রัง. 2540. หุ่นละครเล็ก สื่อลีลาศิลป์ สืบทอดจิตวิญญาณไทย. กรุงเทพฯ : บริษัทแปลน พรินต์ติ้ง จำกัด.
- สุกัญญา จันทร์ประสิทธิ์. 2538-39. “ชุดโรงละครผ้าขนาดเด็ก สำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาตอนต้น”. วิทยานิพนธ์ ปรินญาสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาศิลปอุตสาหกรรม , สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- อภิมนตรี บุรุษรัตนพันธุ์. 2533-2534. “ของเล่นชุดหุ่นมือผ้าถอดประกอบได้และโรงละครหุ่นสำเร็จรูป เพื่อประกอบการเล่านิทานอีสปสำหรับเด็กอายุ 3-5 ปี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต ภาควิชาศิลปอุตสาหกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบเสนอขออนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

โครงการเสนอวิทยานิพนธ์

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ออกแบบโรงละครและหุ่นกระบอก ชุดพระเอี่ยม เพื่อประกอบการเรียน
การสอนวรรณคดีไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

(ภาษาอังกฤษ) INDUSTRIAL DESIGN EDUCATION PROJECT : THAI
ENTERTAINMENT THEATRE AND THAI PUPPETS SHOW “PHRA APAI-MANEE”
FOR TEACHING AND LEARNING THAI LITERATURE ; THAI LANGUAGE SUBJECT
ON PRIMARY EDUCATION LEVEL 4

เสนอโดย นางสาวจันทร์เพ็ญ อาชาวิลาวิลาวัฒน์
นักศึกษาระดับปริญญาตรี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สาขาวิชา ศิลปอุตสาหกรรม
จำนวนหน่วยกิตวิทยานิพนธ์ 8 หน่วย
อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

1. อาจารย์ชเนศ ภิรมย์การ

ประเภทวิทยานิพนธ์ที่นำเสนอ

1. การศึกษาค้นคว้าข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และออกแบบ
 - ก. โครงการจริง
 - ข. โครงการเสนอแนะ
 - ค. โครงการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง
2. การศึกษาค้นคว้าข้อมูลอย่างกว้างขวางโดยละเอียดและวิเคราะห์ เพื่อนำไปสู่การ
ออกแบบ
 - ก. โครงการจริง
 - ข. โครงการเสนอแนะ
 - ค. โครงการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง
3. การศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านครุศาสตร์อุตสาหกรรม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แบบขออนุมัติหัวข้อวิทยานิพนธ์
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ด้วยข้าพเจ้า นางสาวจันทร์เพ็ญ อาชาวิลาวัณย์

นักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาวิชา ศิลปอุตสาหกรรม

ที่อยู่ปัจจุบัน บ้านเลขที่ 301/202 หมู่บ้านรุ่งอรุณ 2

ถนน ฉลองกรุง แขวง ลำปาว เขต ลาดกระบัง

กรุงเทพมหานคร หมายเลขโทรศัพท์ -

มีความประสงค์ขออนุมัติเขียนวิทยานิพนธ์เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรี
สาขา ศิลปอุตสาหกรรม จำนวน 8 หน่วยกิต

ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ออกแบบโรงละครและหุ่นกระบอก ชุดพระอภัยมณี เพื่อประกอบการเรียน
การสอนวรรณคดีไทย วิชาภาษาไทย ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

(ภาษาอังกฤษ) INDUSTRIAL DESIGN EDUCATION PROJECT : THAI
ENTERTAINMENT THEATRE AND THAI PUPPETS SHOW “PHRA APAI-MANEE”
FOR TEACHING AND LEARNING THAI LITERATURA ; THAI LANGAAGE SUBJECT
ON PRIMARY EDUCUION LEVEL 4

ชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ชเนศ ภิรมย์การ

ที่อยู่ปัจจุบันของอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ บ้านเลขที่ 82/22 ซอย อ่อนนุชนิเวศน์ 1

ถนน สุขุมวิท- ลาดกระบัง แขวง ประเวศ เขต ลาดกระบัง

จังหวัด กรุงเทพฯ โทรศัพท์

ที่ทำงาน สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ถนน ฉลองกรุง ตำบล ลำปาว เขต ลาดกระบัง

จังหวัด กรุงเทพฯ โทรศัพท์

ชื่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ร่วม อาจารย์นิรัช สุดสังข์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

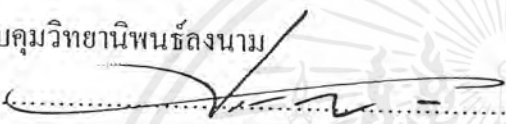
ข้าพเจ้าได้นำโครงการเสนอวิทยานิพนธ์ ให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาแล้ว ท่านยินดีเป็นที่ปรึกษา และได้
แนบโครงการ เสนอวิทยานิพนธ์ดังกล่าว มาพร้อมนี้
จึงเสนอมาเพื่อพิจารณา

ลงชื่อ..... จันทร์เพ็ญ อาชาวิลาวัณย์ นักศึกษา

(จันทร์เพ็ญ อาชาวิลาวัณย์)

ลงวันที่ 20 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2542

อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ลงนาม

(1)

(อาจารย์ธเนศ ภิรมย์การ)

ตำแหน่ง อาจารย์

ลงวันที่ 20 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2542

(2)

(.....)

ตำแหน่ง

ลงวันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

(3)

(.....)

ตำแหน่ง.....

ลงวันที่.....เดือน..... พ.ศ.....

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้วิจัย

นางสาวจันทร์เพ็ญ อาชาวิลาวัณย์ เกิดเมื่อวันที่ 11 กรกฎาคม พ.ศ. 2520 บ้านเลขที่ 1/27 หมู่ 3 ต.ท่ามะกา อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี 71120 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาที่ โรงเรียนประชาสงเคราะห์ ระดับมัธยมโรงเรียนท่าเรือพิทยาคม ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (คหกรรม-ธุรกิจ) วิทยาลัยอาชีวศึกษากาญจนบุรี ระดับประกาศนียบัตรชั้นสูง (อุตสาหกรรมศิลป์ ประดิษฐ์) สถาบันเทคโนโลยีพระราชมงคลวิทยาเขตโชติเวช

ระดับปริญญาตรี ครุศาสตร์อุตสาหกรรมบัณฑิต (คอ.บ.) สาขาศิลปอุตสาหกรรม ภาควิชาครุศาสตร์สถาปัตยกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้